

HOMO HISPANISTICUS

DIÁKMŰHELY

2018-2019

SZEGED
2019

HOMO HISPANISTICUS – DIÁKMŰHELY

2018-2019

A lapszámban megjelent fordítások az alábbi kiadások alapján készültek:

José María Rodríguez Méndez, *Última batalla en el Pardo*, in: *Teatro escogido de José María Rodríguez Méndez. Tomo II*. Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2007. 409–466.

Verónica Musalem, *Un domingo color rosa*, szerzői kézirat.

Spiró György, *Abány nyelv*, in: *Álmodtam neked*, Budapest, Scolar Kiadó, 2000. 108–109.

Spiró György, *Történet*, in: *Álmodtam neked*, Budapest, Scolar Kiadó, 2000. 107.

Antonia Bueno, *Tránsito*, in: *Teatro breve actual* (Francisco Gutiérrez Carbajo ed.), Madrid, Castalia, 301–308.

Antonio Machado, *Todo pasa y todo queda*, in: A. Machado, *Campos de Castilla*, Madrid, Renacimiento, 1912.

Manuel Machado, *La canción del presente*, in: M. Machado, *El mal poema*, Madrid, Gutenberg, 1909.

A Jaime Gil de Biedma és a Maria Barbal műfordító versenyeken díjazott fordításoknál a pályázati kiírásban megjelent szövegeket vettük át.

Szerkesztette:

Katona Eszter

Technikai szerkesztő:

Jeney Zsuzsanna

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
HISPANISZTIKA TANSZÉK
www.hispanisztikaszeged.hu

ISSN 2498-7964 (nyomtatott)

ISSN 2498-7972 (on-line)

A kiadvány a „Hazai Tudományos Diákköri műhelyek támogatása”

c. pályázat támogatásával valósult meg.

A pályázati kategória kódja: NTP-HHTDK-18-0011

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ.....	5
MŰFORDÍTÓ SZEMINÁRIUM	7
José María Rodríguez Méndez: Végső ütközet a Pardo-palotában (Gál Diána, Patkós Bence, Szabó Beáta, Szűcs Viktória, Wagner Hella fordítása).....	9
Verónica Musalem: Vasárnap rózsaszínben (Brunclik Anikó, László Lili fordítása)	57
BALATONFÜREDI FORDÍTÓMŰHELY.....	75
Spiró György: Ahány nyelv	76
György Spiró: Cuantas lenguas (Brunclik Anikó, Laczkó Laura, Lucila González Alfaya, Praefort Veronika spanyol nyelvű fordítása)	78
György Spiró: Quantas línguas (Gyöngyösi Júlia, Mészáros Enikő, Varga-Becsei Anikó, João Silva portugál nyelvű fordítása)	80
György Spiró: De linguis non est (Tekse Bernadett, Balta Zsófia, Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter olasz nyelvű fordítása).....	82
György Spiró: Quantes llengües (Gál Diána, Szabó Beáta, Andreea Isabella Ștefan, Berta Tibor katalán nyelvű fordítása).....	84
György Spiró: Zenbat hizkuntza (Galkó Máté, Molnár Sára, Oxel Uribe-Etxebarria Lete baszk nyelvű fordítása)	86
Spiró György: Történet.....	88
György Spiró: Historia (Brunclik Anikó, Laczkó Laura, Lucila González Alfaya, Praefort Veronika spanyol nyelvű fordítása).....	89
György Spiró: História (Gyöngyösi Júlia, Mészáros Enikő, Varga-Becsei Anikó, João Silva portugál nyelvű fordítása)	90
György Spiró: Una storia (Tekse Bernadett, Balta Zsófia, Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter olasz nyelvű fordítása).....	91
György Spiró: Història (Gál Diána, Szabó Beáta, Andreea Isabella Ștefan, Berta Tibor katalán nyelvű fordítása).....	92
György Spiró: Istorioa (Galkó Máté, Molnár Sára, Oxel Uribe-Etxebarria Lete baszk nyelvű fordítása)	93

PÁLYAMUNKÁK – MŰFORDÍTÁS	95
Jaime Gil de Biedma: Sábado. Domingo. Lunes	97
Jaime Gil de Biedma: Szombat. Vasárnap. Hétfő (Brunclik Anikó fordítása)	98
Jaime Gil de Biedma: Szombat. Vasárnap. Hétfő (Péter Ildikó fordítása)	99
Maria Barbal: Una dona i un home	100
Maria Barbal: Egy nő és egy férfi (Gál Diána fordítása)	101
Antonia Bueno: Átmenet (Bencze Adrienn fordítása)	103
Antonio Machado: Todo pasa y todo queda	110
Antonio Machado: Minden elmúlik, minden marad (Szűcs Vanda és Vugernicsek Zsolt fordítása)	111
Manuel Machado: La canción del presente	114
Manuel Machado: A jelen dala (Vugernicsek Zsolt fordítása)	115
PÁLYAMUNKÁK –SAJÁT ALKOTÁS.....	117
Kevei Lili: El otro	118
Szabó Beáta: La carta de amor más cursi de mi vida, que jamás pensé que un día escribiera.....	125
PÁLYAMUNKÁK – TANULMÁNY.....	127
Varga Tímea: La magia de los pueblos mágicos de México	128

ELŐSZÓ

A *Homo Hispanisticus* tavalyi számának előszavát azzal a megállapítással kezdtük, hogy a folyóirat terjedelme megnövekedett az előző évekhez képest. Szerencsére ez az idei számnál is megállapítható, s ennek rendkívül örülünk. Jelen kötet nemcsak vastagabb lett, mint az előző, de tartalmában is színesebb, változatosabb, hiszen a szemináriumokon illetve a balatonfüredi műhely alkalmával készült műfordítások mellett helyet kaptak benne olyan munkák is, melyekkel hallgatóink sikerrel szerepeltek különböző pályázatokon.

A kötet első részében a Fordító- és Tolmács Mesterképzés I. éves spanyol-angol szakos (Gál Diána, Szabó Beáta, Wagner Hella) valamint az osztatlan tanárképzés III. éves spanyol szakos hallgatóinak (Patkós Bence, Szűcs Viktória) a 2018–2019-es tanév első szemeszterében, a *Mű/fordítás: a spanyol nyelvű irodalmak magyar műfordításának története* című kurzuson készült drámafordítását mutatjuk be, melynek címe *Utolsó ütközet a Pardo-palotában (Última batalla en el Pardo)*. A hét jelenetből álló darab szerzője José María Rodríguez Méndez (1925–2009) már nem élő szerző, az 1976-ban született drámája mégis igen aktuálissá vált 2018-ban, amikor Spanyolországban napirendre került – immár sokadszorra, és újfent heves vitákat kiváltva – Franco tábornok exhumálásának a kérdése. Az író ugyan nem nevezi meg a szereplőket, mégis egyértelmű, hogy a győztes tábornok alakját Francisco Franco, míg a vesztes katona figuráját feltételezhetően Segismundo Casado ihlette. A két tábornok beszélgetésében a XX. század második felének emlékezetes történelmi eseményei is megidéződnek: szó esik az USA-val kötött 1953-as paktumról, Perón 1955-ös spanyolországi menedékkérelméről, Marokkó 1956-os függetlenségéről, az 1963-as Kennedy-gyilkosságról, Spanyolország hatvanas évekbeli gazdasági fellendüléséről, valamint Casado 1968-ban bekövetkező haláláról is.

A másodikként közölt drámafordítás apropóját a darab írójának, Verónica Musalemnek – akinek egy másik művének magyar fordítását a folyóiratunk 2018-as számában már megjelentettünk – a tanszékünkön tett tavaly októberi látogatása adta.¹ Míg az előző számban egy lírai és onirikus hangvételű darabot ismerhettünk meg a drámaírónőtől, addig a most lefordított mű egy erőszakkal teli világot, a kendőzetlen mexikói valóságot (bűnözés, agresszió, prostitúció, drogok) tárja a szemünk elé két fiatal sorsán keresztül, akik aktív részesei és ugyanakkor elszenvetői is az erőszaknak. A fordítást a Fordító- és Tolmács Mesterképzés II. éves hallgatói, Brunclik Anikó és László Lili készítették, akik ugyan az előző félévben már nem jártak az említett szemináriumra, lelkesedésük és szorgalmuk azonban megmaradt.

---

¹ A 2018-as *Homo Hispanisticus*ban megjelent *New York vs. El Zapotito* című színművet Bencze Adrienn, Varga Nikolett – akik a darab fordítói is voltak –, valamint Rédei Roland olvasták fel a drámaíró nő látogatásakor, 2018. október 4-én.

A 2018-as balatonfüredi fordítóműhely során Spiró Györgytől az *Abány nyelv* és a *Történet* című rövid szövegeket ültették át öt nyelvre – spanyolra, portugálra, olaszra, katalánra és baszkra – a hallgatókból, oktatókból és lektorokból álló csapatok. A fordításokat Brunclik Anikó, Laczkó Laura, Lucila González Alfaya, Praefort Veronika (spanyol), Gyöngyösi Júlia, Mészáros Enikő, Varga-Becsei Anikó, João Silva (portugál), Balta Zsófia, Tekse Bernadett, Lorenzo Marmiroli, Sermann Eszter (olasz), Gál Diána, Szabó Beáta, Andreea Isabella Stefan, Berta Tibor (katalán), valamint Galkó Máté (ELTE), Molnár Sára (ELTE) és Oxel Uribe-Etxebarria Lete (baszk) készítették.

A kötet utolsó szekciójában azokat a munkákat tesszük közkinccsé, melyekkel hallgatóink sikerrel szerepeltek különböző versenyeken, pályázatokon.

A Budapesti Cervantes Intézet, az Asociación Húngara de Profesores de Español, valamint három egyetem spanyol tanszékének (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem, Pázmány Péter Katolikus Egyetem) közös szervezésében meghirdetett műfordító versenyen Jaime Gil de Biedma három egymáshoz kapcsolódó, *Sábado, Domingo, Lunes* című versét két hallgatónk is lefordította. Brunclik Anikó munkáját elismerő oklevéllel jutalmazta a zsűri, Péter Ildikó fordítása pedig dicséretben részesült. Mindkét magyar változat elhangzott a Cervantes Intézet és a tanszékünk közös szervezésében megrendezett *De la tinta a la luz (A tintától a fényig)* című fotókiállításon.²

Az SZTE és az ELTE katalán képzésének közös szervezésében megrendezésre került VI. egyetemközi műfordítói versenyen Maria Barbal³ *Una dona i un home* című elbeszélését kellett lefordítania a pályázóknak. A kötetünkben közreadott fordítás Gál Diána első helyezést elért munkája.

A tavalyi év harmadik felhívását tanszékünk hirdette meg három kategóriában a *Homo Hispanisticus* 2019-es számában való publikációs lehetőségre. Műfordítás kategóriában Bencze Adrienn egy rövidszínházi darabbal, Antonia Bueno *Tránsito* című „egyperces színházával” pályázott. Vugernicsek Zsolt és Szűcs Vanda Antonio Machado *Todo pasa y todo queda* kezdetű versét, Vugernicsek Zsolt pedig Manuel Machado *La canción del presente* című költeményét ültette át magyarra. Saját alkotás kategóriában hallgatóink írói tehetségüket is megmutathatták. Két alkotás érkezett erre a felhívásra: Szabó Beáta levele *La carta de amor más cursi de mi vida, que jamás pensé que un día escribiera* címmel, valamint Kevei Lili *El otro* című írása. Tanulmány kategóriában pedig Varga Tímea ismeretterjesztő írását adjuk közre, *La magia de los pueblos mágicos de México* címmel.

Minden pályázónak szívből gratulálunk, és reméljük, hogy a *Homo Hispanisticus* következő számában hasonlóan szép sikerekről számolhatunk majd be.

Katona Eszter

---

² A kiállított fotókat Jaime Gil de Biedma versei ihlették. A spanyol fotóművész, David Pujadó és a spanyol nagykövetasszony, Anunciada Fernández de Córdoba y Alonso-Viguera is jelen volt a megnyitón. A kiállítás 2018. szeptember 26 – október 26. között volt megtekinthető a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtára kiállítótermében.

³ A katalán író tanszékünk vendége volt 2018. április 26-án.

MŰFORDÍTÓ SZEMINÁRIUM

2018. szeptember – december

JOSÉ MARÍA RODRÍGUEZ MÉNDEZ

VÉGSŐ ÜTKÖZET A PARDO-PALOTÁBAN

(Última batalla en el Pardo)

Fordította:

Gál Diána (II. jelenet)

Szabó Beáta (V., VI. jelenet)

Szűcs Viktória (III. jelenet)

Patkós Bence (I., VII. jelenet)

Wagner Hella (IV., VI. jelenet)

Lektorálta:

Katona Eszter

I.

A palota kis szobája kődösen, de mégis egyértelműen egy háborús óvóhelyre emlékeztet. A lőrészszerű kis ablak egy mezőre néz, a bátterében hegység körvonalazódik. A kis szobában mindenhol a háborúra emlékeztető tárgyak: egy hosszú asztal, amit katonai térképek és hadtervek borítanak be. Olyan benyomást kelt, mint a főhadiszálláson lennének. A falon domborzati térképek. Egyszerű, katonai irattári szekrények. Kopár, zord bútorok. Háborús díszek: ágyúlövedékek, kézigránátok. Az ablakmélyedésben gondosan, szinte megrendezetten elhelyezett bomokzsákok.

A kis szobába, jobban mondva óvóhelyre, egy szűk ajtón lehet bejutni, amin egyszerre csak egy ember tud belépni. Az ajtó hermetikusan záródik, és olyan érzést kelt, mintha a bent tartózkodókat teljesen elszigetelné az épület – feltételezhetően a hatalmas palota – többi részétől. Egy egyszerű szenesekályba a hadjárat hidegét és hófúvásait idézi, a tetején teáskanna.

(A szoba háromnegyedét elfoglaló, nagy hadiasztal előtt egy érett, hatvan évesnél idősebb férfi vár türelmesen. Erőtlen kiállású, vidéki kinézetű, őszes haja rövidre borotvált, szemei patkányéra hasonlítanak, makulátlan sötétke rubát visel. Testtartása elárulja, hogy nyugtalan, de szorongását igyekszik leplezni. Külső zajokra lesz figyelmes, füleit hegyezi, mint egy űzött agár. Zsebéből egy doboz cigarettát venne elő, de elgondolkozik és hirtelen meggondolja magát. Továbbra is feszült a testtartása. Épp alkonyodik, a szűk ablakon át látható a lilás ég. Távoli órák harangkongása hallatszik. A férfi rápillant a karórájára, unottan ásít egyet, kibúzza magát, továbbra is ülve marad. Rajtaütésszerűen, hirtelen kinyílik a szűk ajtó, és egy valamivel idősebb férfi lép be. A kövér alkatú, tábornoki ruhát viselő, sasorrú, élénk szemű férfi mozgása az egerésző macskáét idézi. Tányérsapkáját a kezében fogja, ruganyosan mozog. Az előbbi férfi úgy ugrik talpra, mintha rúgóval húzták volna fel.)

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Amint belép) Üdvözlöm... (Mosolyogva kezét nyújt.)*

Bocsásson meg nekem, tábornok úr. Jól megvárakoztattam...

VESZTES TÁBORNOK: *(Ünnepélyesen megrázza a másik kezét.)* Ugyan kérem, semmi gond...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Azonnal eltűnik a sarokban lévő paraván mögött.)* Képzelteti, micsoda szörnyű nap! Az a sok kellemetlen, hasznavehetetlen alak... Macerás egy ügy... Régóta vár rám, tábornok úr?

VESZTES TÁBORNOK: *(Rápillant a karórájára.)* Nem túlságosan. Körülbelül háromnegyed órája...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Hangja a paraván mögül hallatszik.)* Háromnegyed óra... pontosan ugyanaz a háromnegyed óra, ami végzetes lehet egy támadás megindításakor... *(A másik megmozdítja a fejét, jelezvén, hogy nem érti, mit mond.)* Negyvenöt perc rendkívül értékes, tábornok uram. Bár ebben az országban mindig is a pontatlanság volt a mintaadó. A pontatlanság, ami mindig a felforduláshoz

vezetett. Bizony, bizony. A háborús győzelmünk egyik oka, hogy a hadműveleteket mindig pontosan indítottuk. Ezt maguk sosem tették meg, erre maguk képtelenek voltak... Bizony, bizony... Erre is, sok egyéb mellett... Majd beszélünk, tábornok úr, majd beszélünk mindenről... Kényelmesen ül?

VESZTES TÁBORNOK: Igen, uram...

GYŐZTES TÁBORNOK: Egy katona, aki nem képes legyőzni az időt, aki nem képes rabszolgát, vagyis hűséges katonát faragni az időből, az a katona örökre elveszett... Az idő elvesztése egyenlő a háború elvesztésével. Se több, se kevesebb, higgyen nekem! Így van, bizony, bizony. Képzelve csak el, hogy ebbe a kis füzetbe, ami itt van a többi irat között, én feljegyzek minden percet, minden órát, amit ezekre a naplopókra vagyok kénytelen vesztegetni. El se hinné, de több száz napot tesznek ki. Elképzelni se tudja, tábornok úr, hogy micsoda szerencséje van, hogy nem kell kormányoznia egy ilyen pontatlan és megbízhatatlan országot...

(A hang a parván mögül jön. A GYŐZTES TÁBORNOK átöltözött, győztes zubbonyát egy piszkos vászonkabáttra cserélte, és a tányérsapka helyett egy rangjelzés nélküli légiónsapkát visel, mintha egy lövészárokbéli katonává változott volna. A másik ismét ünnepélyesen feláll, mire a GYŐZTES TÁBORNOK egy lovagias gesztussal kedvesen jelzi, hogy maradjon ülve.)

Nehogy felálljon, kérem... Maradjon nyugodtan...

(Ő is leül egy filmrendezőkéhez hasonló tábori székre.)

Végül csak magunk vagyunk, tábornok uram. Egyedül, kéz a kézben...

VESZTES TÁBORNOK: *(Egy udvarias fejhajtással.)* Állok rendelkezésére...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Füirkésző tekintettel figyel.)* Hogy tetszik ez az otthonos búvóhely? Jól körbe nézett? Az összes bútor a mi időnkől való, a dicsőséges keresztes háborúnkból. Ez a szék itt, ugyanaz, amin a hadműveletek irányításakor ültem. *(Egy tábori telefonra mutat.)* És itt a telefon... a híres telefon, amin egy nap maga felhívott, hogy közölje: feladják a fővárost.

VESZTES TÁBORNOK: Igen, igen, láttam. Olyan, mintha egy múzeum lenne... *(Csak kicsúszott a száján, láthatóan megijed attól, amit mondott.)* Nos, csak azt szeretném mondani, hogy...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Úgy tesz, mintha nem akadt volna fenn a közbeszóláson.)* Ez az én menedékem, ahol békére és nyugalomra lelek a fárasztó kormányülések után. Itt, ezek közt a kedves emlékek közt, ez az a hely, ahol újra magamra találok... Hogy tetszik, tábornok úr?

VESZTES TÁBORNOK: Teljes mértékben megértem...

GYŐZTES TÁBORNOK: Itt eltöprengek, visszaemlékezek azokra a napokra, melyek egyeseknek kemény és dicsőséges, másoknak rettenetes és keserű pillanatok voltak.

Itt tapintani lehet a katonaságot, szinte érezni a szagát is, igaz?

VESZTES TÁBORNOK: Csakugyan. Már az első pillanattól fogva. Olyan, mintha...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mondja csak, mondja...

VESZTES TÁBORNOK: Mintha az ellenállás egy parányi szigete lenne...

GYŐZTES TÁBORNOK: Az ellenállás szigete! Tényleg, az ellenállás szigete, nagyon jól mondta. Az ellenállás egy kis szigete, hogy megvédjem magam a diplomaták, a külföldi ellenségek, az ostoba nacionalisták csődületétől, akik itt lebzselnek körülöttünk ... *(A kályhához lép, ahol a teáskanna gőzölög.)* Elfogad egy csésze teát, tábornok úr? Bizonyára tudja, hogy én nem dohányzom, és feltételezem maga sem. Maga, tábornok úr, akit mindig is tiszteltem, maga sem tartozik azok közé az örültek közé, akik egy kis dohányt tekernek papírba, hogy aztán elégezzék... Inna velem egy csésze teát? *(A GYŐZTES TÁBORNOK már megtöltötte a csészéket, és az egyiket a VESZTES TÁBORNOK felé nyújtja.)* Olyan itt, mintha a csataterén lennénk. Ide senki nem teszi be a lábát a kinti csőcselékből, de még az asszonyom, az én imádott feleségem sem léphet be ide. Én magam takarítok. És bizonyára észrevette, hogy nincs is túl nagy tisztaság. Ezért van itt ez a kellemes lövészárók-szag. Legalábbis nekem kellemes, nekem, akinek a laktanya az igazi otthona, és az is marad életem végéig. Nem érzi úgy, mintha visszarepültünk volna azokba az időkbé?

VESZTES TÁBORNOK: *(Elfogadja a teát.)* A földnek, az esőnek, a terepszínű katonaruhának a szaga...

GYŐZTES TÁBORNOK: A bajtársiasságnak, a magányos férfiaknak a szaga. Akik a kartács elől menedéket keresve, éppen a teájukat kortyolják...

VESZTES TÁBORNOK: *(Egyre jobban fellelkesül.)* Vagy a kávéjukat. Mi azt a híg kávéét ittuk, amit gyakran a tüzes kartáccsal melegítettünk fel. Egy darab frissen kilőtt lövedékkel, ami fel tudta forralni a vizet...

GYŐZTES TÁBORNOK: Egy kis darab lövedék! Igen, igen, tudom jól, maguk mindig olyan költőien fogalmaznak... A teázási szokásom sokkal inkább azokból az időkből ered, amikor még a párizsi katonai főiskolára jártam... *(Mindketten kortyolnak egyet a teából.)* Annyi időt maradhat itt, amennyit csak szeretne. Töltsük ezt az időt úgy, mint igazi, régi bajtársak, hisz azok vagyunk, még ha másik oldalon is harcoltunk... Mondja csak... Maga ismer, tudja, hogy szeretem a pontosságot, de nem volt időm utánanézni... Maga két évfolyammal az enyém előtt végzett...

VESZTES TÁBORNOK: Hárommal...

GYŐZTES TÁBORNOK: Három évfolyammal. Igen, valóban, hárommal. És remek végbizonyítvánnyal a katonai akadémián...

VESZTES TÁBORNOK: Csak átlagossal.

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga sosem volt egy balfácán típus, ebben biztos vagyok...

VESZTES TÁBORNOK: Nem, sosem voltam, bár lehettem volna...

GYŐZTES TÁBORNOK: Emlékszik még arra a rideg akadémiára? Az akadémián, igen, ott ébredtem rá, hogy a többiek felett állok, hogy jobb vagyok náluk. Nem tudom, hogy önnel is hasonlóképp volt-e...

VESZTES TÁBORNOK: Nem emlékszem...

GYŐZTES TÁBORNOK: Jól tudja, hogy fogcsikorgatva mentem a katonai akadémiára, mert én a tengerészethez szerettem volna kerülni, az volt az én hivatásom. Tudja jól, hogy valójában a tenger az én hazám.

VESZTES TÁBORNOK: Ezt mindenki tudja, uram...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kicsit zavartan a közbeszólás miatt.)* Nagyon nem éreztem magam a helyemen, mint a tyúk egy idegen baromfiudvarban. A sok naplopó közt, akiknek mindig csak a kimenőn meg az utcalányokon járt az eszük, miközben én csak arra tudtam gondolni, hogy milyen kevés időnk van a tanulásra, a térképészeti, harcászati könyvek elolvasására, a katonai szabályzat elsajátítására... De micsoda fegyelmezetlenség van is ott! Emlékszem, egyszer egy kadét sálban jelent meg a fegyverkezés órán, mert azt mondta, torokgyulladás van, és a tanár... az az őrnagy (hogy is hívták?), teljesen természetesnek találta. Néha meg konyakosüvegeket rejtettek el a hálótermekben, nem így volt?

VESZTES TÁBORNOK: Ó, dehogynem, és...

GYŐZTES TÁBORNOK: És kedvükre tivornyáztak, faragatlan nótákat daloltak. Egy napon egy petróleumlámpát hajítottam közéjük... Igen, igen, egy ilyen bandának, jól odavágtam azt a lámpát.

VESZTES TÁBORNOK: És mi történt?

GYŐZTES TÁBORNOK: Természetesen meg akartak verni, de én, bár mindig is alacsony és vézna voltam, egy kis nyápic, mégis megvédtem magam. Felsőrendűnek éreztem magam náluk... Aztán meg... Feltételezem, maga is Afrikában esett át a tűzkeresztségen. Jól mondom?

VESZTES TÁBORNOK: Mint mindenki más...

GYŐZTES TÁBORNOK: Még egy kis teát?

VESZTES TÁBORNOK: Köszönöm, nem kérek...

GYŐZTES TÁBORNOK: Én iszom még egy keveset. Mindannyian Afrikában edződünk. De nem tudom, hogy maga azok közé a tudálékos afrikanisták közé tartozott-e, akik azt hitték, övék az igazság... Bár inkább arra hajlok, hogy nem...

VESZTES TÁBORNOK: Rövid ideig voltam csak Afrikában; megsebesültem, utána pedig rögtön a vezérkarba kerültem.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Meg sem hallja a másikat.)* Azok a tudálékos afrikanisták, akik azzal hancegték, hogy ismerik a marokkói területeket és az ottaniakat. A móroknak nem voltak titkaik előttük. És tudja, miért? Nos azért, mert értették a nyelvüket, azt a berbert, vagy hogy is hívják... Beszélni és írni is tudtak azon az ördögi nyelven. Mert tudtak négy elméleti marhaságot, aminek semmi köze nem volt hadászathoz, de azokkal a kedvükre hanceghettek. És aztán joggal hitték, hogy ők irányítják a marokkói hadműveleteket. A nyelvismeret az egy dolog, de, ahogy én tudom,

kevesen estek át a vérkeresztségen. Ezért örültem, amikor áthelyeztek a Légióhoz. Mi nem beszéltük a mórok nyelvét, de tudtuk, milyen is a mór, és a mai napig tudjuk. Úgy bántunk velük, ahogy megérdemelték. A vér elárulása, jól tudja... Emlékszem, mikor Manolo felfedezett egy mór hadnagyot köztünk, aki összeesküvést szervezett a mieinkkel, miközben a mi zászlónkra esküdött fel! Jól ellátta a baját egy fahasábbal. Egész éjjel püfölte, és mikor hajnalodni kezdett, emlékszem, már nem is egy mór hadnagy volt, hanem egy szörnyeteg. Utána drótokkal megkötöttük, és egy meszesgödörbe dobtuk. Mi ezt a nyelvet beszéltük...

(A VESZTES TÁBORNOKOT *teljesen magával ragadta a meggyőző szőáradat.*
A GYŐZTES TÁBORNOK, *a bajsza alatt mosolyogva, megissza a teáját és csettint egyet a nyelvével.*)

Ha az irányítást az afrikanistákra hagytuk volna, most jól néznék ki. No de jól van, csak beszélek és beszélek, maga meg biztosan azon töri a fejét, hogy minek is hívtam magát ide? Elismerem, igencsak indulatos tudok lenni, mikor újra átélem a régi dolgokat. De, ahogy ön jól tudja, én mindig nagyon világos vagyok. Azért hívtam, tábornok úr, mert úgy gondolom, ha ön is egyetért velem, hogy néha összeülhetnénk itt kettesben, mondjuk hetente, vagy talán kéthetente – igen, mivel hetente talán nehéz lenne megoldani – és akkor újra átélhetnénk azokat az időket. Öröm lenne számomra, és az öröm mellett nagyon tanulságos is volna, hogy eszmét cserélhetek a másik tábor egyik tábornokával. Azt akarom mondani, hogy túl vagyunk már az ellenségeskedésen, az irányítás az enyém, ezt senki el nem vitathatja tőlem, szóval újra átélhetnénk néhány dolgot azokból az időkből. Ha maga is hajlandó volna rá, számomra igazán örvedetes lenne...

VESZTES TÁBORNOK: *(Látszik rajta a meglepetség és az összezavartság.)* Igen, hogyne... Azt szeretné mondani, hogy...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mi ketten itt néha összeülünk, felidéznénk azokat az eseményeket.

VESZTES TÁBORNOK: Talán már a visszaemlékezéseit írja?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogy mondja? Visszaemlékezést? Ugyan, dehogy! Minek írnék én memoárt? Hisz még rengeteg időm van hátra! Isten tudja csak, hogy visszatérünk-e még a lövészárkokba. Nem, nem, én nem írom meg az emlékeimet. Bár igaz, hogy szeretek írni és festeni. De a memoárírást meghagyom az afrikanistáknak. Bár ha jobban meggondolom... mondjuk, ha valaki, például egy ostoba kiadó jó pénzt ajánlana érte... *(Ritmusosan és kéissé nőiesen nevet egyet saját szellemességén.)*

VESZTES TÁBORNOK: Bocsásson meg, csak azt akartam mondani...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyan, felejtjük el, már meg is bocsátottam. Na, mit gondol? Várom a választ.

VESZTES TÁBORNOK: Részemről, uram, semmi akadály...

GYŐZTES TÁBORNOK: Az idejéről kénye-kedve szerint rendelkezik, gondolom. És higgye el, erre igazán irigykedem. Viszont nekem igen csak nehéz feladat időt találni, még ha csak egy órácskáról is van szó, hogy elmenekülhessek ide, az ellenállás kis szigetére, ahogy maga nevezte, he, he, he. Mindig ezekkel az alkalmatlanokkal vagyok körbevéve... Nos, volna kedve hozzá?

VESZTES TÁBORNOK: Ahogy parancsolja...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon lelkesen.)* Rendkívül élvezetes lesz mindkettőnk számára. Nekem mindenképp, efelől ne legyen kétsége. Szeretnék néhány dolgot pontosítani, amit maga tudna tisztázni, és, mindennek tetejében, tudnánk beszélgetni, teljesen őszintén, mint két jó katona, még ha maga a vesztesek táborából is való...

VESZTES TÁBORNOK: *(Keserűen nevet.)* Valóban, vesztes vagyok, igaza van.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Mégpaskolja a másik combját.)* No, látja, akármit is mondjanak, azért a humorunk még a régi. Szóval megtisztel azzal, hogy időről-időre leül velem beszélgetni, legyen úgy tíz, tizenöt naponként, az attól függ... Nagyon köszönöm.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan, kérem! Ön parancsol, uram...

GYŐZTES TÁBORNOK: Itt, az ellenállás szigetén, itt nem. Még szép, hogy nem! Itt mindketten egyenlők vagyunk. Két katona, az egyik győztes, a másik vesztes...

VESZTES TÁBORNOK: Mindannyiunknak megvan a maga szerepe...

GYŐZTES TÁBORNOK: Akkor, ha ezt így megbeszéltük, majd küldök üzenetet a következő találkozóról. *(Mindketten felállnak.)* Mivel magának van szabadideje...

VESZTES TÁBORNOK: Állok rendelkezésére, uram, bár mindig van mit tennem.

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán a visszaemlékezéseit írja? Ne mondja, hogy nem... Kiszimatolom az ilyesmit... Nos, a helyzet az, hogy nem kell aggódnia a... a helyzete miatt. Remélem, hogy a legkisebb kellemetlenség sem érte a hazatérése óta. Tudja jól, hogy én mindenben nagyon pedáns vagyok, és volt rá gondom, hogy magával és a környezetével a legkisebb szabálytalanság se történhessen meg. Maximálisan nyugodt lehet.

VESZTES TÁBORNOK: Nincs semmi, amit kifogásolhatnék, uram. Minden tökéletes.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ránézésre tökéletes minden. Nos, hát akkor rendben van. Mivel lesz alkalmunk rendszeresen találkozni, ezért remélem, hogy mindig őszintén mesél majd, mi történik magával. Ha bármire szüksége lenne... *(Az ajtóhoz kíséri.)*, bármilyen kívánsága lenne önnek vagy a családjának, szóljon, és majd intézkedem. *(Szökdelve lépke, aprókat ugrál, így hangszúlyozva a szavait.)* Tudja, hogy milyen nagyra tartom.

VESZTES TÁBORNOK: Nagyon hálás vagyok, tényleg...

GYŐZTES TÁBORNOK: Majd beszélünk, majd beszélünk, hosszasan és részletesen tárgyalunk majd mindenről. A találkozóink mindkettőnknek gyümölcsözők lesznek, nem gondolja?

VESZTES TÁBORNOK: Vitathatatlanul, igen, mindkettőnknek.

GYŐZTES TÁBORNOK: És ha esetleg memoárt ír...

VESZTES TÁBORNOK: Ó, nem, dehogysis...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kedvesen hátba veregeti.)* Ne szerénykedjen velem. Jól van, hogy elszaladt az idő, és... Látja, milyen szomorú az életem most. Folyton csak a tárgyalások, a problémák, a kunyerálások, a telefonok... Nincs sehol egy menedék, ahova elhúzódhatnék, hogy egyedül legyek... Igen, vissza kell térnünk, még ha csak rövid időre is, de vissza kell térnünk a hadjáratok meghittségébe, tábornok úr.
(Megrörítja a kezét.)

VESZTES TÁBORNOK: Állok szolgálatára!

GYŐZTES TÁBORNOK: Én is a magáéra. *(Megnyomja az ajtó melletti csengőt.)* Most kikísérik a kijáratig, anélkül, hogy bárki is tudomást szerezne bármiről. Már itt is vannak. A legközelebbi vizontlátásra, tábornok úr.

VESZTES TÁBORNOK: Parancsára!

(Eltűnik az ajtó mögött. A GYŐZTES TÁBORNOK csillogó szemekkel, elégedetten dörzsöli a tenyerét, majd körbeszökell az ellenállás kis szigetén.)

II.

Ezen a második estén GYŐZTES TÁBORNOKUNK már „támadásra” készen áll. Egészen átszellemülten tanulmányozza az asztalon szétterített haditerveket. Ugyanabban a katonai vászonkabátban van, légőssapkát visel. Különböző helyszínekre mutogat kövér ujjával, közben mintha kivehetetlen szavakat motyogna. A naplemente félbomlásában sapkája bojtja nyugtalanul táncol, mintha ezzel is közvetíteni akarná a külvilág számára öméltósága belső nyugtalanságát.

(Kintről rövid, hálálkodó szavak hallatszódnak be, az ajtó kinyílik és belép rajta a VESZTES TÁBORNOK, aki rögtön öméltósága, a GYŐZTES TÁBORNOK átható tekintetét érezheti magán. A GYŐZTES TÁBORNOK ökleivel az asztalon lévő térképekre támaszkodva elégedett szemekkel fürkészi vendégét.)

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Amint meglátja beszélgetőpartnerét.)* Ez alkalommal megelőztem, barátom.

VESZTES TÁBORNOK: *(A karójára mutat.)* Még korán van.

GYŐZTES TÁBORNOK: Persze... persze... Én érkeztem korábban. Maga a megtettesült pontosság. Jöjjön, jöjjön csak ide. Lássuk! *(Szinte parancsolóan mutatja, hová álljon. A másik úgy mozog, mintha báb lenne. A GYŐZTES TÁBORNOK felkapcsol egy lámpát, világosság árasztja el a terveket, míg őket továbbra is félbomlás borítja.)* Meg is van minden „felszerelésünk”.

VESZTES TÁBORNOK: Lássuk csak...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez itt a Központi Zóna. Itt találja a magasságjelzéseket: 325, 327... Itt van a zónahatár. Itt pedig az enklávé a Keleti Zóna felé.

VESZTES TÁBORNOK: Igen, igen, már látom. Remek!

GYŐZTES TÁBORNOK: A főváros, a külváros, a...

VESZTES TÁBORNOK: Minden nagyon pontos, uram.

GYŐZTES TÁBORNOK: Pontos és megbízható másolata azoknak, amiket annak idején használtunk.

VESZTES TÁBORNOK: Szinte azt mondanám, hogy ezek ugyanazok.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy hatalmas ív papírt lebegtetve.)* És itt van a maguké. Nézze csak, nézze, az erődtítmény vonalai, a védelem bevetési terve. A számok a magasságokat mutatják, a betűk az egységeket, és ezek a számocskák pedig a felszereléseket.

VESZTES TÁBORNOK: *(Felteszti a szemüvegét.)* Lássuk csak.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Cirkuszi porondmester módjára felemeli a kezét és kilép az asztal mögül.)* Vegye szemügyre, vegye csak jól szemügyre. Felteszek majd néhány kérdést... *(A VESZTES TÁBORNOK szemüvegével szinte hozzátapad a papírhoz. Úgy tanulmányozza a haditervet, mint ahogy a rovarokat szokás a mikroszkóp alatt.)* Kétség sem

fér hozzá, hogy maguk tudták, mit csinálnak. A védelem tervét mindig is lenyűgözőnek tartottam. Lenyűgöző volt, hibátlan. A főhadiszálláson tervelték ki?

VESZTES TÁBORNOK: *(Leveszi a szemüvegét és a GYŐZTES TÁBORNOKHOZ fordul.)* Természetesen, öméltósága...

GYŐZTES TÁBORNOK: A terepről, a valóságról...

VESZTES TÁBORNOK: A terepről, a valóságról...

GYŐZTES TÁBORNOK: Szakértő volt mindenki.

VESZTES TÁBORNOK: Természetesen szakértők „voltunk”.

GYŐZTES TÁBORNOK: Látszik. Rögtön észre lehet venni. Majd egy másik alkalommal megmutatom magának a Nyugati Zóna haditervét, akkor majd rögtön látni fogja, hogy ezt a tervet nem hivatásosak készítették. A maguk amatőrökből álló csapata!

VESZTES TÁBORNOK: Ahogy az már lenni szokott egy néphadseregnél.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Éles szarkazmussal.)* Még hogy néphadsereg! Ne használja ezt a szót, amikor komoly stratégiai kérdésekről beszélünk, tábornok. Én úgy mondom „amatőrök”. A helyes kifejezés tehát: „amatőrök”.

VESZTES TÁBORNOK: Amatőrök...

GYŐZTES TÁBORNOK: Most pedig tanulmányozza a mi tervünket. Úgy értem, a „szakértők” által készített tervet. És mondja el a véleményét. Nem kell kapkodnia... *(Mialatt a VESZTES TÁBORNOK újra felteszi a szemüvegét és tanulmányozza a terveket, a GYŐZTES TÁBORNOK a tenyerét dörzsöli és macska módjára, aprókat szökellve járkaál fel-alá a szobában.)* Vizsgálja meg, vizsgálja csak meg jó alaposan. Ha bármi kétsége támadna, kérdezzen... Látja már?

VESZTES TÁBORNOK: Tökéletesen átlátható, az biztos.

GYŐZTES TÁBORNOK: Én és a társaim dolgoztuk ki. Annak a másolata, amelyiket magam rajzoltam, barátom, ezekkel a tervkészítő kezekkel, amelyek sosem remegnek. Ön mit szól hozzá?

VESZTES TÁBORNOK: *(Ismét leveszi a szemüvegét és a GYŐZTES TÁBORNOK felé fordul, aki fölényes pillantást vet rá.)* Minden részletében tökéletes.

GYŐZTES TÁBORNOK: Még hogy tökéletes! Nézze csak meg jól.

VESZTES TÁBORNOK: Az az igazság, hogy a papír nem adja vissza hűen a valóságot.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ó, hát persze, hogy nem, hát persze, hogy nem. Természetesen nem. A papír és a valóság két teljesen különböző dolog. Kiváló megfigyelés, tábornok. Talán nem tudjuk, hogy a waterlooi csata papíron a legintelligensebb, a legdicsőbb, és – szerintem – a legfenségesebb a haditervek közül? Talán maguk nem tanulmányozták azt a csatát, amely papíron és felépítésében olyan, mintha a nagy Napóleon egyik – ha nem a legnagyobb – győzelmét hozná el? Persze a valóság valami egészen más volt. Ezért mondtam magának, hogy a védelem terve nagyon is jó, nagyon jó. Semmi hibát nem találok benne. *(Az asztalhoz siet és ismét a térképen mutogat.)* Ezek a vonalak mesteriek, ezek a

gócpontok, ezek az enklávék. Mesteriek. Innen hiányzik ez az egész zóna, nem egyértelmű, ezek a magasságok ugyan védtelenek, de a védelmi terv kifogástalan. Gratulálok!

VESZTES TÁBORNOK: Nem, ha én...

GYŐZTES TÁBORNOK: Gratulálok, gratulálok. Mégis, ahogyan azt maga is láthatja, mi nyertünk és maguk vesztek.

VESZTES TÁBORNOK: Miután az ellenállás körülbelül három évig kitartott.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Felkacag.)* He, he, he... Éppen ezt a választ vártam magától, tábornok. Mert maga nem figyelt oda eléggé. *(Újra előveszi a másik tervet és a másik orra elé dugja.)* Nem vizsgálta meg elég alaposan a tervünket: lassú előrehaladást előirányzó tervünk volt, három, vagy akár négy évre is elhúzva. De az Isten szerelmére, drága tábornokom, maga még mindig azt gondolja, pontosabban maguk még mindig azt gondolják, hogy mi nem úgy építettük fel a terveinket és nem láttuk előre, hogy ennyi ideig fog tartani?

VESZTES TÁBORNOK: Ön is nagyon jól tudja, hogy mi is épp úgy láttuk ezt előre... A kezdetektől fogva tudtuk, az első offenzívától, hogy önök nem akarták gyorsan elfoglalni a fővárost.

GYŐZTES TÁBORNOK: Akkor hát?

VESZTES TÁBORNOK: Az a helyzet, hogy azt is tudni kell ilyenkor, hogy a háború elhúzódását mi befolyásolja: a stratégiai parancs vagy netán a szükségletek?

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Felemelve a hüvelykujját.)* Na most... na most aztán fején találta a szöget. Ráhibázott, tábornok. Épp most definiálta tökéletesen a háború művészetét: kiegyensúlyozott stratégia, hatásos taktikák, mindenféle szükségletek, a topográfiai, az emberi, a technikai, a... És összhangban kell cselekedni. *(Megveregeti a vállát.)* Mindig is úgy tartottam, hogy maga egy igazán jó szakember volt. Egy jó szakember, és igazán nagy kár, hogy a másik oldalon állt. Megismétlem. Megtisztelő számomra, hatalmas megtiszteltetés volt, hogy éppen maga adta át nekünk a fővárost, miután az összes taktikai lépését véghez vitte. Úgy hullott az ölünkbe, mint egy „érett gyümölcs”. *(Lebukkan a tábori székebe.)* Éppen erről a telefonról kaptuk a megadásról szóló hívását. Valami, amire – természetesen – számítottunk, mivel tökéletesen megjósolható volt. Úgy ízlelgettük, mint valami csemegét, néztük amint – ahogyan azt már az imént mondtam is magának – érett gyümölcsként hullik az ölünkbe. Mert amikor mindent úgy csinál az ember, ahogy eltervezi, lépésről lépésre, jól felépítve, tökéletesen kivitelezve, akkor eléri az áhított végkifejletet, a célt. Bevonulás, előrehaladás, ütközet, győzelem és a győzelem mámore. *(Saját hatalmas bölcsességétől öntelten befészkei magát a karosszékebe. A VESZTES TÁBORNOK az olvasólámpa fényében lehagoltan áll, mint aki rendőrségi kiballgatáson van. Lassan leveszi a szemüvegét.)*

VESZTES TÁBORNOK: Nincs ellenvetésem, öméltósága. Ön győzött, mi pedig veszítettünk.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mégis itt van az a waterlooi csata.

VESZTES TÁBORNOK: Meg a történelmi determinizmus, vagy a gondviselés, vagy a fatalizmus, vagy akármi legyen is... *(És amint ezt kimondja, a VESZTES TÁBORNOK öklével rácsap a tervre.)*

GYŐZTES TÁBORNOK: Badarság! Csak az értelmiségiek üres fecsegése, barátom. Determinizmus, sorsszerűség. Ezeket én már töröltem a szótáramból. Én mindig is tudtam, hogy győzni fogok. Mindig. Maguk viszont a kezdetektől fogva vesztesekként viselkedtek. Nézze, én biztos voltam benne, hogy nyerni fogok, mint ahogy most is biztos vagyok abban, hogy a zsidók, a szabadkőművesek, a kommunisták és a többi nemzetközi ellenlábás ellenére én a végsőkig, a halálomig megtartom a hatalmamot.

VESZTES TÁBORNOK: Engedje meg, őméltósága, hogy minden tisztelettel elmondjam...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Félbeszakítja.)* Csak tessék, mondja csak. Ne féljen! Nyugodtan beszélhet nyíltan, nem hall minket senki. Itt teljesen őszintének kell lennünk. Halljuk, mit akart mondani?

VESZTES TÁBORNOK: Csak egy ostobaságot, ami talán újfent csupán értelmiségiek üres fecsegése ön szerint. De úgy vélem, teljesen logikus, hogy most, immár a győztes szemszögéből, így látja a dolgokat...

GYŐZTES TÁBORNOK: Na, tessék, tudtam, hogy ezt fogja felhozni. Mármint a különböző „szemszög” kérdését. Áh, igen! Az a filozófus, hogy is hívják? Az, amelyiknek olyan neve van, mint egy torreadornak...

VESZTES TÁBORNOK: Talán megengedi, hogy kétségbe vonjam a diadalitasságát, már elnézést...

GYŐZTES TÁBORNOK: Még hogy diadalitasság!? Csak nyugodtan...

VESZTES TÁBORNOK: Úgy értem, szeretném megtudni, hogy vajon őméltósága akkor is ilyen biztos volt a győzelmében, amikor átvette a hadműveletek irányítását, amikor a hadjárat vezetője lett.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Rázza a nevetés.)* Kétkedik benne? Teljesen megértem, barátom, hogy kétkedik benne. Láthatja, hogy én a maga „szemszögéből” is tudom nézni a dolgokat. Habár, nyilvánvalóan nem gondolta végig. Nézze csak, például, amikor aznap este a parancsnoki kinevezésemről vitatkoztak, én már előre tudtam mindent. Miközben az a „kecskeszakállas”, meg az a „kövér” és a többiek azon tanácskoztak, hogy átadják-e nekem a hatalmat vagy sem, mit gondol, én mit csináltam? A lábamat lóbáltam? Nem, uram. A légiócsapom már körbevették a palotát, a páncélosaim úgyszintén, arra az esetre, ha esetleg azok a semmirekellők visszakoználak. Mert abban az esetben... hm... hát igen... Egy tábornok sosem kegyelmez az ellenségének. Sosem áll le. És én meg voltam arról győződve, hogy én vagyok az egyetlen, a nélkülözhetetlen, hogy nekem kell irányítanom, mert ennek így kellett lennie.

VESZTES TÁBORNOK: *(Kilép az asztal mögül.)* Leülök egy kicsit, ha megengedi...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon kedvesen.)* Ó, persze, kérem, üljön csak le. Üljön le ide. *(Parancsolóan a székre mutat.)* Ha gondolja, megihatunk egy csésze teát.

(Csend. Mindketten hallgatnak. A tea alig hallhatóan forr a tűzhelyen.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Fáradt és keserű hangon.)* Nem volt könnyű nekünk azzal a hadállománnyal dolgozni, pontosan tudja maga is. Egy nem épp szabályszerű hadsereggel, és amelyet az első néhány hónapban a legszörnyűbb anarchia jellemezett. Azok a Nemzetközi Brigádok, hogy egy példát mondjak.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Vállon veregeti.)* Jól van, elismerem. Ilyen hadállománnyal még akkor sem könnyű dolgozni, ha maguké a leggazdagabb vidék, a legjobb felszerelés, satöbbi, satöbbi.

VESZTES TÁBORNOK: Önöké volt a legjobb hadállomány.

GYŐZTES TÁBORNOK: Menjünk szépen sorjában, barátom. Maguknak valóban elég silány, eszmék nélküli emberállományuk volt. Megrontotta őket a marxizmus, éppúgy, mint azokat az idegen zsoldosokat. De mit gondol, nekem milyen embereim voltak? Maga azt gondolja, hogy azok a falangisták, azok a karlisták, meg a többi népség jobb volt? Tényleg így gondolja? Emlékszem, Mussolini – nyugodjék békében – egyszer elmesélte nekem, milyen nehéz egy olyan országot irányítani, ahol a jó ég tudja hány millió fasiszta van. Erre én azt feleltem, hogy szívesen megnézném őt a helyemben, hogyan irányítana egy olyan országot, ahol csupán néhány millió falangista és karlista van. Emberállomány, ah, az emberállomány mindig a leggyengébb pont.

VESZTES TÁBORNOK: Meglep, hogy ezt mondja.

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt látom, tábornok, azt látom. De beszéljünk őszintén. Az ostoba és rendezetlen tömegben nem volt könnyű fenntartani az egységet, ezt maga is tudja jól. Szerencsések, amiért összetartotta magukat a marxizmus. Akárhogy is legyen, ha ki tudták volna használni a marxizmust, értékes fegyver lehetett volna a kezükben.

VESZTES TÁBORNOK: *(Csípősen.)* Mégis hogy tudja összehasonlítani ezt a materialista eszményt – ahogy fogalmazott – és az önök szent hazaszeretetét? A szülőföld, a hagyományok, az oszlopos szűzanya, satöbbi, satöbbi.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ne ringassa magát hiú ábrándokba, drága barátom. A patriotizmust, mint minden jelentőséggel bíró dolgot, egészséges mértékkel kell adagolni. Nyilvánvaló, hogy abban a pillanatban elsődlegesnek bizonyult, bár tudni kellett, hogy hova vezet. De most például, ebben a pillanatban – és én úgy vélem, még mindig harcban állok –, a patriotizmus rendkívül veszélyes lehet.

VESZTES TÁBORNOK: *(Támadóan.)* Főleg az Egyesült Államokkal kötött egyezmény után.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Rövid hallgatás után. Figyelmesen nézi.)* Pontosan. Manapság ez a nagy patriotizmus és a hazafiak okozhatnak kellemetlenségeket. Jobb megszabadulni tőlük. De nem csak most, hanem a hadjárat alatt is így volt. Ahogy

azt maga is nagyon jól tudja, a hazafias buzgalmuk miatt agyon is kellett lőni néhányukat.

VESZTES TÁBORNOK: Persze, persze...

GYŐZTES TÁBORNOK: Úgy értem, végül is maguk, akik a marxizmus zászlaja alatt harcoltak, amely tömegeket megmozgatni képes eszme, vakon engedelmeskedő csordává változtathatták volna a csapataikat, akik még a lehetetlenre is képesek lettek volna. Ott van például az a kis kínai, az a Mao-Ce-tung. Egy vezér eszményképe éppen ilyen: egy vakon engedelmeskedő és formálható tömeg. Egy tökéletesen irányított bozontos állat, mely úgy mozog, mintha rugóval húznák fel.

VESZTES TÁBORNOK: Mi végül is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Maguk mi?

VESZTES TÁBORNOK: Nem, nem hiszem, hogy bármi haszna lenne.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mit akart mondani? Gyerünk, bökje ki, ne érezze kínosnak.

VESZTES TÁBORNOK: Zavarba hoz a kérdéseivel.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nyájasabban.)* Igyuk meg ezt a teát, azzal kicsit erőre kapunk, tábornok. *(A teáskannához lép és megtölti a csészéket.)* Maguk..., maguk..., sejtem, mit akarhatott mondani... *(Odanyújtja neki a teáscsészét.)* Maguk olyan humanisták voltak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Felemeli a fejét.)* Lehetséges.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ebben az esetben a legkényelmesebb otthon maradni, higgyen nekem.

VESZTES TÁBORNOK: Minket kicsaltak hazulról.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Élvezettel szürösli a teát.)* Én csaltam ki magukat hazulról. Erre célzott?

VESZTES TÁBORNOK: Vagy a történelmi sorsszerűség.

GYŐZTES TÁBORNOK: Az ugyanaz, mivel a történelmi sorsszerűség én magam vagyok...

(Csend.)

(Most úgy beszél, mintha az egész világhoz szólna.) Az első perctől fogva kételkedtek a győzelmükben. Nem harcosként harcoltak, hanem egyszerű zsoldos hivatalnokokként. Egy minisztériumi rendeletekből és éjjeliőrökből összetákolt hadsereg, melyet néhány toprongyos miniszter próbál irányítani... Szabadfoglalkozásúakból álló vagy börtönből szabadult népség. Ilyen volt a maguk serege. A világ összes szocialista kormánya magukat támogatta. Az elkerülhetetlen veszteség eszménye! *(Mint aki épp most tér vissza a földre.)* Mondok én magának valamit, még akkor is, ha emiatt a földkerekség legcinikusabb emberének fog tartani. A maguk hadseregét, azt a pénzre és rangra áhítozó hivatalnokokból álló hadsereget most már én is követendő példának gondolom. Lassacsán, ahogy azt maga is tudja, a mi hadseregünk épp ilyenné vált: egy rakás puhány éjjeliórré, hivatalnökká és portássá. Nem kell tartanom attól, hogy a

hadsereg a fejemre nő. Láthatja, hogy milyen remek tanulsággal szolgált a maguk példája.

VESZTES TÁBORNOK: Elnézést, hogy ezt mondom, de talán..., nem is tudom...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mi az?

VESZTES TÁBORNOK: Hogy eltértünk a témától. Stratégiai kérdésekről vitáztunk és áttértünk, nem is tudom, hogy politikai, vagy...

GYŐZTES TÁBORNOK: Stratégiai, tábornok, minden a stratégiáról szól. Semmi másról nem beszélünk, mint szintiszta stratégiáról.

VESZTES TÁBORNOK: Persze, persze...

GYŐZTES TÁBORNOK: Az egész életem szintiszta stratégia. Az is volt, és az is lesz mindig. *(A VESZTES TÁBORNOK tűnődve forgatja a szemét.)* Mindig is jó voltam abban, hogy a megfelelő helyre állítsam a gyalogokat, majd a megfelelő pillanatban leüssöm őket. Jelenleg is a szeszélyeimnek megfelelően állítom fel, vagy távolítom el őket, mert mindig mindenre volt megoldásom. Sosem féltem a nehézségektől, és éppen ezért nem veszítettem el a nyugalmamat. Úgy vélik, hidegvérű vagyok, pedig nem erről van szó. Én galíciai vagyok, nekem forró a vérem. Bevallom magának, épp ma kaptam dührohamot. Tudja miért? Mert az a Perón tábornok itt nálunk, Spanyolországban kért menedéket. Egyébként mélységesen megvetem, mint a hozzá hasonló többi szerencsétlent. Mégis menedéket kell adnom neki. Ez rettenetesen bosszant. De bekaptam egy pirulát és elmúlt. Most pedig ki kell találnom, hogyan húzhatok hasznot ennek a szerencsétlen argentinnek az ittlétéből. Valami haszna biztosan lesz. Ön lobbanékony természetű?

VESZTES TÁBORNOK: Nem, bevallom, sosem voltam, és nem is vagyok lobbanékony. Mostanában még annyira se.

GYŐZTES TÁBORNOK: Egyetlen tábornok sem engedheti meg magának, hogy lobbanékony legyen. Azt beszélik, Napóleon az volt, de én úgy vélem, az egész csak színjáték volt. Hitler szintén, de ő is csak szerepet játszott. De végül is mindkettőt legyőzték. Csúf halált haltak. Meglátja, én hatalmam teljében halok majd meg.

VESZTES TÁBORNOK: Ó, nem hinném, hogy azt én megérem.

GYŐZTES TÁBORNOK: Szerintem maga fiatalabb, mint én.

VESZTES TÁBORNOK: Ez nem kor kérdése.

GYŐZTES TÁBORNOK: Akkor sajnálom, hogy nem adhatom meg magának ezt az örömet. Igaza lehet, mivel tényleg jó erőben érzem magam. Az orvosaim előírásai szerint élek, habár ostoba mind. De van még erő ezekben a karokban és ezekben a lábokban, képes vagyok órákon keresztül horgászni. A vadászat mindig is elgyengített. És a dolgozószobámban töltött óráknak is megvan a maga haszna. Nézni azt a sok törpét, amint fejet hajtanak egy másik előtt.

VESZTES TÁBORNOK: Biztosan nagyon élvezetes lehet.

GYŐZTES TÁBORNOK: Na meg persze ott van az alkotás öröme. Hiszen mi is alkotunk: egy progresszív, szociális és igazságos rezsimit hozunk épp létre. Perón rezsimjénél sokkal jobbat. Egy sajátos demokráciát, habár sokszor a titkolt, de egyre

jobban kordában tartott lobbanékonyágom arra késztet, hogy igazi diktatúrát vezessek be. Pedig én nem akarok diktatúrát a hazámban. Na, jó, most már tényleg eltértünk a témától. Személyes és aktuális területre tévedtünk. Majd máskor beszélünk az jelenünkről is, ami nem más, mint a keresztes háborúnk ésszerű következménye, se több, se kevesebb.

VESZTES TÁBORNOK: Szeretnék feltenni önnek egy kérdést, őméltósága...

GYŐZTES TÁBORNOK: Kérdezzen csak. És kérem, ne szólítson őméltóságának. Itt mindketten egyszerű tábornokok vagyunk. Stratégák. A nagy katonai család tagjai.

VESZTES TÁBORNOK: Azt akartam kérdezni, hogy mi volt ön számára a legnagyobb nehézség a küzdelmes hadjárat alatt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Érdekes kérdés. Tökéletes módja, hogy visszatérjünk a hadszíntérre. Összevethetnénk, és biztos vagyok abban, hogy az én nehéz pillanataim nem egyeznek meg a magukéival. De nyíltan válaszolok, vezetéknevemhez hűen, nem hiába *őszinte* a Franco név jelentése. Sokszor előfordult, hogy nyomasztott a gondatlanság, a visszavonhatatlantól való félelem. Amit természetesen legyőztem. Nem, nem a hadjárat elején, amikor mi még egyszerű lázadók voltunk, és úgy tűnt, a maguk milíciája gond nélkül elsöpör minket. Azt kell, hogy mondjam, katonai szempontból sosem féltém maguktól. Még annak ellenére sem, hogy a Nemzetközi Brigádok, Svájc és az oroszok aránya is magukat támogatta.

VESZTES TÁBORNOK: Önöket pedig Németország, Olaszország és... az a harmadik is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Anglia. De ha megengedi, erről máskor beszéljünk. A feltételezett támogatókról. „Ne bízz senkiben!” De válaszolok a korábban feltett kérdéseire. Félelmeim mindig a seregem lehetséges széthúzásából fakadtak. Ez olyasmi, ami magukat sosem nyugtalanította, mert nem is ismerték az összefogást. A hadjárat elején aggasztott az az iszákos sevillai tábornok is, akitől végül megszabadultam. Az első diadalmas év végén, amikor azok az ostoba falangisták zúgolódtak. És amikor a döntő csata előtt az úgynevezett külföldi hatalmak azzal bosszantottak, hogy fegyverszünetet kérnek. Láthatja, engem sosem a politikai, hanem a katonai problémák aggasztottak.

VESZTES TÁBORNOK: Azért megnéztem volna, hogyan harcol a másik oldalon, érdekes lett volna...

GYŐZTES TÁBORNOK: Á, szóval maga nem hiszi, hogy abban az esetben is győztesen kerültem volna ki a háborúból?

VESZTES TÁBORNOK: Megtartani az egységet azok közt a szétforgácsolt csoportok közt.

GYŐZTES TÁBORNOK: De az Isten szerelmére, volt valaha is összetartó a nép? Gondolja csak végig országunk történelmét. Tekintsen vissza a XIX. századra. Elnézését kérem, tudom, hogy ugyanolyan jól ismeri, mint én. Arra akartam kilyukadni, hogy az egységet erőszakkal lehet fenntartani. Vérrrel és verítékkal, drága barátom. Ha én vezettem volna a csapataikat, természetesen győztesen kerültek

volna ki a háborúból, és akármennyire is ragaszkodik az ellenkezőjéhez, sokkal egyszerűbb dolgom lett volna velük, mint a saját katonáimmal. Nem, nem. Nem a különböző nézetek számítanak, hanem a cél. Önök azért veszítettek, mert – nézze el nekem ezt a közhelyet – nem akartak nyerni. *(Kényszeredetten felnevet.)*

VESZTES TÁBORNOK: Minden bizonnal.

GYŐZTES TÁBORNOK: És úgy vélem mára be is fejeztük. Ha rajtam múlna, reggelig beszélgethetnénk. El sem tudja képzelni, micsoda öröm számomra egy olyan intelligens emberrel beszélgetni, mint maga. Kilépni a dolgozószoba fogságából és belépni az „ellenállás kis szigetére” igazi felüdülés. Higgyen nekem, tábornok.

VESZTES TÁBORNOK: Rendkívül hízelgő.

GYŐZTES TÁBORNOK: Olyan őszinte vagyok magával, ahogyan senki mással azok közül, akik megfordulnak érrefelé, beleértve a hőn szeretett családomat is. Persze számomra sosem létezett a hadseregen kívül másik család. Abból meg már nem sokan maradtunk: maga és én, meg még néhányan. Na, akkor várom a következő alkalommal, ami talán most későbbre toródik majd. Sok elintéznivalóm van. Jelentéktelen ügyek, de mégis bosszantóak. Miniszteri kinevezések, és a többi. De örülnék, ha összeszedné egy kicsit magát. Úgy értem, legyen kissé harciasabb.

VESZTES TÁBORNOK: Ma kérdeztem is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Csak bátoritanul, félénken. Örülnék, ha megszorogatna, ha nyílt terepen hívna párbajra, ha belém kötne. Lássuk, képes-e elbizonytalanítani a saját váramban, he? Mert az én terepem a harc. Még ha nincsenek is ellenségeim. Úgy értem, erős, ügyes, intelligens, hozzám méltó ellenfelek. Legyen maga ez az ellenfél, drága tábornokom, drága barátom...

III.

Ezen a harmadik napon mindkét tábornokok már a szobában van, már „barcolnak”. A GYŐZTES TÁBORNOK egy dobozból játékkatonákat, ágyúkat, harcokocsikat, hadianyagot szállító vonatokat és kis repülőket vesz elő. Az üres, tervrajzoktól és papíroktól megtisztított asztal közepén, egy vár áll, mely a figurák elhelyezéséhez szolgál színtérül.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Olyan lelkesedéssel szedegeti a figurákat a ládából, mint a betlebemes játékot leporoló kisgyerek.)* Gyerünk, barátom! Állítsa fel a védvonalát... Az idő sürget...

VESZTES TÁBORNOK: *(Felteszti a szemüvegét.)* Az a helyzet, hogy nem tudom pontosan megkülönböztetni, melyek tartoznak hozzám...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Abbahagyja a figurák válogatását.)* He, he, he... Egy olyan igazságot fogalmazott meg, amely csak úgy kicsúszik a szánkron...

VESZTES TÁBORNOK: Várjon, hadd figyeljem meg őket...

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, nem... Látom már, hogy magából a tudatalattija beszél, az, amiről az a bosszantó zsidó is beszélni szokott...

VESZTES TÁBORNOK: Freudra gondol?

GYŐZTES TÁBORNOK: Ő lesz az. Azt mondta, nem tudja, melyikiek tartoznak magához. Éppen ugyanez történt magukkal a keresztes háború idején is. Soha nem voltak igazán saját seregeik, nekem azonban...

VESZTES TÁBORNOK: Az Istenért, tábornok, maga szörnyű...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Ismét a figurákat pakolgatja.)* Összeszedte már magát?

VESZTES TÁBORNOK: Rendben, azt már tudom, hogy ezek a mórok nem hozzám tartoznak, és a vörös sapkások sem... Kitehette volna a zászlókat...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kissé mérgesen.)* Milyen zászlókat? Csak egyetlen zászló van! A hazáé! Maguk mindig a formásokhoz ragaszkodtak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Mintha kezdené felismerni a figurákat.)* Lassan a birtokomba veszem a területet.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon szárazon.)* Gratulálok.

VESZTES TÁBORNOK: *(A katonákat a várral szembe helyezi el, míg a GYŐZTES TÁBORNOK a támadó vonalat állítja fel valamelyest távolabb.)* De attól tartok tévedek... És mivel ön a legkisebb hibát sem nézi el...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(felemelve egyik ujját)* A legkisebbet sem.

VESZTES TÁBORNOK: Már éppen megkülönböztetem a hozzánk hű erőket *(nyomatékkal ejti ki a szót, de a másik nem veszi észre)* a milicistáktól, a nemzetközi brigádoktól, akik nagyon jól harcoltak, jól végezték a dolgukat, de azok éppúgy lehettek volna köztársasági katonák, mint álcázott monarchisták.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nagyon éles meglátás, nagyon jól mondja, mert a monarchisták – maga a megmondhatója – mindig két fronton ügködtek. Tudja maga is, hogy sokan közülük szabadművesek voltak, és még ma is azok.

VESZTES TÁBORNOK: Rendben... Akkor felhelyezem a sajátjaimat, és ha tévedek... Hát pech. Ide teszem az előhadat, az első lépcsőt, a második lépcsőt, a tartalékokat, és a lőszerszállító vonatot...

GYŐZTES TÁBORNOK: Igyekszem nem tévedni. És, egyébként, nem tudom, hogy megfigyelte-e, hogy magának sokkal nagyobb a hadiállománya. Van légierije, sok repülője, nekem viszont csupán két ócska gépem van, így segítségül kell hívnom a német Junkersekét...

VESZTES TÁBORNOK: (*Gúnyosan.*) És az olaszokat, mivel az olaszoknak kitűnő légierije van...

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Rákontrázva.*) Azért az angolok repülői se rosszak.

VESZTES TÁBORNOK: Csak hát kevésbé megbízhatók.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Lázás buzgalommal pakolja a figurákat.*) Tájékoztatom, ellenséges tábornok, hogy szinte az egész állományom felsorakozott a főváros előtt, és maga még mindig bizonytalanodik a védelem elrendezésén. Ez hatalmas hiba...

VESZTES TÁBORNOK: (*Kissé nyájasan és viccelődve.*) Ott mennek elől a nemzetközi brigádok... mellettük a milicisták. A hátvédelemben pedig a hivatásosak, a tiszték...

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Mint egy kágyerek, megfog egy repülőt és a vár fölé emeli.*) Tájékoztatom, hogy le fogom bombázni a fővárost. Ugyanis maga elővigyázatlan volt, és nem helyezte el a vadászgépeit.

VESZTES TÁBORNOK: A mindenségit! Igaza van! A vadászgépek, a vadászgépek!

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Gúnyosan.*) A vadászgépek, a vadászgépek, a vadászgépek! Nézzel! Bumm, bumm, bumm, bumm, bumm, bumm, bumm! Nézze meg ezt a pusztítást, jól nézze meg! A főváros központja füstöl, mert a fabatkát sem érő gépei nem szálltak fel.

VESZTES TÁBORNOK: (*Szinte komolyan.*) Annak az ostoba Herrerának a hibája, mindig csak az az arisztokrata hengegése...

GYŐZTES TÁBORNOK: Az én németeim bombákat fognak robbantani, meg még több bombát, mert ezeknek a fiúknak a leghőbb vágya, hogy kipróbálják a gépeik teljesítményét, és a bombáik halálos erejét.

VESZTES TÁBORNOK: Rendben. Köztudott, hogy maga egy zseni az ilyen meglepetésszerű támadásokban.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez van akkor, látja, hogy ha mindenkire fordulhat, de nem bízik senkiben. És most megint bombázom... (*Megáll, hogy megfigyelje a VESZTES TÁBORNOK védelmi vonalát.*) Na, hát nem rossz. Jól helyezte ki az állományát. Kitűnő gondolat, hogy a tengerpart felé vezető út kijáratához helyezte el őket. Én mégis jobban figyelnék a határ felé tartó útra... De hol vannak a tartalékai?

VESZTES TÁBORNOK: Ez egy szigorúan bizalmas hadi titok.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Mozdulatlanul figyel.*) Véletlen nem volt maga szabadkőműves?

VESZTES TÁBORNOK: Most ezt miért kérdezi tőlem? Maga is jól tudja, hogy nem.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert nem vagyok biztos benne. Fiatalon sok butaságot elkövet az ember, amit aztán megbán...

VESZTES TÁBORNOK: Renden. Úgy tűnik nekem, mintha haragudna rám azért, mert erős védelemmel láttam el a fővárost, amit maguk nem tudnak áttörni.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon ravaszul.)* Nem törjük át. Most még nem. Mert csak két része van a frontnak és ennek az útnak. Az egyik a folyó felőli, amit nem tudnak elfoglalni, még akkor sem, ha személyesen Sztálin jönne maguknak segíteni. És sok levágnivaló tarló is van arrafelé. Nem törjük át, nem, de ágyúval fogjuk felperzselni magukat, lassan felégetjük a fővárost, fokozatosan semmisítjük meg.

VESZTES TÁBORNOK: *(Kissé szomorúan.)* A főváros szerencsétlen lakosainak kell majd kiállnia azt a szenvedést...

GYŐZTES TÁBORNOK: Na, szépen vagyunk, kibújt magából a humanista. Nem gondolja, hogy evakuálni kellene ezt a hasznavehetetlen népet?

VESZTES TÁBORNOK: Persze, hát hogyne, és már meg is indult az evakuálás.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert mikor szorosabbra vonjuk majd az ostromgyűrűt, élelmiszer nélkül fognak maradni és akkor...

VESZTES TÁBORNOK: Éppen ezért van nekünk olyan államfőnk, aki kiváló egyetemi tanár, az orvostudomány doktora. Órákon át számolgatja, hogy mennyi vitaminra van szüksége a szervezetnek a túléléshez.

GYŐZTES TÁBORNOK: Igen, de kárpótlásul ott van maguknak az a Manolita*, aki mást se tesz, csak pazarol. Legyenek óvatosak azzal a ravaszdi rókával! Jól megkopasztja majd magukat, még a Pradóból is elviszi a festményeket. De én nem hagyom, jól lebombázom. Bumm! *(Felemel egy repülőt és a vár tetejére helyezi.)* Nyolcszáz kiló bomba, hogy az ő értékes műkincse nehogy kijusson az országból.

VESZTES TÁBORNOK: Nos, maga mindent tud. Így utólag persze...

GYŐZTES TÁBORNOK: Én előtte is tudtam.

VESZTES TÁBORNOK: Kitűnő kémhálózata volt.

GYŐZTES TÁBORNOK: És maguknak egy utálatos kémelhárítása, rengeteg kellemetlenkedő külföldivel.

VESZTES TÁBORNOK: Nem az én hibám.

GYŐZTES TÁBORNOK: Miért, tán az enyém?

VESZTES TÁBORNOK: Utálom a kémeket.

GYŐZTES TÁBORNOK: Pedig nagy szükség van rájuk. Ráadásul önmagukat semmisítik meg, a saját gyengeségük miatt buknak el. Ugyanaz történik velük is, mint magukkal...

VESZTES TÁBORNOK: Engem ne sértegessen!

GYŐZTES TÁBORNOK: Én csak nevén nevezem a gyereket.

VESZTES TÁBORNOK: Még maga is beleesett a csapdába?

GYŐZTES TÁBORNOK: Én? A csapdába? Milyen csapdáról beszél?

---

* Manuel Azaña, spanyol politikus, a II. Spanyol Köztársaság elnöke 1936–1939 között.

VESZTES TÁBORNOK: A kémei nem értesítették a Nemzetközi Brigádok érkezéséről.

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga még mindig ebben hisz? Még mindig azt hiszi, hogy az a csőcselék akadályozta meg a bejutásunkat? Megajándékozom magukat ezzel a sületlenséggel.

VESZTES TÁBORNOK: Maguk is megtapasztalták ezt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Azért mondom... De magának csak annyit kellett volna csinálnia, hogy őrzi a tengerpart felé vezető utat.

VESZTES TÁBORNOK: Ez nem az én kompetenciám. Én csak a központi zónáért felelek.

GYŐZTES TÁBORNOK: Miért, talán ez nem a vezérkar kompetenciája?

VESZTES TÁBORNOK: Nagy a tülekedés, és a hatalmamnak vannak határai...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezek miatt a határok miatt, nézze csak *(áthelyezi a figurákat)* a seregeim le fogják vágni a tengerpart felé vezető utat.

VESZTES TÁBORNOK: Bárhogy is figyelmeztetem, nem lesz...

GYŐZTES TÁBORNOK: A főváros védelme, a gyönyörű fővárosé, teljesen elvakította magukat.

VESZTES TÁBORNOK: Én tudtam... Pontosan tudtam, hogy onnan fognak támadni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem a tapasztalatlanság miatt volt. De a veszteségek után, amiket északon elszenvedtek... Nézze, ha mi odaérünk a tengerhez, és bekerítjük azt a területet, maguk gyakorlatilag el lesznek teljesen szigetelve.

VESZTES TÁBORNOK: Ostrom alatt leszünk.

GYŐZTES TÁBORNOK: A gondosan védett fővárossal, természetesen. De nekünk még a légierőre sincs szükségünk, mert a folytonos ágyútűzzel jól felperzsöljük magukat. Szegény és szenvedő nép az alkalmatlan tábornokok kezében!

VESZTES TÁBORNOK: *(Rácsap az asztalra, majd elhajít néhány figurát.)* Önnek nincs joga sértegetnie engem.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem sértegetem. Tudja jól, hogy magát kivételnek tartom, egy tiszteltre méltó kivételnek. Ez a véleményem úgy gondolom nem egyezett soha a társai véleményével. Közülük többen száműzetésben vannak, nem is beszélve a kommunistákról és ezekről...

VESZTES TÁBORNOK: Árulónak tartanak, erre céloz?

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga mondta... Én...

VESZTES TÁBORNOK: Ha már az árulóknál tartunk. *(Hirtelen elszántan.)* Ráadásul nincs minden veszve. Ez a zóna még a miénk. Maguknak át kell kelniük a folyón. Nem lesz egyszerű.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, nem lesz egyszerű, de ez lesz a híres csata! Ha volt is nehézségünk, az nem a maguk hasztalan ellenállása miatt volt. De nem is azért, mert mi ne lettünk volna eléggé elszántak! A késlekedés a külföldi diplomaták, a szabadkőműves tömeg miatt volt, akik azt hitték fegyverszünetre kényszeríthetnek.

VESZTES TÁBORNOK: De voltaképpen ők az ön pártján voltak...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Elengedi a füle mellett.)* Ha ehelyett maguk elhagyták volna a fővárost, otthagya a külföldi követségeket. De nem, maguk nagyon is jól megvoltak a fővárosban, fogadásokat adtak a villákban, ezüst étkészlettel etették a külföldi tudósítokat, kommunista költőkkel rendeztek estélyeket. Doña Manolita nagyon élvezte.

VESZTES TÁBORNOK: *(Rosszkedvűen félrehúzódik az asztaltól.)* Nem vagyok hajlandó tovább folytatni ezt a játékot.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ne bosszantson fel! Világosan megmondtam: csak játszunk, ez pusztán játék. A többi már megtörtént...

VESZTES TÁBORNOK: De maga visszaél a helyzettel.

GYŐZTES TÁBORNOK: Tudja jól, hogy a győzelem kiélvezése a támadás utolsó fázisa.

VESZTES TÁBORNOK: És ebben maga egy nagyon dörzsölt stratégia. Rendben, élvezze csak ki a győzelmet!

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán maguk nem élvezték volna ki ugyanennyire? Talán maguk megkegyelmeztek volna nekünk? Talán maguk nem plántálták volna el a szörnyű kommunizmust a hazánkban?

VESZTES TÁBORNOK: Elég legyen most már! Mindig ugyanazzal jön! A kommunizmus. A kommunizmus! Ha nem lett volna kommunizmus, nem is tudom önök mihez kezdtek volna.

GYŐZTES TÁBORNOK: Feltaláltam volna. Feltaláltuk volna. Tudja, nem szégyellem kimondani, hogy stratégiai és taktikai szempontból a kommunizmus csodálatos dolog, egy fegyelmezett, kemény párt, ami képes megfogni és medrébe terelni a tömeget. Követendő példa egy vezető számára. A gond csak az, hogy mi katolikusok vagyunk, ezért nem tudunk elfogadni egy olyan materialista ideológiát, amely az ember leglényegesebb részét pusztítja el...

VESZTES TÁBORNOK: Humanista...

GYŐZTES TÁBORNOK: Spiritualista...

VESZTES TÁBORNOK: Lényegtelen. Magának mindig igaza van.

GYŐZTES TÁBORNOK: Igen, nekem mindig. Senki sem tudná elhíttetni velem az ellenkezőjét. Soha. Ön is látja, hogy mára az egész világ igazat ad nekem, és még a legősibb külföldi ellenségeink is visszavonulnak a karámba.

VESZTES TÁBORNOK: Önnek szerencséje volt... Meg ott voltak a nagyhatalmak, akik előtt hajbókolt...

(Feszült csend. A VESZTES TÁBORNOK nagyon ideges. A GYŐZTES TÁBORNOK lassan sétál, szemét le nem veszi a másikeről.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt hiszem itt az ideje, hogy megigyük a mai teánkat. Attól majd ellazul egy kicsit. Ha gondolja, hozathatok hársfateát is.

VESZTES TÁBORNOK: (*Dühösen kítörve.*) A hársfatea!

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Éppen a teáscsészéket tölti.*) Vigyázzon, tábornok, vigyázzon!

Még a végén kiderül, hogy maga egy lobbanékony ember. A hársfateáról mindig eszembe jut az a szégyentelen, nőcsábász tábornokunk, tudja, az a részeges alak. Egy dalt énekelgetett, ami örökre bevésődött az emlékezetembe. Hogy is volt? Igen, már emlékszem:

Igyál teát, cukorfalat, hársat,
anyádnak is ez volt a szokása.

Azok a trágár kis dalocskák, amiket annyira szerettek énekelni a seregben. Az egyiket az a Chelito* énekelte, emlékszik? Vagy egy másik utcanő, azok közül, akiket annyira szerettek a katonák, bár én sosem találtam bennük semmi vonzót. Milyen a tea?

VESZTES TÁBORNOK: (*A teából kortyolva.*) Elnézést kell kérnem.

GYŐZTES TÁBORNOK: El kell ismernem, egy kicsit illetlen voltam. Nekem kell elnézést kérnem. Ülünk le. Végül is jót harcoltunk. Ez alkalommal úgy védekezett, mint egy vaddisznó.

VESZTES TÁBORNOK: Köszönöm.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Mindketten ülnek, békésen társalognak.*) Végül is, mindketten a történelmet írjuk, csak ki-ki a maga módján.

VESZTES TÁBORNOK: Hát persze, a történelmet...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mindkettőnknek lesz helye a történelemben. Már meg is van. De ezért be kell vallanom valamit. Talán túlzottan is tartok a történelem ítéletétől, hogy hogyan értékel majd az utókor engem és a keresztes háborúmat.

VESZTES TÁBORNOK: Ön után az özönvíz – így mondják, nem?

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyanúgy, ahogy egy hadsereget lehet irányítani, milyen jó lenne, ha helyes mederbe lehetne a történelmet is terelni, ha ki lehetne javítani a hibáit. Valamit sikerült tennem, de sajnós a történelem sokszor más mederben halad. A nép meg mindig hálátlan. Tudja, mit mondok? Én majd húsz évnyi békét adtam ennek az országnak, ilyenben még ennek a népnek nem volt része korábban. És mégse jutott eszébe senkinek sem, hogy Nobel-békedíjra jelöljön.

VESZTES TÁBORNOK: (*Nagyon gúnyosan.*) Ne legyen elkeseredve! Talán majd egyszer...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez tény. Ez az igazság. Ki tett többet nálam a békéért?

VESZTES TÁBORNOK: Ha így gondolja...

GYŐZTES TÁBORNOK: Teljesen meg vagyok róla győződve. Kérdezzen meg bárkit, hogy igaz-e. Mindenki el van ragadtatva a békénktől. És nem azért, mert propagandacélokra használtam volna fel.

VESZTES TÁBORNOK: Egy újabb dolog, amit ki tud élvezni.

---

* Consuelo Portela (1895–1959) – művésznevén: *La Chelito* – népszerű spanyol kupléénekesnő volt.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon epésen.)* Mára megelégszem annyival, hogy meghiúsítottam a fővárost védő tökéletes vagy majdnem tökéletes tervét.

VESZTES TÁBORNOK: Ezen a világon semmi nem tökéletes.

GYŐZTES TÁBORNOK: A waterlooi csata, ismétlem, az tökéletes volt. Pedig az is egy vesztes csata volt...

VESZTES TÁBORNOK: Attól a pillanattól kezdve, hogy a játszma elveszik...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Fürkészve nézi.)* Milyen kétségbeejtő érzés lehet egy ennyire fontos dolognak az elvesztése. Ezt az érzést még nem tapasztaltam meg soha.

VESZTES TÁBORNOK: *(Nagyon keserűen.)* A legnagyobb elismerésem ezért. Habár, végül is, egyszer majd ön is veszíteni fog...

GYŐZTES TÁBORNOK: Miről beszél?

VESZTES TÁBORNOK: A halál tényét nem tagadhatjuk le, és abban a csatában mindenki alul marad.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ne legyen már ennyire metafizikus. Akik nem hisznek a túlvilágban, azoknak nyilván csak egy vesztes csata a vég. Meg annak is ilyen, akit nem érdekel, hogy mit hagy maga után, hogy milyen örökséget hagy az utóknak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Nagyon nyugodtan.)* Azt a csatát mégsem ön fogja megnyerni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Remélem, békében halok meg... és hatalmam teljében. Az emlékem örökre fennmarad.

VESZTES TÁBORNOK: Majd meglátjuk...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon dübösen.)* De milyen érzés vesztesnek lenni? Meséljen róla!

VESZTES TÁBORNOK: Hogy milyen érzés? Hogy is mondjam? Itt ülünk, ön és én, teázgatva és a múlton merengve. Látszólag beszélgetünk, de kettőnk között van egy hatalmas szakadék. Lehetetlen elmagyarázni. Ezek a jelenségek olyanok, mint a rejtélyek: leírhatatlanok. Meg kell tapasztalni őket. Megélni...

GYŐZTES TÁBORNOK: De egy kicsit kellemetlen tapasztalat, nemde?

VESZTES TÁBORNOK: Egy kereszténynek, mint maga, valószínűleg nagyon tanulságos lenne...

GYŐZTES TÁBORNOK: Egy kereszténynek nem tanulságos a veszteség. Az lenne egy zsidó számára, de egy kereszténynek... nem hinném...

VESZTES TÁBORNOK: Krisztus is vereséget szenvedett.

GYŐZTES TÁBORNOK: De aztán feltámadt.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan kérem, ne akarjon engem most belekeverni a keresztény tanításokkal kapcsolatos kérdésekbe...

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, nem erről van szó! Épp eléggé bosszantanak engem a papok. Hagyjuk is. De most meg szeretném kérni egy szívességre, habár tudom, hogy nem lesz a kedvére való...

VESZTES TÁBORNOK: Ne higgye! Tudja, már hozzászóltam, hogy az ön kedvére tegyek.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nyilvánvaló, hogy soha nem felejttem el azt a pillanatot, amikor... Azt a megismételhetetlen pillanatot, amikor ezen a telefonon maga felhívott, hogy közölje: a főváros feltétel nélkül megadja magát...

VESZTES TÁBORNOK: Én csak a Honvédelmi Tanács egyszerű szócsöveként tettem a dolgom.

GYŐZTES TÁBORNOK: Az a leírhatatlan reggel! Miután az a szerencsétlen a maguk kormányából Nagy-Britanniától kunyerált egy tisztességes fegyverszünetet... Pedig akkor már a fegyverek győzedelmeskedtek és maguk vesztek... He, he, he...

VESZTES TÁBORNOK: Az a férfi szintén egy szócső volt csupán. Sok dolgot és sok életet próbált megmenteni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Akiket nekem kellett volna megmentenem, és nem Eden úr hivatalnokainak.

VESZTES TÁBORNOK: Képzheti, hogy egy ilyen válságos helyzetben a remény hal meg utoljára.

GYŐZTES TÁBORNOK: Emlékszem a súlyos, méltóságos hangjára, az összeszedett szavaira, mint a tragédia semleges szócsöve... Képzheti, hogyan fogadtuk... Azt kérném, ha lenne olyan kedves, vegye fel ezt a kagylót, és ismétlje el azt az üzenetet...

VESZTES TÁBORNOK: Mit mond? Hogy ismétljem meg? Az megismételhetetlen, uram...

GYŐZTES TÁBORNOK: Tudom, hogy nem lesz ugyanolyan, más lesz a hang, még akkor is, ha az ember ugyanaz... Mindenesetre, megtenné nekem ezt a szívességet? Menjen a telefonhoz, és ismétlje meg a jelenetet.

VESZTES TÁBORNOK: Nem a színházban vagyunk.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ma lejátszottuk a csatát, nemde? Győztem és bevonultam a fővárosba. Ez a részlet hiányzik csupán.

VESZTES TÁBORNOK: Vegye úgy, hogy megtörtént...

GYŐZTES TÁBORNOK: Kérem, tegye ezt meg... Máskülönben a mai találkozónk befejezetlen maradna. *(A telefonra mutat.)* Kérem...

VESZTES TÁBORNOK: Nem hiszem, hogy kényszeríthetne erre...

GYŐZTES TÁBORNOK: Természetesen nem kényszerítem. De azt hiszem, magának is jót tenne. Olyan lenne, mintha gyónna...

VESZTES TÁBORNOK: Nincs mit meggyónnom.

GYŐZTES TÁBORNOK: Úgy látom, ez magát mélyen érinti. Ebből is látszik, hogy milyen szörnyű érzés is lehet a vereség. Amitől én mindig is távol tudtam magam tartani. De többet nem is mondok...

VESZTES TÁBORNOK: *(Hirtelen felugrik.)* Jól van, rendben. Ne higgye, hogy olyan mélyen vagy annyira kellemetlenül érintene az a dolog. Én csak egy voltam, de a rettegésben mindannyian osztoztunk. Megyek a telefonhoz...

GYŐZTES TÁBORNOK: Lekötelez. Látszik, hogy maga bátor ember. Rajta!

(A VESZTES TÁBORNOK a telefonhoz lép. Elbizonytalanodik, próbálja leplezni érzelmeit. A GYŐZTES TÁBORNOK elégedetten figyel, ahogy a társa keze enyhén megremeg. Mosolyog. A másik tekintete villámokat szór felé. Szünet.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Végül hideg és természetes hangon.)* A főparancsnokságot, a Generalisszimust kérem...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kívárván néhány hosszú másodpercet.)* Mondja, mondja csak, itt a Generalisszimusz beszél...

VESZTES TÁBORNOK: Itt a főváros Honvédelmi Tanácsa.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A székében ülve, az örömtől szinte kitérve.)* Mondja, mondja csak! Hallgatom.

VESZTES TÁBORNOK: *(Rekedt hangon, szinte dühösen, korábbi közönyét megtörve.)* A Honvédelmi Tanács nevében... feladjuk magunkat... feltételek nélkül...

(Sötét.)

IV.

Ezen a negyedik találkozón a szoba üresen áll. Az ablakon át őszi naplementére látni, keleti zene hallatszik: szüntelen dobszó ütemére szól a furulya és a síp. Torokhangú kiáltásokat is hallani; rekedt férfihangok arab zsoldárokat kántálnak. A vöröslő esti égbolt az afrikai sivatagok hangulatát idézi.

(Kinyílik az ajtó, ez alkalommal a tábornokok egyszerre próbálnak belépni. A küszöbön állva nagyon szertartásosan mindketten előre akarják engedni a másikat.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Kérem, tábornok...

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan, csak ön után.

GYŐZTES TÁBORNOK: Legyen olyan kedves...

VESZTES TÁBORNOK: Szó sem lehet róla...

GYŐZTES TÁBORNOK: Hiszen maga a vendég...

VESZTES TÁBORNOK: De...

(Természetesen végül mindketten egyszerre indulnak el és összeütköznek.)

Elnézést...

GYŐZTES TÁBORNOK: Jöjjön csak, jöjjön...

(Végül belépnek a szobába, és a GYŐZTES TÁBORNOK az ablakhoz lép, hogy becsukja. De előbb még mindketten megállnak, hallgatják a keleti éneket és a mór zenét.)

Milyennek találja?

VESZTES TÁBORNOK: Mennyi emlék...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Becsukja az ablakot. A zaj ugyan tompul, de távolian még kivehető.)* A fiúk így akarnak elbúcsúzni tőlem, énekkel és muzsikával...

VESZTES TÁBORNOK: Mindegyiküket leszerelte?

GYŐZTES TÁBORNOK: Mindegyiküket, természetesen. Mivel az országuk már kivívta a függetlenséget, nincs értelme tovább fenntartanunk ezt az afrikai őrseget... Ráadásul, népszerűtlen is lenne azok után, hogy a csapatainkat milyen barbár támadások érték Ifniben.

VESZTES TÁBORNOK: Biztosan megérik a fiúk...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy karosszékre ülve, megfontoltan.)* Ki ne érezné meg annyi esztendő együttélés és az ottani harcok után?

VESZTES TÁBORNOK: *(Színtén helyet foglalva.)* Még egy dolog, amit elvesztünk...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Válaszként.)* Számítottunk rá. Ezért védelmeztük ezt a népet. Egy nap ennek is el kellett jönnie.

VESZTES TÁBORNOK: Azon kívül, jogos is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Túl korai. Várni kellett volna még ezzel a függetlenséggel. De a franciák hibája, ők hagyták, hogy ezek a kommunista és szabadkőműves erők beférkőzzenek a területükre.

VESZTES TÁBORNOK: És egy gonddal kevesebb...

GYŐZTES TÁBORNOK: A gyarmatosítás kora már leáldozott. Most várjuk Gibraltár visszacsatolását.

(Szünet. Távolról zene és énekszó hallatszik.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Hallgatja.)* Ez a zene... sosem tudtam eldönteni, hogy szomorú, vagy vidám. Vajon a győzelmet vagy a vereséget ünnepelik ezzel a muzsikával?

GYŐZTES TÁBORNOK: Számukra a zene egy vallás, ahogy minden más is az életükben...

VESZTES TÁBORNOK: Akkor sem értem...

GYŐZTES TÁBORNOK: A mórokat, akik istenfélőbbek minden más népnél, sohasem győzheti le a kommunizmus, az Istiqlal párt meg a korrupt franciák ide vagy oda. Elfordulni a hittől olyan, mint elveszíteni az identitásunk. Éppen annyira hívó nép, mint a miénk, és soha nem fog a kommunizmus karmai közé kerülni.

VESZTES TÁBORNOK: Tehát ön úgy véli, hogy a népünk legiava ebből az örökségből származik...

GYŐZTES TÁBORNOK: Kétsége se legyen efelől. Hívóként a gondviselés vezet minden lépésük. A gondviselés mindig is velünk volt, hála a vallásosságunknak...

VESZTES TÁBORNOK: *(Rosszmájúan.)* A gondviselés és ön...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Figyelmesen szemlélve a másikat.)* Felteszem, maga ateista.

VESZTES TÁBORNOK: Miből gondolja?

GYŐZTES TÁBORNOK: Maguk ateisták voltak, és azt akarták, hogy a nép is az legyen. Első dolguk volt lerombolni a vallást. Vagy talán nem nézték ölbe tett kézzel, amikor felgyújtották a kolostorokat, a templomokat, és...

VESZTES TÁBORNOK: *(Bosszúsan feláll.)* És ön valóban hisz Istenben?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hiszek, hát hogyne hinnék. Én hiszek Istenben, hiszek a római katolikus és apostoli anyaszentegyházban, ebbe a vallásba születtem, és ebben is akarok meghalni. Habár az egyházunk jelenleg a materializmus gyászos betegségében szenved, hála ezeknek az újonc kispapoknak...

VESZTES TÁBORNOK: És valóban hiszi, hogy a népünk is olyan, mint ön?

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyanolyan. A népünk jó, egyszerű és nagylelkű. Éppúgy, mint ez a másik. Maguk is bőven megtapasztalhatták. Ha elbukott a köztársaság, hát azért bukott el, mert maguk...

VESZTES TÁBORNOK: Már megint mi...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert maguk megpróbálták elpusztítani az őseik hitét. Ezzel aláírták a saját halálos ítéletüket... Igen, igen, ne is kételkedjen ebben.

VESZTES TÁBORNOK: (*Lassan sétálgatva.*) Én a magam részéről sohasem kételkedtem abban, hogy a vallás a nép mozgatórugója.

GYŐZTES TÁBORNOK: Magától értetődik. Aki az ópiumhoz hasonlította, hatalmas tisztánlátásról tett tanúbizonyságot.

VESZTES TÁBORNOK: És mégis, látja ezt az inkább fanatikus, mint hívő népet? (*Az ablak felé mutat.*) Nem mondhatnánk, hogy a legjobb állapotban van.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez a nép, akárcsak a miénk, biztos lehet benne, hogy soha nem fog a kommunizmus martalékává válni.

VESZTES TÁBORNOK: (*Akaratlanul is kitér belőle a nevetés.*) Ezzel mindent elmondott.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Figyelmesen nézi a másikat.*) Tehát maga nem hisz Istenben?

VESZTES TÁBORNOK: Én nem mondtam, hogy nem hiszek Istenben.

GYŐZTES TÁBORNOK: De nem hisz...

VESZTES TÁBORNOK: Ezt csak maga állítja.

GYŐZTES TÁBORNOK: És gyanítom, az ördögben sem hisz...

VESZTES TÁBORNOK: Miért, maga talán hisz az ördögben?

GYŐZTES TÁBORNOK: Természetesen hiszek az ördögben... Jó római katolikusként hiszek az ördögben, a gonosz szellemben, a sötétség fejedelmében...

VESZTES TÁBORNOK: És mondja, az ördög – vagy nevezzük sátáni gondviselésnek – volt az, aki a híres kereszties hadjáratában is segítette?

GYŐZTES TÁBORNOK: Segített? A segítség szó az én esetemben igencsak viszonylagos. Én végeztem a munka oroszlánrészét, én...

VESZTES TÁBORNOK: Az isteni gondviselés segítségével... meg a másikéval...

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga épp olyan beképzelt és ostoba, mint a többi hasonszórú. Ezért okoz nekem akkora örömet így látni magam előtt. Mindig is ilyen volt: egy balfácán, ahogy az akadémián mondtuk...

VESZTES TÁBORNOK: Nem tudom, meddig tűrhetem, hogy így sértegessen.

GYŐZTES TÁBORNOK: A maga hibája, a szellemi fölényeskedése miatt. De végtére is, ezer bocsánat.

VESZTES TÁBORNOK: Nem tartom magam kötelesnek elviselni...

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Közbevág.*) Az ördögnél tartottunk...

VESZTES TÁBORNOK: (*A kíváncsiságtól hajtván, húzódozva ugyan, de visszaül.*) Igen, az ördögnél, vagyis a sátáni gondviselésnél...

GYŐZTES TÁBORNOK: Sok tanulságos dolgot mesélhetnék arról, amit „sátánnak” nevezünk, kezdve az ismerős és jótét szellemként megjelenő primitív hellén ábrázolástól a zarathusztrai manicheizmuson át egészen a középkori keresztény felfogásig...

VESZTES TÁBORNOK: (*Ironikusan.*) Ámulatba ejtenek a *Képes Enciklopédiából* származó ismeretei.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A megjegyzést nyugtázza.)* Egy kissé el van tévedve. Lehet, hogy a sátánnal kapcsolatos ismereteim személyesebbek, mint gondolná.

VESZTES TÁBORNOK: Na ne mondja! Meséljen, meséljen! Talán megjelent önnek is, mint Szent Teréznek? És mondja, tényleg van szarva meg farka, ahogy az egyház tudósai állítják?

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon nyugodtan.)* Micsoda közönséges kérdés, ezt nem vártam volna magától.

VESZTES TÁBORNOK: Elnézést. Visszavonom. Igaz, ez valóban közönséges volt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Gyermeteg gondolat.

VESZTES TÁBORNOK: Ráadásul nem is helyénvaló a részemről, azok után, hogy hallottam Zaratusztráról és a hellén sátánról beszélni.

(Szünet. Hallani, ahogy a mórok torokhangon kiabálnak.)

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon nyugodtan szólal meg.)* Afrikában többször is, a marokkói háború idején, a harctéren, de a háború után, sőt, még most is, ebben a pillanatban; mindig éreztem egy rettenetes erőt a bensőmben, amely kész elpusztítani mindent.

VESZTES TÁBORNOK: Ezt hívják egyszerűen gyűlöletnek.

GYŐZTES TÁBORNOK: A maga, hogy is mondjam, „tudományos” változatában. De engem mindig is a szeretet irányított, számomra a gyűlölet nem létezett semmikor, soha. Mindig is arra vágytam, hogy megalkossak egy nagy és boldog nemzetet, Istenre esküszöm, ez volt egész életem célja. Éppen maga az élő bizonyítéka annak, hogy belőlem hiányzik a gyűlölet. És ezt tanúsíthatják mindazok, akiknek magához hasonlóan nagylelkűen megkegyelmeztem.

VESZTES TÁBORNOK: Még egyszer köszönöm.

GYŐZTES TÁBORNOK: Amit érzek, amit éreztem, az egy gonosz erő jelenléte, egy olyan erőé, amely képes földig rombolni mindent, mint a legszörnyűbb atombombák.

VESZTES TÁBORNOK: Megjjeszt.

GYŐZTES TÁBORNOK: És sokszor, veszélyes pillanatokban, amikor a legkevésbé számítok rá, ez a rejtélyes erő ellenállhatatlanul megkísért... ellenállhatatlanul. *(Ahogy ezt mondja, egy zsebkezdővel letörli az izzadságot a homlokáról. A VESZTES TÁBORNOK most éberben figyel. A feszült csendben újra felhangzik a muzulmán ének.)*

VESZTES TÁBORNOK: *(Erőt vesz magán.)* De ezt a kísértést könnyedén elűzhetné, ha segítségül hívná a birtokában lévő megannyi ereklye egyikét.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Rá se hederít.)* Képzelve el, hogy egy láthatatlan valaki halálos sugarat ad a kezébe, amely képes elpusztítani az ellenséget.

VESZTES TÁBORNOK: Számos módja van, hogy elpusztítsa az ellenséget, anélkül, hogy olyasmihhez folyamodna, ami...

GYÓZTES TÁBORNOK: És ha azt mondanám, hogy olyankor, amikor ezt az erőt éreztem magamban, csak elég volt belenézni az ellenség szemébe? Egyetlen pillantás, egyetlen jelentéktelen pillantás elég volt, és az ellenség meghátrált, a golyó irányt változtatott.

VESZTES TÁBORNOK: Ó, de ki tudhatja, hogy az nem a Szent Szűz volt-e, vagy a „Megállj!” feliratú Jézus Szíve képecskék, amiket a katonái a szívük feletti medálon hordtak? Hiszen azok is eltérítették a lövedéket és meghátrálásra készítették a gonosz ellenséget.

GYÓZTES TÁBORNOK: *(Tovább mereng, anélkül, hogy a másik szavaiból bármit is felfogna.)* Volt egy pillanat, amikor tisztán éreztem a pillantásom erejét; és tudom, hogy előbb vagy utóbb többen elbuktak, miután rájuk vettem a tekintetem abban a pillanatban, amikor ez a mélyről jövő erő keresztelte a tekintetemet átszelő fénynyalábot. Nem hallotta, miket beszélnek rólam?

VESZTES TÁBORNOK: *(Szinte felugrik a karosszékből.)* Istenem, dehogynem! Feladom. Igen. Az eltűnt vetélytársai, akiket elragadott a halál; azok az államfők, akikről azt mondták, eltűntek, miután meglátogatták önt... Igen, az ördögbe is, igen!

GYÓZTES TÁBORNOK: Ezt nevezik „szemmel verésnek”. Az olaszok úgy mondják, „gettatura”, de ennek megvan a maga többé-kevésbé tudományos magyarázata. Inkább ostoba. Mármost a magyarázat. De maga a tény létezik... *(Feláll, mintha álomból ébredne.)* Tudom, hogy magát nem nyűgözik le ezek a dolgok, és nem is fordít rájuk különösebb figyelmet...

VESZTES TÁBORNOK: Nem, nem, esküszöm, hogy ez igenis érdekel. Sőt, mi több: a mai volt az eddigi legérdekesebb összeövetelünk.

GYÓZTES TÁBORNOK: Mégis megköszönném, ha elfelejtené, amiket az előbbi gyenge pillanatomban mondtam. Vagy az is lehet, hogy egy pillanatra az a rejtélyes erő kerített hatalmába... Távozz tőlem! *(A GYÓZTES TÁBORNOK gyorsan kereszttel vet, miközben a VESZTES TÁBORNOK megőrzi a komolyságát, ezúttal nem nevet.)*

VESZTES TÁBORNOK: *(Némi szünet után szólal meg. A GYÓZTES TÁBORNOK háttal áll neki, az ablakon néz kijelé.)* Én nem tagadom, hogy léteznek irracionálisnak tűnő rejtélyek, amelyek a fejlődésnek engedelmessé, fokozatosan tárulnak fel...

GYÓZTES TÁBORNOK: *(Magához tér.)* Ma arab teát iszunk, ezek a fiúk készítették nekem *(A kályhához lép.)*, mentából meg mindenféle füvekből...

VESZTES TÁBORNOK: Nem ittam ilyet az Afrikában töltött idő óta, képzelje csak el...

GYÓZTES TÁBORNOK: *(Teakészítés közben.)* A maga határozottsága...

VESZTES TÁBORNOK: Amely soha nem lesz az önéhez fogható...

GYÓZTES TÁBORNOK: Azt akartam mondani, hogy egyszerűen megmagyarázhatatlan, hogyan tudták elveszíteni a háborút, ha egyszer olyan bölcsék és mindig mindenben biztosak voltak...

VESZTES TÁBORNOK: Elég, ha a waterlooi csatára gondol.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Átnyújtja a mentateás poharat.)* Érzi Marokkó mámorító illatát, tábornok? Egy nép erejét érezni benne!

VESZTES TÁBORNOK: *(A teát szagolgatja.)* Igen, csodálatos! Mindig is szerettem ezt a mentaillatot.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A teáscsészét a szájához emelve.)* Ez a főzet megnyugtató és erősíti az idegeket...

VESZTES TÁBORNOK: *(Iszika.)* Talán vágyfokozó hatása is...

GYŐZTES TÁBORNOK: Épp ellenkezőleg.

VESZTES TÁBORNOK: Már csak rá kellene gyűjtani egy jó kis vízpipára... mondhatni békepipára...

GYŐZTES TÁBORNOK: Gonosz egy kábítószer az. Elbutít.

VESZTES TÁBORNOK: Ezért is ösztönözték önök a muzulmánokat a használatára, miközben a keresztényeknek meg tiltották...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mi mindig is tiszteletben tartottuk a bennszülöttek szokásait, és ügyeltünk, hogy ne sérüljenek a jogaik.

VESZTES TÁBORNOK: Annak ellenére, hogy ezek a szokások a testi és szellemi egészségük kárára váltak...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert maguk talán nem hagyták, hogy a katonáik lerészegedjenek a csatater kellős közepén?

VESZTES TÁBORNOK: Csak tiszteletben tartottuk a jogaikat...

GYŐZTES TÁBORNOK: Hányszor hallaszott a lövészárkainkig a részeges csőcselék éneke, a maguk katonáié...

VESZTES TÁBORNOK: Éppúgy, ahogy most az ön mórjainak a dala...

GYŐZTES TÁBORNOK: A mai egy különleges nap. A fiúk elmennek, ennyi fegyelmetlenséget igazán meg lehet nekik engedni.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyanez történt a mi lövészárkainkban is. Megtiltottuk volna, hogy igyanak a harc előtt?

GYŐZTES TÁBORNOK: Éppen amikor nyugodt lelkiállapotra és éles látásra lett volna szükségük?

VESZTES TÁBORNOK: Ez az ön személyes véleménye.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ilyen volt mindig is a maguk stílusa, esztelen és ostoba.

VESZTES TÁBORNOK: *(Megitta a teáját és most feláll, hogy a csészét az asztalra tegye.)* Bárhogy is legyen, nem fog meggyőzni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Noha makacsul tagadja, akit legyőztek fegyverrel, azt legyőzték már előtte erkölcsileg is.

VESZTES TÁBORNOK: Mindig marad valami, ami nem hajlandó behódolni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Butaság. Gyermeteg nyavalygás. Annak ellenére, hogy visszatért Spanyolországba, és most kedélyesen beszélgetünk, a gondolkodásmódja még mindig olyan, mint azoké a száműzötteké, akik 1936 júliusában ragadtak. Talán vak, hogy nem látja, mennyi minden megváltozott, már mások vagyunk, hogy a nép szeret minket és elégedett az elmúlt évek szociális és gazdasági fejlődésével?

VESZTES TÁBORNOK: Lehet, hogy ezt ön így képzei.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy pillanatra elveszíti az önuralmát, dübösen felugrik.)* Nem!

Nem! Maga is pontosan tudja, hogy nem. A puszta tény, hogy itt van most velem, és hogy sok fajtájábéli – még rosszabbak is, mint maga – visszatérhetett, ékes bizonyítéka annak, hogy maguk nem jelentenek ránk nézve semmilyen veszélyt. Ha nem hagyja magát meggyőzni, lelke rajta; ragaszkodhat a téves meggyőződéséhez évekig, amíg csak él.

VESZTES TÁBORNOK: Nem tudja meggátolni, hogy fenntartsam az álláspontomat.

GYŐZTES TÁBORNOK: Maga is látta, hogyan sorakozott fel mindenki mögöttünk. A szabad világ belátta a küzdelmünk jogosságát. Ez volt a második győzelmünk. Soha nem térünk oda vissza, soha! Ebben biztos lehet, és ha mindenáron tovább makacskodik.

(Ebben a pillanatban zajos katonai induló harsan fel, a mór őrség zenekara játszza, klarinét- és dobkísérettel. Búcsúinduló A GYŐZTES TÁBORNOK tiszteletére. A GYŐZTES TÁBORNOK tovább beszél, gesztikulál, mozog a száján, de a zenétől már nem lehet hallani, mit mond. Csak egy-egy szó kivehető, mint:)

a kommunista barbárság..., a szabadkőműves szövetség..., a nemzetközi összeesküvés...

V.

A GYŐZTES TÁBORNOK *civil ruhában az ablaknyílásnál kuporog, kezében modern puskát, kijelét céloz vele. Az ablakon keresztül a tavaszi alkonyat fényei látszódnak. A GYŐZTES TÁBORNOK olyan erősen szorítja a puskát, mint a sasok karmai az áldozatot. Meggörnyedt teste is egy nagy, rút madáréhoz hasonlít, a teleszkópos irányzéékba néz.*

(A VESZTES TÁBORNOK *belép, de mozdulatlan marad, még nem meri felbánni magára riválisa figyelmét. Eltelt némi idő az előző jelenetek óta, ami egyértelműen észrevehető a GYŐZTES TÁBORNOK meggörnyedt alakján, és a VESZTES TÁBORNOK nehezkes mozgásán is. Ez utóbbi türelmesen várja, hogy a másik befejezze a kijelét kémlését.*)

VESZTES TÁBORNOK: *(Néhány pillanat múlva, rekedt és fáradt hangon.)* Jó napot kívánok, tábornok...

GYŐZTES TÁBORNOK: Már láttam, hogy jön... Jöjjön csak, jöjjön. Jöjjön közelebb. Mire vár?

VESZTES TÁBORNOK: Nem szeretném megzavarni...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Gyerekes lelkesedéssel mutatja a fegyvert, hirtelen a VESZTES TÁBORNOK felé fordul és rászegzezi a puskát.)* Mit szól hozzá?

VESZTES TÁBORNOK: *(Hátralép, ijedtnék tűnik, ami örömet kelt a GYŐZTES TÁBORNOKBAN.)* Tessék?

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyan, ne ijedjen meg! Nincs megtöltve. Nézzel!

VESZTES TÁBORNOK: *(Összeszedi magát, és elveszezi a puskát.)* Nem rossz fegyver.

GYŐZTES TÁBORNOK: Amerikai. Teleszkópos irányzéékkel.

VESZTES TÁBORNOK: *(Némi szarkazmussal.)* Ilyenekkel lövik le az amerikai elnököket.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nézzel, nézzel, micsoda pontosság... Legyen szíves...

VESZTES TÁBORNOK: *(Belenéz a teleszkópos irányzéékba.)* Ha akkoriban nekünk is ilyen fegyvereink lettek volna...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mikor?

VESZTES TÁBORNOK: Például a marokkói hadjárat idején...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nagyon kedélyesen.)* Azok a XIX. század végi karabélyok... Emlékszik?

VESZTES TÁBORNOK: *(Megfordul.)* Emlékszem, amikor először vettem a kezembe géppuskát...

GYŐZTES TÁBORNOK: Megöregedtünk...

VESZTES TÁBORNOK: *(Visszaadja a puskát a GYŐZTES TÁBORNOKNAK.)* Tényleg szép... és könnyű is, valóban...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Szétszedi.)* És milyen könnyen szétszerelhető. Látja? Máris darabokban van. El lehet rejteni, ahová csak akarja...

VESZTES TÁBORNOK: Mint a filmekben...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A darabokat az asztalra teszi.)* Mi meg azokkal a régi puskákkal meg a nagy muskétákkal, melyek akár tizenhat kilót is nyomtak...

VESZTES TÁBORNOK: És azokból se volt túl sok...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Akár egy gyerek, újra összeszereli a puskát.)* Látja? Már meg is van. Egyszerűbb már nem is lehetne...

VESZTES TÁBORNOK: Látom, igen...

GYŐZTES TÁBORNOK: Szeretném, ha kipróbálnánk. Jól céloz?

VESZTES TÁBORNOK: Nem hiszem. Ön is tudja, hogy én inkább a térképhez értek meg az elmélethez...

GYŐZTES TÁBORNOK: Kár, hogy nem versenyezhetünk céllövészetben. Ha egy nap elkísérne vadászni, és leráznánk azt a követelődző bandát, megnézhetnénk, ki lő több foglyot...

VESZTES TÁBORNOK: Nem, ez lehetetlen...

GYŐZTES TÁBORNOK: Tudom. Az ön jelenléte kész botrányt okozna abban a társaságban. Hallotta, hogy én ejtettem a legtöbb vadat? Meg is döntöttem a rekordot.

VESZTES TÁBORNOK: Ez nem lep meg...

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Észre sem veszi, de miközben beszél az asztalon hagyott puskát simogatja.)* Igen, igen... Megdöntöttem a rekordot. Mindenki elismeri. Nem hiszi? Tudom én, hogy mindig az a hízelgés – persze, próbálok elhárítani –, de ezúttal én magam jegyeztem fel mindet. És valóban senki nem ejtett nálam több foglyot egy nap alatt. És ráadásul egy öreg puskával, amelytől sosem válnék meg. Pedig a többiek nagyon modern vadászpuskákat használnak. Nagyjából olyanokat, mint ez itt, ez a teleszkópos...

VESZTES TÁBORNOK: Bevallom, én egy kicsit le vagyok maradva ilyen téren...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez természetes. A hadviselés nagyon gyorsan fejlődik, a katonai állományoknak alkalmazkodnia kell az efféle fegyverekhez, emellett pedig minden tekintetben modernizálnunk kell országunk hadiiparát. Már rajta vagyok.

VESZTES TÁBORNOK: Így igaz. A hadiipar fejlődése teljesen megváltoztatta a hadviselés művészetét. Mit számít már Waterloo?

GYŐZTES TÁBORNOK: Azért számít, hogyne számítana, csak mindent a jelenhez kell igazítani. Alkalmazkodás kérdése minden. A hadiiparral is azt kell tenni, mint általában az iparral: követni kell a technológiai fejlődést.

VESZTES TÁBORNOK: *(Állva marad, járhatnak látszik.)* Számunkra..., elnézést, számomra, vagyis az időseknek, merthogy én már annak érzem magam, nehéz alkalmazkodni.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Ugrándozva sétálgat a teremben és hevesen hadonászik a kezével.)* Egy visszafordíthatatlan ipari folyamat előtt állunk. Visszafordíthatatlan. Biztosan látta

már az ipari és a technológiai vívmányainkat. Tíz év alatt teljesen megváltozott az országunkról alkotott kép. Ami egy elmaradott ország volt, az ma virágzik. Elképesztő, elképesztő, amit művelünk. Ha elolvassa a statisztikákat, el fog képedni!

VESZTES TÁBORNOK: A statisztikák nem mindig pontosak...

GYŐZTES TÁBORNOK: De ez olyasmi, amit a saját szemével is lát az ember. Feltételezem, ön sem vak, és látja a sok víztározót, a vegyipart, a közmunkákat, amelyek azon kívül, hogy rengeteg hasznot hoznak, még munkahelyeket is biztosítanak. Nincs is nálunk munkanélküliség! Megváltoztattuk az ország képét. A keresztes hadjáratunkat követő helyzet és a jelenlegi között akkora a különbség, mint a kubai háború karabélyai és ez a szép, teleszkópos irányzékú automatikus fegyver között.

VESZTES TÁBORNOK: Valóban nem tagadhatjuk le, hogy változnak az idők, de ez minden?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogyhogy ez minden? Mire próbál célozni? Hogy van-e még más is? Igen, van. Haladni kell előre, tovább iparosodni, többet termelni, növelni a munkahelyek számát, satöbbi.

VESZTES TÁBORNOK: Ennyi?

GYŐZTES TÁBORNOK: Maximális iparosodás. Mert az ipari és a technológiai fejlődés az idő múlásának a jele. Minden régi probléma megoldása. Az a nép, amelyik dolgozik, amelyiknek tiszteletreméltó az egy főre jutó jövedelme, ahol mindenkinek van saját kis autója, hűtőszekrénye, televíziója és kényelmes otthona, az egy olyan nép, amelynek nincs oka semmilyen politikai aggodalomra. Nyomban el fogjuk háritani a kommunista veszélyt. Ön is látta, hogy Oroszországban – még Oroszországban is – kényelemben élnek a munkások. Ráadásul el kell ismernem, ilyen kényelem még a cári időkben sem volt.

VESZTES TÁBORNOK: Van Horatiusnak egy mondása, ha jól emlékszem, így szól: „Akasztófára küldheted a természetet, az mégis feltámad.”

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Hátrattett kezekkel megáll a VESZTES TÁBORNOK előtt. A szemébe néz, és aprókat szökdecsel, mint egy madár.)* Ez egy költői mondás, végül is. Az ember természete alapvetően a békére és a jólétre vonatkozó jogos igények kielégítésében rejlik.

VESZTES TÁBORNOK: Akkor minek a fegyver és a hadiipar?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogy megvédje a békét. *(Mint egy balerina megpördül, majd tovább sétál.)* Ebből az öreg, babonás és elmaradott népből egy teljesen fejlett országot kell csinálnunk, amely képes bekerülni a nagyhatalmak közé.

VESZTES TÁBORNOK: *(Köhécselve.)* És a lelki értékekről mi a véleménye?

GYŐZTES TÁBORNOK: Á, a lelki értékek!

VESZTES TÁBORNOK: A lelki értékek, melyek önt mindig is annyira foglalkoztatták.

GYŐZTES TÁBORNOK: És még most is foglalkoztatnak, sőt, soha jobban, mint most. Ezért harcolok most és a jövőben is. Igen...

VESZTES TÁBORNOK: Pedig ön is tudja, hogy a kényelem, a könnyen szerzett pénz, egyszóval a boldogság a lélek legnagyobb ellensége. A lelki tanítók szerint...

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán a gazdagság a lélek ellensége?

VESZTES TÁBORNOK: A kereszténység mindig a szegénységet hirdette a mennyországba vezető útként. Ahogy a Biblia is mondja: boldogok a...

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyan! Úgy beszél, mint egy szentfazék. Hallania kellene a technokrata minisztereimet!

VESZTES TÁBORNOK: Én csak azt ismételve, amit az Anyaszentegyház mindig is szajkózott.

GYŐZTES TÁBORNOK: Megnézném, mit értek volna el, ha maguk nyerik meg a háborút. Szeretném én azt látni!

VESZTES TÁBORNOK: Talán valami racionálisabb, kiegyensúlyozottabb világot.

GYŐZTES TÁBORNOK: Éppen annyira racionálisat és kiegyensúlyozottat, mint amilyen a maguk hadjárata volt. Ne nevetessen!

VESZTES TÁBORNOK: Győzökdehet akárhogy, de ön is tudja, hogy nem fog sikerrel járni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Na tessék, már megint ide jutottunk...

VESZTES TÁBORNOK: Amit tényleg érdemes lenne tudni, az az, hogy a sok fejlesztés és az anyagi elégedettség mellett magát a népet meggyőzte-e?

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán kétségbe vonja?

VESZTES TÁBORNOK: Igen, uram, kételkedem benne.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert maga is huszonöt évnyi lemaradásban van, mint a hasonló nézeteket valló társai. De nézzen már egy kicsit körül. Nézze ezt a fegyvert, a fejlődésünk szimbólumát. *(Rászzegezi a puskát.)*

VESZTES TÁBORNOK: Volna olyan szíves, hogy letenné azt a fegyvert?

GYŐZTES TÁBORNOK: Nincs megtöltve, már mondtam.

VESZTES TÁBORNOK: Ön is tudja, hogy a fegyvereket maga az ördög tölti meg.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Az asztalra teszi a fegyvert.)* Á, az ördög!

VESZTES TÁBORNOK: Az ön barátja.

GYŐZTES TÁBORNOK: Hagyjuk ezt. Célszerű lenne, ha szenvedély nélkül tekintene körbe.

VESZTES TÁBORNOK: És ön képes erre?

GYŐZTES TÁBORNOK: Nekem nincs erre szükségem. Mert én vagyok a mozgatórugó, a változás középpontja.

VESZTES TÁBORNOK: Hát, néha nem ártana egyet sétálnia inkognitóban erre-arra.

GYŐZTES TÁBORNOK: Persze, titokban, mint az öreg Bourbonok.

VESZTES TÁBORNOK: Hogy a saját fülével halljon és a saját szemével lásson.

GYŐZTES TÁBORNOK: Én többet látok és hallok, mint amire maga és a magához hasonlók képesek. Látom én innen az egész világot. És ön is elképzelheti, micsoda elégedettséggel nézem, hogy mindenki igazat ad nekem, és mindenki az én utamat követi. Mindenki! Még azok is, akik egykor elutasítottak. De hisz ön is látja.

VESZTES TÁBORNOK: Erre azért ne vegyen mérget!

GYŐZTES TÁBORNOK: Mit mond? Ön még nem tudja? Akkor elmondok önnek egy nagy hírt, amelyet még biztosan nem tud. Kapaszkodjon meg!

VESZTES TÁBORNOK: Mondja csak, mondja! De előbb engedje meg, hogy leüljek, nehogy elájuljak a nagy hírtől... *(Kibaszálja az alkalmat, leül, ezzel elárulja fáradtságát.)*

GYŐZTES TÁBORNOK: *A GYŐZTES TÁBORNOK mosolyogva nézi.)*

GYŐZTES TÁBORNOK: Hát, hallja csak a nagy hírt! Japán a kereszténység felvételére készül.

VESZTES TÁBORNOK: *(Mintha ugrana egyet a székeben.)* Ne mondja!

GYŐZTES TÁBORNOK: De bizony, így, ahogy mondom. És mi tanúi leszünk ennek a csodának. Mert ez egy csoda! Japán, egy nagy, modern nemzet, a keblére fogja ölelni a kereszténységet. Megbízható forrásból tudom.

VESZTES TÁBORNOK: *(Nem tudja leplezni az iróniáját.)* Most aztán megdöbbenett.

GYŐZTES TÁBORNOK: Japán egy magas szinten iparosodott ország, amely a saját jóléte érdekében összefogott a nyugati államokkal. Mi hasznuk van már abból a pogány, sintó vallásból? Semmi. Most a katolikus vallás befogadásával, a misszionáriusaink munkájának kegyéből, végleg hozzáadja az erejét a szabad világhoz, és ez a szabad világ pedig megadja majd Oroszországnak a végső kegyelemdőfést.

VESZTES TÁBORNOK: Áh! Ön talán a tudományos-fantasztikus irodalom rajongója?

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Hirtelen megtorpan.)* Mit mond? Nem hallottam. De beszéljünk inkább másról. Például a vízi meghajtású motorról. Hamarosan beindítjuk, és sok pénzt spórolunk meg majd vele az üzemanyagon.

VESZTES TÁBORNOK: A vízi meghajtású motor.

GYŐZTES TÁBORNOK: Dolgozunk rajta. Éppen ma fogadtam egy szakértőkből álló bizottságot. Egész délelőtt a kérdést tanulmányoztuk. Sosem sajnálom az időmet, ha a nemzetem jólétéről van szó.

VESZTES TÁBORNOK: Hát, akkor tényleg eredményes volt a délelőtt. Ezért van olyan kicsattanó jókedve, jó ilyennek látni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nagy jövő előtt állunk! Már sokat fejlődtünk, de még hosszú út áll előttünk. Ön azt mondta, illetve arra utalt, hogy az anyagi jólét és az iparosodási folyamat jelenti az ember lelkének végét. Ön is látja, hogy Japán, ez az ipari nagyhatalom... *(Amikor észreveszi, hogy újra visszatért a témához, megáll.)* De majd meglátja. *(Ünnepélyesen megáll előtte.)* Kétségtelen, hogy maga..., maguk nem fognak újra hatalomra kerülni. Mert magukat senki sem kedveli.

VESZTES TÁBORNOK: *(Sóbajt.)* Jaj, nekem! Én már nem remélem, hogy bármit is látni fogok. Nekem már bevégeztetett.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Kihangsúlyozza a szavait.)* Igazán szomorú lehet, ha valakinek már nincs jövője.

VESZTES TÁBORNOK: *(Sztoikusán.)* És a múltja is szomorú.

GYŐZTES TÁBORNOK: Hiábavaló.

VESZTES TÁBORNOK: Igen.

GYŐZTES TÁBORNOK: Egy múlt, amely nem ismétlődhet meg.

VESZTES TÁBORNOK: Ezért érzem magam fáradtnak. Bevallom önnek. És szeretnék kérni egy szívességet.

GYŐZTES TÁBORNOK: Mondja csak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Lassan beszél.)* Hogy adja meg nekem a felmentés kegyét.

GYŐZTES TÁBORNOK: Felmentést mi alól?

VESZTES TÁBORNOK: Az alól, hogy ide kelljen jönnöm. Úgy hiszem, már teljesítettem a kötelességem. Nincs már mit mondani.

(Szünet. A GYŐZTES TÁBORNOK leül, és leplezetlen örömmel és elégedettséggel nézi őt.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt akarja mondani, hogy abbahagyja a játszmát? Hogy feladja?

VESZTES TÁBORNOK: Hát, igen, mondhatjuk, hogy így van.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem érzi jól magát a társaságomban? Nem akarja elismerni az én...

VESZTES TÁBORNOK: Fáradt vagyok. És nem látom értelmét annak, hogy olyasmiről vitázzunk, ami – ahogyan ön is mondta – nem több, mint egy hiábavaló múlt.

GYŐZTES TÁBORNOK: Na, na, na. Ne most omoljon itt nekem össze! Igyunk meg egy csésze teát. *(Fogja az elmaradhatatlan teáskannát, és újra megtölti a csészéket.)* Ne hagyja, hogy a nehézségek felülkerekedjenek magán. Tanuljon tőlem!

VESZTES TÁBORNOK: Nincs mit tennem.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Mosolyogva nyújtja felé a teáscsészét.)* Nézzük csak.

VESZTES TÁBORNOK: *(Elveszi a csészét.)* Köszönöm.

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt akarja mondani, hogy fel kell hagynunk a beszélgetéseinkkel?

VESZTES TÁBORNOK: Ha nem parancsolja másképp.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ugyan már! Hisz még rengeteg dolgot kell megvitatnunk. Számptalan olyan téma van, amelyet még nem érintettünk.

VESZTES TÁBORNOK: Úgy érzem, nincs több erőm. Őszintének kell lennem, habár tudom, hogy ön, aki mindig olyan rátermett és a jövőbe tekintő, nem tudja, vagy nem akarja majd megérteni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, nem értem. Számomra örömet jelent a társasága. Mindig is mondtam. És örömmel tölt el, sőt, csodálom az utóbbi időkben mutatott harciasságát és, hogy nem hagyta magát... meggyőzni.

VESZTES TÁBORNOK: Talán nem bízik már a vitakészségemben?

GYŐZTES TÁBORNOK: Nem, dehogy, biztosíthatom, hogy ez nincs így. Ön remek ellenfél. Az egyetlen, aki mer vitázni és ellentmondani nekem. Ha látná, hogy azok ott *(A palota felé mutat.)* mindig csak bólogatnak. *(Lebalkálja a hangját.)* Elhiszi, hogy ha ma mondok valamit, holnap meg az ellenkezőjét állítom, akkor azt ugyanolyan ésszerűnek fogják találni?

VESZTES TÁBORNOK: És önt ez meglepi?

GYŐZTES TÁBORNOK: Természetesen nem lep meg. Azért mondom, hogy lássa, mennyire értékelem az... együttműködését... *(Szjmet.)* Ne csüggedjen, és biztosítsa továbbra is a... barátságát.

VESZTES TÁBORNOK: Barátság? Vagy csak egyszerű szórakozás?

(A GYŐZTES TÁBORNOK feláll. Az asztalra teszi a csészéjét és sétálni kezd.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Ön azt hiszi, hogy nekem nem elég szórakozás a vadászat meg a horgászat? Nem. Erről biztosíthatom. Önben több van.

VESZTES TÁBORNOK: Köszönöm. De fáradt vagyok.

GYŐZTES TÁBORNOK: Talán beteg? Mondja. Van valami baja?

VESZTES TÁBORNOK: Minden bizonnyal, méghozzá valami gyógyíthatatlan: az évek, a bukás, a lehangoltság...

GYŐZTES TÁBORNOK: Mert ha tényleg valami nagy fájdalma van, Svájcban jó orvosok vannak. Előlem ne titkoljon semmit. Gondoskodnék én mindenről, hogy semmiben se szenvedjen hiányt. Ebben biztos lehet.

VESZTES TÁBORNOK: *(Némi iróniával.)* Zavarba hoz. Nem tudom, hogy köszönjem meg.

GYŐZTES TÁBORNOK: Őszintén gondoltam, amit mondtam.

VESZTES TÁBORNOK: Nem, nem betegségről van szó.

GYŐZTES TÁBORNOK: Akkor nincs miről beszélni. Csak nehéz pillanatokon megy keresztül. Egyszerű depresszió. Elmúlik. Még sok mindenről kell beszélünk, tábornok, nagyon sok mindenről. Kitartás, ne veszítse el a kedvét! Meglátja, hogy végül nagyon jóban leszünk. *(A vállára teszi a kezét.)*

VI.

Ezen a végső napon mindkét katona ülve issza a csésze teáját. Este van. Az ablak hermetikusan zárva. A GYŐZTES TÁBORNOK egyik keze bekötve, a másik pedig szemmel láthatóan remeg, amikor a szájához emeli a csészét. A szemei azonban úgy csillognak, mint a macskáé, szúrós tekintettel figyeli a VESZTES TÁBORNOKOT, aki már a végét járja. A lábai között egy botot tart, ezen pihenteti az egyik kezét.

(Az idő, ez a könnyörtelen ellenség, mindkét tábornokra lesújtott.)

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Bele-belekortyolgat a teájába miközben beszél.)* De ne gondolja, hogy ez a kis baleset meggátol majd a horgászatban. Egyik nap, amikor így tartottam a puskát *(Mutatja a kezével.)*, sikerült jól céloznom. Ha nem tölténé el akkora elégedettséggel az ellenségeimet, akkor még elővenném a puskát, de... nem akarom, hogy habozni lássanak..., habár...

VESZTES TÁBORNOK: Egy kis balesetből hatalmas katasztrófát csinálnak.

GYŐZTES TÁBORNOK: Igen. Tudom. Tudom, hogy sokan azt várták, hogy ebből majd nem épülök fel. De ön is látja, semmiség az egész. Most már nem is fáj. Talán csak éjszaka..., de tudom mozgatni az ujjaimat. Látja?

VESZTES TÁBORNOK: Látom, látom. Ön jól van. Ellenben én...

GYŐZTES TÁBORNOK: Miért nem csinálja, amit mondtam?

VESZTES TÁBORNOK: A svájci doktornőre gondol?

GYŐZTES TÁBORNOK: Csodákat művel. Csodákat! Lenyűgöző fiatalító kúrákat végez. A sógornóm kezeltetni akarta magát, de végül beijedt. Én elmennék a maga helyében. Egyszer, ha majd szükségem lesz rá, el is megyek.

VESZTES TÁBORNOK: Tudja, hogy nem igazán hiszek a tudományban.

GYŐZTES TÁBORNOK: Azt mondják, az a nő is kommunista, mint minden valamirevaló tudós, de mit bánom én.

VESZTES TÁBORNOK: Én már az első sorban vagyok.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Megismétli.)* Az első sorban?

VESZTES TÁBORNOK: A végső ütközetre várva.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ahová megint megtört harci kedvvel készül menni, kedves barátom.

VESZTES TÁBORNOK: Amikor az ellenfél létszámfölénye ennyire elsöprő, akkor nincs más megoldás.

GYŐZTES TÁBORNOK: Sosem szabad elsöprőnek lennie az ellenség fölényének.

VESZTES TÁBORNOK: Pedig sajnos az.

GYŐZTES TÁBORNOK: Sérült a harci szelleme. El fogja veszíteni a csatát. Én minden erőmmel ellenkezni fogok, amikor eljön a végső küzdelem. Nem adom meg

magam csak úgy. Számomra nem létezik a fehér zászló. És még ahhoz a doktornőhöz is el kell mennem. A hibernáláson is gondolkodom.

VESZTES TÁBORNOK: (*Fájdalmas szárkazmussal.*) Önnek ellen is kell majd állnia, tekintve, hogy nem magától fog eltávozni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Persze, persze.

VESZTES TÁBORNOK: De én minek ellenkezzem, amikor az életem összes csatáját elvesztettem?

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Már nem is figyel a másikra.*) Ez a hibernálás dolog... Tanulmányozom... Évekig megőrizni az életet, és aztán visszakapni.

VESZTES TÁBORNOK: Mondom, hogy ezek a dolgok nem érdekelnek.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Álmodozva.*) Megnézni, hogy mit vittek véghez azok a hasznavehetetlen utódaim.

VESZTES TÁBORNOK: Érdekes lenne, igen. De nekem ne emlegessék a visszatérést ebbe a világba.

GYŐZTES TÁBORNOK: Legyen olyan szíves, és ne beszéljen így. Tudja, hogy képtelen vagyok elviselni a pesszimizmust.

VESZTES TÁBORNOK: Egy kicsit még viseljen el. Nem hiszem, hogy sokáig zavarom már.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ha hívő lenne, felajánlanék egyet a relikviák közül. Szent Teréz kezét. Látja, milyen nagyra tartom magát. Van palackozott vizem Lourdesből is.

VESZTES TÁBORNOK: Hálásan köszönöm.

GYŐZTES TÁBORNOK: De ön nem hisz se a mennyországban, se a tudomány vívmányaiban. Nem értem. Vagyis mindent értek.

VESZTES TÁBORNOK: Hát, magyarázza el nekem ön.

GYŐZTES TÁBORNOK: Már értem, miért volt olyan könnyű legyőzni magukat: mert sosem hittek semmiben.

VESZTES TÁBORNOK: Talán ebben az életben nem lehet hinni semmiben sem.

GYŐZTES TÁBORNOK: (*Nagyon mogorván.*) Most még azt is eléri, hogy a katonai erényeiben is kételkedni kezdjek, pedig azokat mindig is nagyra értékeltem.

VESZTES TÁBORNOK: Már régóta nem vagyok katona.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ne mondja ezt, nem fosztottuk meg a nyugdíjától. Maga kivétel volt. Maga az egyetlen, illetve egyike azon keveseknek, akik nyugdíjban részesülnek még úgy is, hogy a másik oldalon maradtak.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan, kérem!

GYŐZTES TÁBORNOK: Bocsássa meg az állítólagos modortalanságom, de azt szeretem, ha a dolgok egyértelműek. Nem szeretném, hogy majd egy angol író, valaki azok közül, akiket a szabadkőművesek pénzelnek, hibás adatokat írjon a könyveiben. Jól tudja maga is, kire gondolok.

VESZTES TÁBORNOK: Nem olvastam azt a könyvet. Nincs is szándékomban elolvasni.

GYŐZTES TÁBORNOK: És az se tetszik egy cseppet sem, hogy letagadja a katonai képességeit. Maga akár a háborút is megnyerhette volna.

VESZTES TÁBORNOK: Ugyan, ne mondja már!

GYŐZTES TÁBORNOK: De, miért is ne? És én meg lehetnék az ön helyében.

VESZTES TÁBORNOK: Elég nehezen tudnám önt a helyembe képzelni.

GYŐZTES TÁBORNOK: Biztosíthatom, hogy talán mindent letagadnék, kivéve, hogy fegyvert ragadtam, hogy harcoljak azért, amit igaznak hittem.

(Szünet.)

VESZTES TÁBORNOK: Ebben, azt hiszem, igaza van. És van egy előnye velünk szemben.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Nebézkésen feláll.)* Mutatok mindjárt valamit. Lejátszok magának egy... Talán ez visszahozza majd a harci kedvét.

(A GYŐZTES TÁBORNOK bizonytalan léptekkel a szoba egyik sarkába megy, felvesz egy magnetofont és egy tokot.)

Magnószalagra vettem nekem néhány dolgot. Mindjárt meghallja. Meg fog tőle fiatalodni. Képzelse, hogy én vagyok az a bizonyos Asland doktornő.

(A GYŐZTES TÁBORNOK babrálni kezd a kis készülékkel, de mivel be van kötve a keze, nem kevés erőfeszítésbe kerül.)

VESZTES TÁBORNOK: *(Feláll, a botjára támaszkodva lassan az asztal felé indul.)* Hadd segítsék.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy intéssel elhárítja a segítséget.)* Ne fáradjon. Kérem, a kedvemért, maradjon csak ülve és pihenjen.

VESZTES TÁBORNOK: Ha megengedi, értek valamicskét hozzá, az unokámnak is van egy ilyen masinája.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Már majdnem megüti.)* Azt akarom, hogy nyugodtan, ülve hallgassa. *(A VESZTES TÁBORNOK ülve marad, a botjára támaszkodva figyel a GYŐZTES TÁBORNOK ügyködését, míg az utóbbit nem is igazán a sérült keze hátráltatja, hanem inkább az, hogy nem tudja kezelni a szerkezetet. Lenyom egy gombot, kivezetetlen hangok ballatszanak.)* Egy pillanat... Lehet, hogy nincs benne elem.

VESZTES TÁBORNOK: Ha engedné, hogy segítsék.

GYŐZTES TÁBORNOK: Várjon, várjon! Nézzük csak. Nem szól. Az elemek rendben vannak.

VESZTES TÁBORNOK: Nyomja le azt a gombot.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezt?

VESZTES TÁBORNOK: Nem, azt, azt ott.

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezt? *(És valóban, miután lenyomja a gombot, a szalag forogni kezd, halljuk a surrogását.)* Megvan, ez az! Hallgassa, hallgassa!

(Mégfogja a VESZTES TÁBORNOK egyik karját, nagyon atyáskodva a karosszékekhez vezet, és leülteti. Majd visszatér az asztalhoz és felbangosítja a magnetofont. Csatazaj hallatszik. Mindkét tábornok hallgatja a becsapódó lövedékek süvítését, a géppuskaropogást és a falrengető ágyúdörrenéseket, amelyek együtt háttérzenét alkotnak a hadtörténeti múzeumot idéző környezetben.)

GYŐZTES TÁBORNOK: Ez a Központi Zóna elleni támadás. Emlékszik? Figyelje csak, jól belevettük magunkat.

VESZTES TÁBORNOK: Szép kis mézárálás volt!

GYŐZTES TÁBORNOK: Ezek a mi ágyúink. A nagy hatótávolságúak, ezekkel perzseltük fel a fővárosát... *(Torokhangon kiáltozó mórokat hallani.)* És a szuronnal támadó mórjaim..., hallgassa csak... *(Szaggatott beszéd hallatszik.)*

VESZTES TÁBORNOK: *(Nem tűnik túl lelkesnek.)* Hallom, hogyne hallanám.

GYŐZTES TÁBORNOK: Arról a dombról néztük. Az előbbi robbanás, az átkozott kórház volt.

VESZTES TÁBORNOK: Mondjon, amit akar, mi tudtunk védekezni...

GYŐZTES TÁBORNOK: Sosem tagadtam a hősiességét, tábornok. Viszont az a helyzet, hogy a hősiesség csak egy a sok összetevő közül, de nem minden. Van egy másik felvételem is, azon a bányák felrobbanását lehet hallani... *(Egy férfi üvöltése hallatszik.)* Ez biztosan egy azok közül, akiket a mórjaim a szuronyukkal nyársaltak fel.

VESZTES TÁBORNOK: Akárhogy is... A mostaniakhoz viszonyítva, az nem is volt igazi háború...

GYŐZTES TÁBORNOK: Higgyen, amit akar. A tudományos hadviselés első háborúja volt. A légierő bombázásai, a tankok, és sok minden más, valójában csak előjáték, nyitány volt az operához...

VESZTES TÁBORNOK: És ki vette ezt fel önnek?

GYŐZTES TÁBORNOK: A szakembereim. Filmhíradók, meg ilyesmik alapján, mint az a film is, amit a tiszteletemre készítettek. Mind hiteles. *(Véget ért a csata, már csak egy magányos lövést, egyetlen lövedék süvítését, távoli ágyúdörrenéseket hallani.)* Ez most a fegyverszünet.

VESZTES TÁBORNOK: Azoktól a fegyverszünetektől a bakáink jobban félték, mint a sortűztől. *(Egy dal csendül fel.)*

GYŐZTES TÁBORNOK: Most a harcosok énekelnek.

A MAGNETOFON HANGJA: „Requeté hadosztály,
Castilla és Navarra,
Requeté hadosztály,
Spanyolország legjobb csapata...”

GYŐZTES TÁBORNOK: Higgyék csak ezt. Nem tagadom, jól harcoltak, de azért nem annyira jól. Bár az, hogy ki akartak tűnni, igazán a spanyolokra vall. Figyeljen, most a maguk dalai közül következik egy... *(Felhangosítja a magnetofont.)*

A MAGNETOFON HANGJA: „Ha jót akarsz mulatni,
tudod, hová kell jönni,
az Ötödik Ezredbe,
a tűzvonalba...”

GYŐZTES TÁBORNOK: A híres-neves Ötödik Ezrede! Milyen csúfos véget is ért!

A MAGNETOFON HANGJA: „Bátor és húséges légiós vagyok...”

GYŐZTES TÁBORNOK: És itt vannak a derék légiósaim. Nem unnám meg soha hallgatni őket. Ez a minőség hiányzott maguknál. A maguk Ötödik Ezrede hozzájuk képest semmit sem ért.

VESZTES TÁBORNOK: Ha nem halkítja le, nem hallom, amit mond. Én is kezdek megsüketülni.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(Egy kicsit lejjebb veszi a hangerőt. Most, a légiósok éneke mellett, felrobbanó kézigránátokat hallanak, amit egy kórus kísér, a „mondtam neki, ne menjen oda” refrént énekelve.)* Mindig is mondtam magának, hogy amerre a légiósaim járnak, onnan jobb, ha odébb áll a legendás Ötödik Ezrede.

VESZTES TÁBORNOK: Mindenki megtette, amit tudott. Az életét áldozta, ha arra volt szükség.

GYŐZTES TÁBORNOK: Van néhány szellemes visszavágás is a szalagon, abból az időből, amikor a maguk és a mi katonáink egymásnak felelgettek a lövészárkokból a magnetofonon keresztül. Csak nem tudom, melyik az a rész... *(Felhangzik a Falange himnusz, és a GYŐZTES TÁBORNOK kicsit lehalkítja a magnetofont. Hangok zavaros morajlása hallatszik.)* Szólnom kell valakinek, hogy tegye ezeket rendbe.

VESZTES TÁBORNOK: Renden, tekintse elintézettnek.

GYŐZTES TÁBORNOK: Meg kell hallgatnia az összes szalagomat. Felelevenítene mindent.

VESZTES TÁBORNOK: *(Hirtelen nagyon energikusan.)* Nem akarok feleleveníteni semmit se.

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogy mondja?

VESZTES TÁBORNOK: Már épp eleget elevenítettünk itt fel. Elég lesz már.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A szalaggal babrálva.)* Meg kell hallgatnia ezeket a szalagokat. Együtt kell meghallgatnunk. Tetszeni fognak magának. Sok felvételem van a maguk dolgairól is. Ezen a másik szalagon itt.

VESZTES TÁBORNOK: Hagyjuk meg máskorra!

GYŐZTES TÁBORNOK: Kár, hogy akkor még nem voltak meg a kellő technikai feltételek, és a lemezek nem rögzítettek annyi mindent, mint amire ma képesek lennének. Ma már mindent fel lehet venni, tábornok. A haladás élményében vagyunk. Elárulhatok valamit?

VESZTES TÁBORNOK: *(Fáradtan.)* Mit?

GYŐZTES TÁBORNOK: Hogy az ön hangját is rögzítettem. El kell, hogy nézze nekem...

VESZTES TÁBORNOK: Hogyan?

GYŐZTES TÁBORNOK: Amit ilyenkor csinálni szokott. A beszélgetéseinket rögzítette egy magnetofon.

VESZTES TÁBORNOK: Nahát, csak nem vette fel? Csak nem vette fel azt a sok sületlenséget, amit mondtam?

GYŐZTES TÁBORNOK: Tudom, tudom, szólnom kellett volna, de tudja, kikértem a szakértőim tanácsát, és azt javasolták, ne mondjak magának semmit, hogy a beszéde minél természetesebb legyen.

VESZTES TÁBORNOK: És most mégis megosztja velem?

GYŐZTES TÁBORNOK: Most mondom. El kell néznie nekem. A következő alkalommal már tudni fogja, hogy felvesszük, amit mond.

VESZTES TÁBORNOK: *(Elszántan.)* Nem lesz következő alkalom.

GYŐZTES TÁBORNOK: *(A másik felé közelítve a vállára teszi a kezét azzal a szándékkal, hogy megölelje.)* Drága tábornokom, ezt az utókor, a jövő számára őrizzük meg, csakúgy, mint mindent, ami a dicsőséges kereszties háborúnk... *(Felhangosítja a magnetofont, amelyből a himnuszukat éneklő légiósok rekedt hangja hallatszik, fáradt zihálással és lövések zajával elegyedve. A GYŐZTES TÁBORNOK átöleli a VESZTES TÁBORNOKOT, aki valóban teljesen legyőzöttnek tűnik.)*

VII.

Késő éjjel van, már majdnem hajnalodik. A civilbe öltözött GYÓZTES TÁBORNOK lassan belép az ellenállás kis szíjzetére. Felkapcsolja a lámpát, majd mozdulatlanul áll középen. Lassan körülnéz. Néhányat lép, láthatóan el van keseredve. Az éjjel sűrű csöndje veszi körül. Végül abboz a bizonyos telefonhoz lép. Megnézi, majd lassan ráteszi a kezét. Mint akinek hirtelen valami ötlete támad, megragadja a kagylót és leül. Szemei ismét csillognak. Halkan és titokzatosan beszél a telefonba.

GYÓZTES TÁBORNOK. – Maga az, drága tábornokom? Mi történik? Miért adja meg magát nekem ismét? Újfent kapitulált... Sajnálom, tényleg nagyon sajnálom. Mindjárt elmesélek valamit, ami bizonyára érdekelni fogja. Valamit, ami alig néhány órája történt meg velem... Jól figyeljen! Amikor a kíséretemmel épp visszafelé tartottam ide, már esteledett, olyan este hat felé lehetett, amikor éppen el akartuk hagyni a fővárost, félre kellett állnunk, hogy elengedjünk egy gyászmenetet. Egy gyászmenetet, ami magát az utolsó útjára, a végső laktanyába kísérte. Igen... Képzelve, senki nem sejtett semmit, még a feleségem sem, aki mellettem volt. Én voltam az egyetlen, aki tudta, hogy maga ott ment előttünk. Örültem, hogy leróhattam a tiszteletemet azzal, hogy magam elé engedem. Megálltunk, hogy a díszmenetének utat adjunk. Nem tudom, hogy a társaimnak feltűnt-e a hallgatásom. Még az is lehet, tábornok úr, hogy észrevették az elérékenyülésem. Aztán folytattuk utunkat, idejöttünk, és most itt vagyok magával, ugyanannál a telefonnál, az utolsó megadását hallgatva... *(Szünet.)* Azt akarom mondani, hogy maga mindig is jól tudott védekezni, de sosem tudott emelt fővel kijönni egy támadásból sem. Ebben az utolsó csatában, amit hangszalagon is megőriztem, tisztán észrevehető a pusztán védekező természete, és tudja jól, hogy a pusztán védekező természet elkerülhetetlenül megadásához vezet. Mindenesetre, higggye el, tábornok úr, nagyon hálás vagyok magának. És nagyon fog nekem hiányozni. Olykor-olykor visszahallgatom majd a válaszait, és néha visszaemlékezem majd magára. Ami engem illet, tudja, én még mindig irányítok, és így is folytatom a végsőkig. A megadás sosem szerepelt a haditervemben. Jó pár évig még nem adom ki a kezemből a gyeplőt. Találkozunk még valahol, tábornok úr? Láthatom még azt a védekező szellemét? Végezetül, tábornok úr, üdvözlétemet küldöm innen a hadiszállásról, és nyugodjék békében.

(Vége.)

VERÓNICA MUSALEM

VASÁRNAP RÓZSZÍNBEN
(Un domingo color rosa)

Fordította:
Brunclik Anikó
László Lili

Lektorálta:
Katona Eszter

A halottak csak ne panaszkodjanak!
Ők jól tudják, mit tesznek:
Voltam már a halottak földjén,
majd e sötét terrorból
megbocsátással támadtam fel. Ártatlan vagyok!
Fel ne emésszenek! Nem vagyok eladó! Jaj, nekem!
Minden elkárhozott, és mintha én lennék a fő oka.
Azt akarom, hogy megmossák a kezem és a lábam,
és utána... és utána dörzsöljék be
illatos szent olajakkal.
(Clarice Lispector: A csillag órája*)

ESMERALDA: Fiatallátólány, nincs még harminc éves. Eleven, étellel teli és dacos. Jó ember, azonban képes a legrosszabbra is. Szereti a fagyaltot és szeret a bolhapiacra ruhát vásárolni.

ROBERTO: Fialember, nincs még harminc éves. Korábban kőműves volt, most testőr. Erőszakos és jól játssza a szerelmest. Szereti Esmeraldát és szeret vasárnaponként parkokban sétálni. Egyszerű ember, nem túl intelligens. Ő is szereti a fagyaltot.

I.

ESMERALDA.

Az utcán. Este van. Egy igen fiatal lány a falnak támaszkodva áll. A félhomályban alig kivehető. Alsózik. Almodik.

ESMERALDA: A tűzifa füstje messziről érződött. Fel kellett vezesse a kecskéket a hegyre. És ott maradtam, ledőltem a mezőn, a felhőket nézve. Mezítláb voltam. Nagyon jó érzés volt. Ott maradtam, a földön fekve. Elaludtam, és mikor felkeltem, minden ködös volt, és a nagyapám kiáltásait hallottam. „Merre kóborolsz, te ördögfajzat?” Egy nap végül nem mentem vissza, mert ott akartam hagyni azt az istenverte helyet. Az a hely nem jelentett már semmit számomra, csak verést és éhséget. Elmentem hát, mentem és mentem. Az utak mentén törött nyilakat találtam... A kis házaknak nem volt teteje, falaik vöröslöttek. Férgék hemzsegték az utcákon és a tereken; a piac falain ott voltak a nyomok. A víz is vörös volt, mintha csak festve lett volna. Mikor ittam belőle, mintha salétromot ittam volna. Jártak arra emberek... Néha találkoztam velük...

---

* Saját fordítás. Eredeti cím: *A hora da Estrela*.

II.

ESMERALDA és ROBERTO.

Egy város egy parkjában.

ROBERTO: Szeretted a fagyit?

ESMERALDA: Igen.

ROBERTO: Epres-csokis. Nem bánod, ha csatlakozom?

ESMERALDA: Ha már úgylis itt vagy...

ROBERTO: Nem akarlak zavarni...

ESMERALDA: Vasárnaponként mindig eljövök ide.

ROBERTO: Én is.

ESMERALDA: Mivel foglalkozol?

ROBERTO: Egy üzletember sofőrje és testőre vagyok, bár korábban építőmunkás voltam.

Ott, azoknál az épületeknél. Don Silvio ingatlanosnál. Szerettem, de el sem tudod képzelni, hogy mennyire ég a kezed. Kirepedezik... csupa por. Ráadásul elég veszélyes munka...

ESMERALDA: Tehát kőműves voltál.

ROBERTO: Egy nap aztán megváltozott a sorsom.

ESMERALDA: Van pisztolyod?

ROBERTO: Honnan tudod, hogy van egy pisztolyom?

ESMERALDA: Minden testőrnek van pisztolya...

ROBERTO: Tetszel te nekem!

ESMERALDA: ...

ROBERTO *megmutatja neki a pisztolyt.*

ROBERTO: Tetszik?

ESMERALDA: Nagyon szép.

ROBERTO: Nem félsz tőle?

ESMERALDA: Nem. Nem félek.

ROBERTO: Veszélyesek ám, a pisztolyok veszélyesek.

ESMERALDA: Én nem félek tőlük.

ROBERTO: Tetszik? Ki akarsz próbálni?

ESMERALDA: Persze.

ROBERTO: Menjünk messzebbre, ott megmutatom, hogy kell.

ESMERALDA: Menjünk!

ROBERTO: Tényleg csinos vagy. Tetszel nekem! Mit dolgozol?

ESMERALDA: Szolgálólány vagyok.

ROBERTO: Rosszul bánnak veled?

ESMERALDA: Mit gondolsz?

ROBERTO: Hát... hogy igen.

ESMERALDA: Arra megyünk?

ROBERTO: Csak egy feltétellel: ha adsz egy csókot.
ESMERALDA: Csak ennyi?
ROBERTO: Kezdetnek.
ESMERALDA: Még sohasem láttam pisztolyt.
ROBERTO: Neked is lehet egy. Nem nagy dolog.
ESMERALDA: Akkor adj egyet nekem ajándékba.
ROBERTO: Mit kapok cserébe?
ESMERALDA: Amit akarsz!
ROBERTO: Maradj velem!
ESMERALDA: És mit kapok cserébe?
ROBERTO: Rengeteg kalandot.
ESMERALDA: Rengeteg kalandot? Rendben, a kalandokat szeretem.
ROBERTO: És egy csodálatos világot.
ESMERALDA: Jól van. Veled maradok.
ROBERTO: Ennyi?
ESMERALDA: Mit szerettél volna még?
ROBERTO: Nem tudom. Valami romantikusabbat, mint a Pedro Infante filmekben.
ESMERALDA: A sors vezetett hozzád. Egy barátához, valakihez, aki szórakoztat. Egy sráchoz, akinek van egy pisztolya. Hívsz és megyek. Mít veszíthetnék? Ráadásul szabadnapom van. Ez egy különleges vasárnap. Egy nap rózsaszínben.
ROBERTO: Hogy hívnak?
ESMERALDA: Esmeralda vagyok. Tizenhét-húsz év körüli. Nem tudom pontosan, mert a faluban senki sem tudja ezeket a dolgokat. A gazdasszonyom megkérdezte a csillagjegyemet, de ott ezt senki sem tudja. Nincsenek feljegyzések. Nincs semmi.
ROBERTO: Nos. Én Roberto vagyok és... Megyünk?
ESMERALDA: Menjünk!

III.

Listák.

ESMERALDA: Az egyszerű életet szeretem. Nevetni és mászkálni a városban. Szeretek az óváros központjában is sétálni esténként. Szeretek a parkokat. Az epres fagyit. A rózsaszín ruhákat, a műanyag hajcsatokat. A japán rajzfilmeket és a szappanoperákat. Az asszonyom szőke haját. A rövidnadrágot, amit hordott. Tetszenek a hosszú, nagyon hosszú, rózsaszínre festett körmök. Szeretek a sminket. Mindent szeretek, aminek szép a színe: rózsaszín, sárga, zöld, barack, vagy akár kék. Imádok táncolni. Órákon át tudok táncolni, megállás nélkül. Szeretek, ha Roberto úgy csókol meg, mint ahogy a filmekben szokás. Tetszett az asszonyom barátja. Szerettem nézni, amikor csókolóztak, és benyúlt a szoknyája alá. Nagyon szerettem az asszonyom. Szórakoztató ember volt. Mikor eljöttem, az összes ékszerét elloptam. Tetszett, ahogy

lázba jöttek a barátjával. Tisztára, mint a filmekben. Roberto és én... hát... mi nem ilyenek vagyunk. Semmi filmbe vagy szappanoperába illő. Semmi. Semmi.

IV.

Listák.

ROBERTO: Szeretem a fegyvereket. A vasárnapokat. A táncokat. A lányokat. A katonai nadrágokat. A háborús játékokat. A baseballsapkákat. A szép, barna lányokat. Nem szeretem a szőkéket. Szeretem a mexikói ételeket, a tacót. Szeretem a focit... Szeretem a *luchador*okat. Szeretek táncolni, és szeretem a feszülős nadrágokat. Szeretem megérinteni Esmeraldát. Szeretem, ha van pénz a pénztárcámban. Szeretek rabolni... Szeretem a *cumbiát* és a *salsát*. Szeretem a csilit. Szeretem az *gringo* sportcipőket. Szeretem Esmeraldát.

V.

Újabb utazás.

Egy raktárban.

ESMERALDA: Senki nem vette észre.

ROBERTO: Mindent megcsináltál, amit mondtam?

ESMERALDA: Igen.

ROBERTO: Mindent elloptam a főnöktől, amit csak tudtam. A rohadék!

ESMERALDA: Ezt hoztam. Itt az asszonyom minden ékszere. Bementem és mindenüket tönkretettem. Az összes ruhájukat cafatokra téptem. Az a két hülye konyhás... nem is tudják, mi vár rájuk. Elmenekültem, és ez most örökre szól. Senki sem állíthat meg. Ordítani akarok örömben.

Ordít.

ROBERTO: Hihetetlen vagy. Tetszik ez nekem!

ESMERALDA: Végre szabad vagyok. Senki nem fog már velem kiabálni.

ROBERTO: A lelki társam. Tartsd meg az ékszereket!

ESMERALDA: Inkább adjuk el őket. Én *casbt* akarok.

ROBERTO: *Casbt*?

ESMERALDA: Igen. Pénzt... Kézpénzt.

ROBERTO: Hol tanultad ezt a szót?

ESMERALDA: Az asszonyomtól. Beszélt angolul és azt hajtogatta „*Cashre* van szükségem, *cashre* van szükségem.” Állandóan kiabált, a hülyéje, úgyhogy igen... gyorsan elért mindent, amit akart. Két gyereke volt, meg egy férje, de mindig csak unatkozott, szegény, úgyhogy csak a *gymbe* járt, ahogy ő mondta; masszíroztatni, vásárolni a barátnőivel, utána társas összejövetelekre, majd este hétkor elkezdett iszogatni, fehérbort, Martinit, vagy amit éppen akart. Tőlem rendelte, és meg is tanított rá, hogyan készítem el a *drinkeit*, ahogy ő nevezte. Szép nő volt, az átkozott: szőke haj, fehér bőr, kék szem. Jó nő volt, és a férje megőrült érte. Voltak „barátai”, és ezek a barátok átjöttek, amikor a férje épp nem volt otthon. Az tetszett benne a legjobban, hogy sokat nevetett. Mindig jól bánt velem; bár néha azért nagyon rosszul, az a tyúk. De mit mondhatnék? Én voltam a házban a szobalány, a cseléd, a szolgálólány. És megtanultam tőle néhány angol szót. Mit gondolsz, Roberto? Mit gondolsz?

ROBERTO: Én is beszélek angolul...

ESMERALDA: Nem hiszek neked, soha sem szóltál egy szót sem angolul. Mondj valamit!

ROBERTO: Most nem, majd kicsit később.

ESMERALDA: Nem hiszek neked... Az ékszerek! Nézd...

ROBERTO: Akkor adjuk el őket.

ESMERALDA: Menjünk el ruhát venni! Elegendem van ezekből az idióta cselédlány ruhákból. És ezekből az ócska cipőkből.

ROBERTO: Mától megváltoztatom az életed, kicsikém.

ESMERALDA: És ez a sok pénz? A főnökodé?

ROBERTO: Holnap le kell szállítanunk valamit.

ESMERALDA: Nem félek.

ROBERTO: Pedig félned kellene.

ESMERALDA: Miért?

ROBERTO: Nem mondok többet...

ESMERALDA: Most meg akarsz ijeszteni?

ROBERTO: Nem mondok semmi többet... Tudod, mibe keveredsz bele? Egyszer, ha belépsz ebbe a világba... nincs visszaút.

ESMERALDA: De hülye vagy! Ha azt mondom, nem félek, akkor nem félek. Ennyire egyszerű. Ahonnan én jövök, ott kiskorom óta csak a verés megy, egyik a másik után. Semmi sincs ott, csak kiabálás és verés. Ahonnan én jövök, ott megesszik a kislányokat. Feláldozzák őket, hordókba teszik, hogy aztán lassan megfőzzék és utána a bulikon szétosszák a darabjaikat. És az emberek megesszik, majd táncolni kezdenek, mindenki mindenkivel, megcirógatják egymást, szórakoztató és kevésbé szórakoztató dolgokat csinálnak.

ROBERTO: De egy hazudós vagy; tetszik ez nekem! Ki fogja ezt neked elhinni? Ne viccelj, Esmeralda, fűt-fát összehordasz itt nekem. Ezért kedvellek annyira! Ne marhászkodj, ez a megfőzött kislányos történet azért túlzás. Ráadásul ki fogja ezt elhinni neked?

A raktár egy másik részében. Egy fallal elválasztott rész. ESMERALDA és ROBERTO szíjuttja alig kivehető. Teljes homály.

ESMERALDA: A fenébe, ne üvölts már! Nyugodj le!

ROBERTO: Gúnyolódsz velem!

ESMERALDA: Eressz el! Ne csináld! Hagyd abba, te idióta! Nem így kellett volna csinálni. Egy állat vagy.

Hosszú csend. ROBERTO kimegy. ESMERALDA mozdulatlan marad. ROBERTO belép, kezében egy sörrel.

ROBERTO: Na, mi van?

ESMERALDA: Ez szörnyű volt...

ROBERTO: Kicsikém... még nem állsz készen.

ESMERALDA: Azt mondtad, hogy elengedjük. Hogy csak egy pár óra lesz. Úgy kiabált. Rettenetes volt!

ROBERTO: Máshogy alakultak a dolgok. Nem tudtam megállni. Ennyi...

ESMERALDA: Kész vérengzés az, amit csináltál. Kezdesz bekattanni! Rádásul szinte halott volt már az elején, de te csak folytattad és folytattad.

ROBERTO: Most meg min nevensz?

ESMERALDA: Rajtad, te hülye.

ROBERTO: Tetszett?

ESMERALDA: Egy vadállat vagy! Képtelen vagy jól csinálni a dolgokat. Már nem tudsz meglepni... Csak ordítani akarok.

Ordít.

VI.

Átalakulás.

A raktárban. ROBERTO és ESMERALDA már máshogy öltözködnek. Külsőre is nagyon megváltoztak. Mindketten nagyobb hangsúlyt fektetnek a megjelenésükre. Akár a képregények szereplői. Ohyanok, mint a japán mangaszereplők. Különc módon mindketten újragondolták a saját öltözködési stílusukat. Teljes hangerőn technót hallgatnak, táncolnak és kék tablettákat esznek. Nagyon megváltoztak. Mindketten nevetnek, szépek és szabadok. ESMERALDA egy japán karikatúrára vagy egy gyerekújság képregényfigurájára hasonlít. Kis idő elteltével lelkesebben táncolnak, egy vad, durva és ugyanakkor lenyűgözően étellel teli táncot. Egyszer csak nem bírják tovább, leállnak. Mindketten a földre rognak.

ROBERTO: Mire gondolsz?

ESMERALDA: Amit tettünk.

ROBERTO: Nem olyan nagy ügy.

ESMERALDA: És ha elkapnak?

ROBERTO: Kik?

ESMERALDA: A rendőrök.

ROBERTO: Na, ne nevetts. Kamaszok vagyunk... sosem vádolnának meg. Miért tennék ilyen dolgokat?
ESMERALDA: Hisz megöltük!
ROBERTO: Nem maradt más választásunk. Nem sikerülhet mindig minden terv szerint.
ESMERALDA: Azt mondtad, nem lesz erőszak.
ROBERTO: Úgy terveztem...
ESMERALDA: Egy idióta vagy. Kezdesz bekattanni.
ROBERTO: Félsz?
ESMERALDA: Nem félek semmitől. Csak nem tetszik, ha elveszítjük az irányítást.
ROBERTO: Nem.
ESMERALDA: Engedj el!
ROBERTO: Cseszd meg, Esmeralda! Soha többé nem tudok hozzád érni...
ESMERALDA: Mi az, hogy „cseszd meg”?
ROBERTO: Az, hogy...
ESMERALDA: Fogd be! Velem nem beszélhetsz így.
ROBERTO: Nem is mondtam semmit. Nyugodj meg! Csak kedveskedni akartam.

ROBERTO *leül. Előveszi a pisztolyt és egy kendővel kifesti.*

ESMERALDA: Megmutatod, hogy kell használni?
ROBERTO: Még nincs itt az ideje.
ESMERALDA: Saját pisztolyt ígértél nekem.
ROBERTO: Sajnálom...
ESMERALDA: Egy hazug vagy! Azt mondtad, lesz saját pisztolyom.
ROBERTO: Igazad van.
ESMERALDA: ...
ROBERTO: Miért nem engeded, hogy megöleljelek?
ESMERALDA: Miért nem adsz nekem saját pisztolyt? Egy kalandokkal teli világot ígértél nekem...
ROBERTO: Nem vagy boldog? Már nem szeretsz?
ESMERALDA: Csak felbosszantasz... Sok más dolgot is ígértél nekem. Amikor jön a Főnök, mindig bezársz a raktárba és nem jöhetek ki. Azt hiszed, nem veszem észre? És a pénzem? Hol a pénzem? Nem fogok arra várni, hogy szabadon csinálhassam, amit akarok. Jobban jársz, ha visszaadod a pénzem. És már nem is neveltetsz meg, mint régen. És sosem veszel nekem fagyit. És nem tetszik, hogy kiabálsz. Mondok neked valamit... Ahonnan én jövök, a bácsikám bántottak, az anyám vert és az apám... Ezért egy nap üvöltve, az erdőn át menekültem, meztelen. Ezért éltem barlangokban, állatokkal együtt... Ezért nem félek semmitől... semmitől... Mert éltem én hegyen, erdőben és barlangban is. És ez még mindig jobb volt, mint az a sok szar, ami abban az átkozott faluban ért...

ROBERTO *felkel. Ideges. Odamegy ESMERALDÁHOZ és ráfogja a pisztolyt. A fejébe szorítja. ESMERALDA csak nézi. Az arca kifejezéstelen. Ellöki a kezét.*

ROBERTO *körül sétál. Kiabál és nevet. Előkészít pár csíke kokaint. Mozdulatlanul mered az ürességbe.*

ESMERALDA: Hagyj békén! Tegnap volt egy álmom... Nem akartam többet mozdulni. Olyan jó érzés volt. Csak képek voltak, érzések nélkül... Egy hegy és a köd, ami ellepte... Azt mondtad, jól szórakozunk majd. Már hónapok óta be vagyunk zárva erre az átkozott helyre. Nem engedsz ki, nem engedsz semmit. Csak aludni akarok...

ROBERTO: Ilyen ez az üzlet...

ESMERALDA: Mennyi ideig tartasz még bezárva?

ROBERTO: Nem tudom. Ez a parancs. De nem is tartalak bezárva.

ESMERALDA: Nem szeretem a bonyodalmakat. Kinek a parancsa? Hol a Főnök? Na, ne nevetess, egy amatőr vagy. Nem létezik semmilyen banda vagy főnök, se semmi. Nézd, Roberto, már tudom, hogy nincs banda, se főnök, se semmi... Tizenhét éves léhűtők vagyunk, akik bűnbandásat, meg főnököket, meg maffiásat játszanak. Az óváros egy elhagyatott raktárában. Errefelé mindenki drogot árul és belekeveredik dolgokba... és mindenhol csak kurvák vannak. Ezek vagyunk, két idióta kölyök...

Megváltoznak a fények. ESMERALDA az ágy felé indul, lefekszik. Elővesz egy cigarettát. Lassan elszívja, közben Robertót nézi. Van néhány pokróc. Teljesen lenyugszik. Alig hallható zene. Hard rock.

ESMERALDA: A város összes fénye égett. Egy busszal jöttem, teli volt emberekkel. A határra tartottak. Elaludtam. Meg akartam szedni magam pénzzel. Kidobtak a város szélén. Ellopták mindenem. Ezután, hogy túléljek, össze kellett feküdnöm mindenkivel, néhány pesóért. Undorító! Egészen addig, amíg sikerült megszöknöm és szolgálólánynak álltam. Így volt, amíg meg nem ismertelek és egy kalandokkal teli világot nem ígértél nekem. Mindezt úgy mesélem neked, mintha egyike lenne azoknak a szappanoperáknak, amiket úgy szeretek. De nem így volt. Néhányan elkaptak a határnál és másokkal együtt bezártak, majd minden szart el kellett viselnünk. Ruhákat, sminkeket vettek nekünk, és olyan dolgokat kellett csinálnunk, amiket nem akartunk, undorító és ronda férfiakkal. És nem mondhattunk semmit, mert akkor jól elverték, sőt... És, tudod, tizenhét éves voltam. De ez tetszett azoknak a hájas disznóknak, akik házasok voltak, lányaik voltak és minden vasárnap misére jártak.

ROBERTO: Miért meséled el nekem mindezt? Amúgy is, most vagy tizenhét éves. Legalábbis ezt mondtad. Egy hazug vagy, az összes hülye történeteddel...

ESMERALDA: Azért, hogy lásd, engem semmi sem lep már meg. Egy bonyodalmaktól mentes világ, az tetszene. Hajnalban keltünk, annyi dolgot hallottunk a tévéből és minden a szemünk láttára hullott darabjaira. És az ember csak arra gondol, hogy vajon melyik oldalra álljon: az elcseszettekhez, akiket a világ kihasznál, megöl és megerősösköl vagy a dörzsöltekhez, akik törvénye szerint az erősebb fog túlélni. Hány nőt ölnek meg éjszakánként ezen a vidéken? Melyik vidéken? Ez a föld már nem is föld, lárvákkal és mocsokkal van tele, megcsónkított testekkel, fejekkel és csonkokkal. És a bácsikák, akik a városban kéregetnek és mindez... És a nénikék a bordélyházakban, ünneplőbe öltözve, kirúszozott szájjal.

ROBERTO: Elég legyen! Fárasztasz! Cseszd meg!

ESMERALDA *fekve marad és tovább cigarettázik...*

Tehát korábban bárkivel lefeküdtél. Nem tudtam, hogy egy kurva voltál.

ESMERALDA: Mióta vagy ilyen kényes? Fogd már be!

ROBERTO: Addig bosszantasz, amíg megeléjelem.

ESMERALDA: Juj, de félek!

ROBERTO: Már nem szeretlek.

ESMERALDA: De kár! Nem bírok majd aludni. Nevetséges vagy, Roberto.

ROBERTO: Ne húzzál fel!

ESMERALDA: Hagysz aludni? Fáradt vagyok. És ha már úgysem megyünk sehova, jobb, ha fekvé maradok, cigizek és alszok... Egy kalandokkal teli világ...

VII.

Bezártság.

A raktárban.

ROBERTO: Az első fontos munkánk.

ESMERALDA *idegesen járkaál fel-alá.*

ESMERALDA: Idegesített, hogy kiabáltak a nők. Öreg senkik. Sírtak és kiabáltak a pénzért, ami még csak nem is az övék volt. Mintha övék lenne a bank! Kedvem lett volna fejbe löni őket. Csak, hogy befogják.

ROBERTO: Nem lényeg, hányszor csinálod, vagy hányszor kell csinálnod, a tested megfeszül, érzed, ahogy az izzadság végigcsorog a testeden.

ESMERALDA: Ezek közül én semmit sem éreztem.

ROBERTO: Erős vagy.

ESMERALDA: Mit fogunk csinálni ennyi pénzzel?

ROBERTO: Vehetünk ruhákat, lemezeket és egy mobilt.

ESMERALDA: Te hülye vagy, Roberto! Egy kocsi... én egy kocsit akarok! Egy hatalmas terepjáró, és ha piros, akkor még jobb. És sok rózsaszín dolgot... nadrágokat és felsőket, meg cipőket, táskákat... És miért is ne? Egy rózsaszín autót. Tegnap a raktárban kiabálást hallottam és lépteket, de tudtam, hogy nem igaz, mert itt, ebben a raktárban csak mi vagyunk, te és én. Kint pedig a kamaszbandák és az utcagyerekek, de ők nem jöhetnek be, mert nincs piztolyuk...

ROBERTO: Elmehetünk a tengerhez.

ESMERALDA: Követni az országutat és repülni. Egyik pillanatról a másikra elveszni és ordítani. Ordítani, amíg csak bírjuk...

Ordít.

És táncolni, pörögni és ordítani. És táncolni, pörögni, és táncolni, táncolni...

A raktár egy másik része. ESMERALDA tisztá vér. A félbomályban egy csomag. A csomag mellett ül. ROBERTO mellette.

ESMERALDA: Soha többé nem fogok sírni.

ROBERTO: Nyugodj meg, kicsikém!

ESMERALDA: Nem tudtam, hogy van valaki a házban. Lőnöm kellett.

ROBERTO: Azt mondtad, hogy nem félsz.

ESMERALDA: Nem szeretek ölni. A dolgok elvesztik értelmüket. Túl kell élni és ezt csak az erősek teszik. Ennyire egyszerű. Nem szeretem a bonyodalmakat. Te mindig rejtőzködsz, Roberto. Miért csináljuk ezt? Ha aztán az egyetlen dolog, ami eszedbe jut az, hogy az ágyban maradva számolgasd a pénzed. Ebben az átkozott raktárban. A barlangokban, ahol laktam, voltak denevérek. Denevérek, meg olyan állatok, amelyek létezéséről senki sem tud. Olyan utakon sétáltam, ahol csak a halál és légezt házak voltak és emberek, akik össze-vissza futkároztak és az országúton hagyott gyerekek, és az országutak tele voltak férgekkel, de én csak mentem, mentem és mentem tovább. Egészen addig, amíg elfáradtam és megláttam a távolban a hatalmas várost, az épületeivel, az autóival, az illataival és odasétáltam. És szolgálólánynak álltam és ettől kezdve abban a rózsaszín házban dolgoztam, a tulajdonosának, aki úgy nézett ki, mint a tévében szereplő játékbabák. És nagyon, nagyon, nagyon jól szórakoztam. Fésülgettem és hoztam neki dolgokat. És csak néztem, miközben a szép szőke haját fésülte. A tökéletes teste és az egész rózsaszín házat betöltő nevetése. És a rózsaszín ruhái, meg a virágok és gyümölcsfák illata, a legcsodásabb dolog volt. És nagyon jól szórakoztam. Én csak egy kamasz vagyok, aki jól akarja magát érezni, táncolni és kiabálni akar...

ROBERTO: Veszélyes... veszélyes, minden veszélyes. Az élet már csak ilyen... Te pedig rózsaszín nőkről, hatalmas rózsaszín házakról, kukoricásárga hajakról és nevető nőkről beszélsz itt nekem megállás nélkül.

ESMERALDA: Hogy bujdosva és félelemben éljek, ez nem nekem való. Teszek rá, ha elkapnak. Ez van és kész. Na és a kis meséd, hogy jön az átkozott Főnök, nem is igaz, ne etess. Ne hergelj, te rohadék! Egy hazug vagy. Talán azt hiszed, nem veszem észre?

VIII.

Újabb utazás.

ROBERTO és ESMERALDA *feksznek. Mindketten isznak és cigarettáznak. Körülöttük ételmaradékok.*

ROBERTO: Tetszik?

ESMERALDA: Igen, tetszik.

ROBERTO: Már nem haragszol rám.

ESMERALDA: Most nem...

ROBERTO: Már nem vagy mérges... Hamarosan minden megváltozik.

ESMERALDA: Az van...

ROBERTO: Az van, hogy semmi.

ESMERALDA: ... akkor mesélj tovább...

ROBERTO: Az álmomról?

ESMERALDA: Mi másról?

ROBERTO: Olyan furcsa voltál. Minden vörös volt... Igen, az egész álom vörösben úszott. Tudod, hogy nem vagyok jó a történetmeselésben. Egy buliban voltunk, fehér ruha volt rajtad. Úgy néztél ki, mint egy menyasszony. De nem az voltál, mert szomorúnak és idegesnek tűntél. Szomorú voltál és féltél. Úgy néztél ki, mint aki megbolondult...

ESMERALDA: De érzelmős lettél! Unalmas vagy... Még egy történetet sem tudsz elmesélni. Hagyj aludni! Untatsz... „és fehér ruha volt rajtad, úgy néztél ki, mint egy menyasszony...” Nevetséges vagy!

Megváltoznak a fények. A raktár egy másik részében. ESMERALDA tiszta vér. Testrészeket rakosgat egy zsákba. A földön egy víztócsa és minden csupa vér. Nincs magánál, transzba esett.

ESMERALDA: Valaki a hegy egyik oldaláról a másikra fut, sűrű köd ereszkedik le. Meztelen. Tiszta vér a keze. Egy kiáltás tör fel belőle, egy sikoly. A föld vérfoltos. Mindenki kiabál és táncol. Keresztülfut a szántóföldeken. Mindennek vérszaga van.

ESMERALDA kiabál.

ROBERTO: Mi ütött beléd? A fenébe is, Esmeralda!

ESMERALDA: Enni akarok. Éhes vagyok.

ROBERTO: Nyugodj meg! Gusztustalan vagy.

ESMERALDA: Menjünk ki! Megfulladok.

ROBERTO: Mégis hogy gondolod?! Veszélyes. Nem kellene, hogy felbosszants.

ESMERALDA: Fenyegetsz?

ROBERTO: Nem.

ESMERALDA: Miért csinálod ezt velem? Add ide a kulcsot. Kalandokkal teli világot ígértél nekem.

ROBERTO: Ne legyél ilyen! A fenébe is!

ESMERALDA: Meg fogod bánni. Ok nélkül kiabálsz. Nem akarok megint ölni. Minden a te hibád. Szomjas vagyok, éhes vagyok... Ki akarok menni. Tudom, mit tervezel, bezársz, elveszel tőlem mindent. Már nem akarom ezt. Engedj ki! Tegnap elmentem a közeli parkba. Volt ott pár hozzám hasonló fiatal lány, kosárlabdáztak és nevettek, és azt gondoltam, hogy én is lehetnék ilyen. De nem... Én, itt, abban a faluban... Nincs más választás, mint futva menekülni onnan...

ROBERTO: Tudod, mi vagy te? Egy szaros kis szolgálólány. Hagyd abba a kiabálást és ne beszélj hülyeségeket!

ESMERALDA: Be akarsz zárni az átkozott raktárodba?

ROBERTO: Mi ütött beléd? Miért beszélsz így velem?

ESMERALDA: Mert már nem szeretlek. Már nem tetszik, amit csinálsz. Már untatsz.

ROBERTO: De régen szeretted ezeket a dolgokat.

ESMERALDA: És akkor mi van? Még mindig ugyanazokat a dolgokat kell szeretnem? Hát már nem tetszenek. Nem változhat a véleményem? Már nem tetszenek azok a dolgok, amik régen.

ROBERTO: Itt maradunk.

ESMERALDA: Kimegyek.

ROBERTO: Elegem van belőled! Nem mész sehova!

ESMERALDA: Gyűlöllek...

ESMERALDA *felveszi a kabátját, elővesz egy pisztolyt. Nézi és végigsimítja.*

ROBERTO: Honnan van ez a pisztoly?

ESMERALDA: Látod. Nekem is megvannak a magam kapcsolatai.

IX.

A láz.

ESMERALDA *az ágyban fekszik és reszket, mintha lázas lenne.*

ESMERALDA: Éhes vagyok, nem tudom kontrollálni az éhséget. Beteg vagyok, semmi nem segít. Fertőzött vagyok... tudom, de nem tudom, mi a bajom... Elraboltuk a gyereket... Nem akartuk megölni, de a kölyök meghalt és most... Ez az átkozott Roberto nem mond semmit. Egy állat. Mondtam már neki, hogy éhes vagyok, és hogy nem ettem, és hogy elkaptam valamit. Fertőzött vagyok... tudom... az álmok már összefolynak, és már nem tudom, mi micsoda. Ott a szántóföldön meleg volt, a föld vörös volt és nedves... nem volt olyan rossz, de megverték, mindenki ivott, úgyhogy én el akartam jutni a határra, átérni a túloldalra... de most már nem... Itt most minden a vértől bűzlik, én is. Vettem a piacon egy rózsairatú parfümöt, de semmi. Szinte a parfümmel fürdök, de semmi. Nem tudom lemosni magamról.

Nézd a lárvákat, amik abból a testből másznak ki! Ilyenek voltak a termőföldek is abban a faluban, tele férgekkel és lárvákkal. Minden gyerek piszkosan mászkált, hideg volt és csak... Nem bírom tovább, a testem felrobban, valami szar miatt. Valaki segítsen, fertőzött vagyok.

ESMERALDA és ROBERTO *a rakétárban.*

ROBERTO: Örülsz?

ESMERALDA: ...

ROBERTO: Kicsikém... Tetszik?

ESMERALDA: Megkötöztél. Megijesztesz. Szedd ezt le rólam, a fenébe is! Mindig is ilyen voltál... egyik a másik után... Nem azt mondtad, hogy a legjobb csajod vagyok...? Engedj már el! Azt mondtad nekem...

ROBERTO: Akkor, jól van így. Veszünk egy pizzát és néhány sört.

ESMERALDA: Elegendem van abból, hogy veled legyek. Vegyél, amit akarsz...

ROBERTO: Hát, nincs más választásunk.

ESMERALDA: Menj a francba! Felfogtam én is. Most van pénzünk. De minek? Nem beszélhetek senkivel. Megfojtasz. Állandóan rajtam tartod a szemed.

ROBERTO: Felismerhetnek minket...

ESMERALDA: Érdekel is engem! Hallottad? Rendben...

ROBERTO: Nem kellene így beszélned velem. Hallgass! Igen, régen a legjobb csajom voltál... De már nem... Már untatsz és csupa hülyeséget beszélsz.

ESMERALDA: Bolond vagy...

Kiabál. Nem hagyja abba a kiabálást és agresszívvá válik.

ESMERALDA: A hülyeségeid miatt tartunk itt. Rabolni egy dolog, de a problémák, amikbe belekeversz, azok mások. Legalább a tablettákat add ide. Ne azokat. A rózsaszínűeket, amik elálmosítanak, amik az asszonyomra emlékeztetnek, a rózsaszín házra, a rózsaszín ruhákkal. És ha már úgymint bezárva tartasz, legalább egy tévét vegyél nekem, hogy nézhessen azokat a műsorokat, amiket úgy szeretek. A tévéműsorokat.

X.

Bezártság.

A rakétárban.

ROBERTO: Átkozott légy, Esmeralda! Miért nem hagyod, hogy átöleljelek?

ESMERALDA: Engedj el!

ROBERTO: Mindig csak a baj van veled. Már eloldoztalak... most rajtad a sor, hogy együttműködj.

ESMERALDA: Hagyj békén!

ROBERTO: ...

ESMERALDA: Ne kiabálj velem többet!

ROBERTO: Fogd be a szád! A fenébe is! Mit csinálsz?

ESMERALDA: Kimegyek. Már unom a képed.

ROBERTO: Nem méész te sehoval!

ESMERALDA: Menj innen! A fenébe! Megkötöztél. Így szereted?

ROBERTO: Mondtam, hogy nem.

ESMERALDA: Unalmas vagy. Tudod, olyanok vagyunk, mint az öregek, pedig még húsz évesek sem vagyunk... És csak hülyeségeket csinálunk... Soha egy tánc... Soha egy mozi... Soha egy séta... Mint a korunkbeliek... Sosem nevetünk... Sosem játszunk... Két kiegészített emberre hasonlítunk... Két szörnyű, megkeseredett örege. Én szeretek nevetni...

ROBERTO: Elég! Elég legyen mára.

Pisztolyt szegez rá.

Mit művelsz?

ESMERALDA: Mondtam, hogy szállj le rólam!

ROBERTO: Nem méész sehoval!

ESMERALDA: Nem félek tőled.

ROBERTO: ... ne tedd ezt.

ESMERALDA: Megmondtam neked, hogy semmi sem állíthat meg. Egyformák vagyunk, és tudod miért? Mert nincs mit veszítenünk. Teszek rá. Most szépen békén hagysz... egy kalandokkal teli életet ígértél nekem. Színekkel, fagyikkal és játékbabákkal teli vasárnapokat ígértél. Azt ígérted, elmegyünk a tengerhez... Szép dolgokkal teli életet ígértél. Azt is mondtad, hogy majd veszünk ruhákat és rózsaszín dolgokat. Mint az asszonyom. Nem bírom tovább. Az egész életem erről szólt... Nem akarok már bezárva lenni. Szabadíts meg láncaimtól! Olyan lány akarok lenni, mint azok, akik a parkban nevetgéltek.

ESMERALDA *kimegy.* ROBERTO *követi.* *Lövések hangját halljuk.* ROBERTO *belép.*

ROBERTO: Nem megyek utánad. Nem szeretlek. A fenébe! Gyere vissza, te átkozott! Meg fogod bánni... Egy semmi vagy. Nincs mit tenni.

ROBERTO *a körülötte levő dolgokat dobálja.* *Falhoz csap egy széket.* *Kiabál és sír.* *Megkönnyebbül, leül az ágy szélére.* *Teljesen feltekeri a hangerőt a rádión.*

ROBERTO: Már nincs rád szükségem. Már nem szeretlek. Már vége. Elmentél... Ott vannak a felépített épületek. Innen látni mindet. Ebből az aprócska ablakból. Néha

egész télen át dolgoztunk, a kezem kirepedezett és fájt. Nagyon jó voltam a cementkeverésben. Legjobban a magasságot szerettem. Látni a lábaim alatt elterülő várost. Veszélyes volt. Sokan meghaltak, de sosem tettem semmit. Nem volt semmiféle szerződés. Mindent csak ígértek. Egy nap azonban fordult a szerencsém. A főnökkel térek vissza. Senki sem tud rólam, és ha kérdeznak, téged vádollok majd. Nem megyek utánad, átkozott ringyó. Csak egy szaros kis szolgálólány vagy. Nem tudtam, mit tegyek veled. Holnap elmegyek az erdőbe és csevegek majd mással. Mennyire tetszettél. Jól elszórakoztattál. Egy szavad sincs. Nincsenek szerződések. Gyűlöllek!

XI.

Rituálék.

A parkban. Este van. ESMERALDA sétál. Nincs teljesen magánál, mintha transzban lenne. Egyik oldalról a másikra sétál, alig áll a lábán.

ESMERALDA: Nagydarab, barna férfi. Nagydarab, hatalmas. Egy hegynek is elmenne. Kiabál. Megáll egy szikla előtt és vért ont. Így rohasztotta meg a világot.

ESMERALDA leül egy sarokban. Fáj valamije. A hasát fogja. Nem kap levegőt.

Bárhogy is volt, nem emlékszek sokra, csak pár dologra. Buta képek. Sok öregember volt abban a kis faluban. Nem emlékszek sokra, csak néhány illatra: kávé, virágok, nedvesség. Volt pár kéz, mely cirógatott, és egy kitalált nyelven beszéltek hozzám, amit nem értettem. Gondolom, a nagyszüleim voltak. Te, Roberto, egy vadállat vagy, mert soha nem kedveskedtek neked. Nekem igen, egy dallal és néhány mosollyal. Bár már nem emlékszek semmire. Néha felébredek. Csak egy álom lett volna? Már azt hiszem, csak álmok.

ESMERALDA megáll, majd újra elindul, lassan a földre roskad.

ESMERALDA: Fáj.

Elájul... ROBERTO érkezik.

ROBERTO: Visszajössz velem, most rögtön!

ESMERALDA: ...

ROBERTO: Azonnal velem jössz! Velem jössz. Én nem akartam, de feldühítesz... Tessék, mindjárt bekattanok... Én is egy különleges vasárnapot akartam... Én is szeretem a parkokat...

ESMERALDA: ...

Ebben a pillanatban ESMERALDA a földre zuhan. ROBERTO nem mozdul.

ROBERTO: Jobb ez így... Nem akartam... de így alakult. Nem lehetett máshogy. Semmiképpen... Ringó! Mondtam, hogy ne kezdj ki velem!

ROBERTO *belérág*. ROBERTO *elfut*. ESMERALDA *ott marad a földön fekvve. A távolból* ROBERTO *kiáltásait hallani. Az utca zaja egyre nő.*

XII.

RUBÍ és ROBERTO.

Egy város egy parkjában.

ROBERTO: Szereted a fagyit?

RUBÍ: Igen.

ROBERTO: Epres-csokis. Nem bánod, ha csatlakozom?

RUBÍ: Ha már úgyis itt vagy...

ROBERTO: Nem akarlak zavarni...

RUBÍ: Vasárnaponként mindig eljövök ide.

ROBERTO: Én is.

RUBÍ: Mivel foglalkozol?

ROBERTO: Egy üzletember sofőrje és testőre vagyok, bár korábban építőmunkás voltam. Ott, azoknál az épületeknél. Don Silvio ingatlanosnál. Szerettem, de el sem tudod képzelni, hogy mennyire ég a kezed. Kirepedezik... csupa por. Ráadásul elég veszélyes munka...

RUBÍ: Tehát kőműves voltál.

ROBERTO: Egy nap aztán megváltozott a sorsom.

RUBÍ: Van pisztolyod?

ROBERTO: Honnan tudod, hogy van egy pisztolyom?

RUBÍ: Minden testőrnek van pisztolya...

ROBERTO: Tetszel te nekem!

RUBÍ: ...

ROBERTO megmutatja neki a pisztolyt.

ROBERTO: Tetszik?

RUBÍ: Nagyon szép.

ROBERTO: Nem félsz tőle?

RUBÍ: Nem, nem félek.

ROBERTO: Veszélyesek ám, a pisztolyok veszélyesek.

RUBÍ: Én nem félek tőlük.
 ROBERTO: Tetszik? Ki akarod próbálni?
 RUBÍ: Persze.
 ROBERTO: Menjünk messzebbre, ott megmutatom, hogy kell.
 RUBÍ: Menjünk!
 ROBERTO: Tényleg csinos vagy. Tetszel nekem! Mit dolgozol?
 RUBÍ: Szolgálólány vagyok.
 ROBERTO: Rosszul bánnak veled?
 RUBÍ: Mit gondolsz?
 ROBERTO: Hát... hogy igen.
 RUBÍ: Arra megyünk?
 ROBERTO: Csak egy feltétellel: ha adsz egy csókot.
 RUBÍ: Csak ennyi?
 ROBERTO: Kezdetnek.
 RUBÍ: Még sohasem láttam pisztolyt.
 ROBERTO: Neked is lehet egy. Nem nagy dolog.
 RUBÍ: Akkor adj egyet nekem ajándékba.
 ROBERTO: Mit kapok cserébe?
 RUBÍ: Amit akarsz!
 ROBERTO: Maradj velem!
 RUBÍ: És mit kapok cserébe?
 ROBERTO: Rengeteg kalandot.
 RUBÍ: Rengeteg kalandot? Rendben, a kalandokat szeretem.
 ROBERTO: És egy csodálatos világot.
 RUBÍ: Jól van. Veled maradok.
 ROBERTO: Ennyi?
 RUBÍ: Mit szerettél volna még?
 ROBERTO: Nem tudom. Valami romantikusabbat, mint a Pedro Infante filmekben.
 RUBÍ: A sors vezetett hozzád. Egy baráthoz, valakihez, aki szórakoztat. Egy sráchoz, akinek van egy pisztolya. Hívsz és megyek. Mit veszíthetnék? Ráadásul szabadnapom van. Ez egy különleges vasárnap. Egy nap rózsaszínben.
 ROBERTO: Hogy hívnak?
 RUBÍ: Rubí vagyok. Tizenhét-húsz év körüli. Nem tudom pontosan, mert a faluban senki sem tudja ezeket a dolgokat. Ott senki sem tud semmit, még az év napjait se, naptár sincsen...
 ROBERTO: Nos. Én Roberto vagyok és... Megyünk?
 RUBÍ: Menjünk!

A park madarainak csicseregése, gyerekzsivaj és néhány mozgóárus hangja hallatszik. Teljesen besötétedik.

VÉGE

2013 tavasza

BALATONFÜREDI FORDÍTÓMŰHELY

2018. április 5–8.

Ahány nyelv

Nyirok. Szalmazsákon alszom. Nagy ház. Talán itt vagyok otthon. Vagy átmenetileg. Lehet, hogy alkotóház. Ez az emelet. Lentről hangok, mosógép? Mosni kell most, igen, mindent ki kell mosni. Jön, cédulát csúsztat be az ajtó alatt, fölveszem. Bemutatkozik. Érdekes, hogy most jut eszébe, holott mióta ismerem! De nem jött be.

Dolgom van. Székre állok, falipolc tetejéről hányom lefelé a cuccokat, ruhák, régiek, hordtam őket valaha, emlékek homályosan, zűrzavarosan, a ruhákhoz kapcsolódnak, de sietek. Kéziratokat, könyveket dobálok lefele, ez költözés. Az egész hodályt elborítja a szemét. Lent ülök a halomban, csodálkozom, mennyi ingem volt egykor. Nem tudtam, hogy voltak ingeim. Jön, a céduláról nem szól, nem zúg már a mosógép, jön szortírozni velem, ez mégis könnyebbség. Ruha már nincs, csak a kéziratok és a könyvek. Csecsebecsék, sokévi együttélésünk maradéka. Az egyik könyv borítója hiányzik, agyonolvashattuk hajdanán, kedvencünk volt, nekünk kettőnknek, nem tudom, mi lehet. A belső borítóra ráírja tintával, nézem. Radnóti: Bor. Ez a vastag könyv tehát Radnóti bori naplója. Milyen jó, hogy megvan. Hogy megírta, és nem vészett el. Micsoda érték. Másik fedél nélküli könyv, erről már ő sem tudja, mi lehet. Agyagedénykék. Hamutartók, sokéves hamu bennük. Kár kiszórni, emlék. Plakátok, festmények. Egy olasz plakát, ezt majd elajándékozzuk valakinek, felirata: Areta caduta - vajon mit jelenthet? Az olasz szótárt nem találni. Bukott Araetus, nőnemben? A plakáton piros háromszög, mellette még valami kibetűzhetetlen írás, egy vízszintes vonal, halványszürke alapon, szőnyegnek vélem. Válogatunk. Majdnem mindent a szemétkébe. Összes drámáim kézírata mind. Az egyiket még felütöm, sose látott verssorok, kézíratos javításaimmal, rossz lehetett a gépelés valaha. Ágyneműk, mind szennyes. Borotva. Fölismerem: azzal borotváltam, mielőtt azt a képet csinálta rólam, a képre ő is emlékszik, volt olyan, nem találjuk. Vajon még mi lehetett rajta, hol vehette föl? És a nyirok, itt van még a szalmazsák valahol...

Fölbrednek. A kishálóban aludtam el, ég a kislámpa. Az órámon háromnegyed tizenegy, kint sötét. Hideg van. Az íróasztalon a megkezdett fordítás a gépben. Úgy látszik, ledőltem egy kicsit, még délután.

Felkászálódok, benyitok a hálószobába. Az ágyban fekszik, olvas. Még itt van. Még szólhatok hozzá. Rám néz. Leülök az ágya szélére.

– Mi van? – kérdezi.

– Elaludtam – mondom.

Fölveszi a könyvet.

Jó volna elmondani az álmomat. Amíg itt van.

– Van itt egy jó rész – mondja –, felolvasom.

– Nel...

Kis csönd.

– Akkor hagyjál olvasni.

Kimegyek a konyhába, felbontok egy sört.

Még téblábolok. A nagyszobában, a fotelban ott alszik a macska. Visszamegyek a kishálóba, leülök a géppel szemben. Fordítás szerbről. Az asztalon szótárak, nyelvkönyvek. Éppen franciául tanulok.

(Spiró György, *Abány nyelv*, in: *Álmodtam neked*, Budapest, Scolar Kiadó, 2000. 108–109.)

Cuántas lenguas...

Olor a humedad. Estoy durmiendo en un colchón de paja. Una casa grande. Tal vez este sea mi hogar. Al menos, provisionalmente. Puede que sea una residencia de escritores. Estoy en el primer piso. Ruido en la planta baja, ¿la lavadora? Hay que lavar ahora, sí, hay que lavarlo todo. Se acerca y me pasa una nota por debajo de la puerta, la cojo. Se presenta. Es curioso que se le ocurra ahora, a pesar de que nos conocemos desde hace mucho tiempo. Pero no ha entrado.

Tengo mucho que hacer. Me subo a una silla, empiezo a coger cosas desde un estante y a arrojarlas al suelo, ropa, vieja, en otro tiempo la usaba, recuerdos borrosos, confusos, relacionados con la ropa, pero tengo prisa. Estoy tirando manuscritos, libros, es una mudanza. Toda la habitación está cubierta de basura. Las cosas me rodean, hacinadas, y me sorprende la cantidad de camisas que tuve alguna vez. Ni siquiera sabía que había tenido camisas. Se acerca, no menciona la nota, ya no se oye la lavadora, viene a echarme una mano en la selección, así es más fácil. No hay más ropa, solamente manuscritos y libros: cachivaches, retazos de nuestra larga convivencia. A uno de los libros le falta la cubierta, probablemente por haberlo leído tanto. Era nuestro favorito, el predilecto de ambas partes, pero no sé de cuál se trata. En la primera página escribe algo con tinta, lo estoy observando. Radnóti: Bor. Así que este libro grueso es el diario de Bor de Radnóti. ¡Qué bueno que lo tengamos! ¡Qué bien que lo escribiera y que no se haya perdido! ¡Qué tesoro! Otro libro sin cubierta, pero en este caso ya no puede ayudarme. Vasijitas de arcilla, ceniceros con ceniza rancia. Sería una lástima tirarla, es un recuerdo. Carteles, pinturas. Un cartel italiano, que vamos a regalar a alguien, y que dice: Areta caduta – ¿qué querrá decir? No aparece el diccionario italiano. ¿Araeteus caído?, ¿en femenino? En el cartel, sobre un fondo gris claro, un triángulo rojo, a su lado, algo ilegible y una línea horizontal, me recuerda una alfombra. Estamos seleccionando. Casi todo, a la basura. Los manuscritos de todos mis dramas. Abro uno al azar, versos nunca vistos, con mis correcciones a mano. Escribir a máquina debía de ser complicado. Ropa de cama, toda sucia. Una cuchilla de afeitar. La reconozco: la había utilizado antes de que me hiciese la foto, no solo yo recuerdo la foto, la teníamos, pero no la encontramos. ¿Qué más podría verse en ella, dónde la habría sacado? Olor a humedad, el colchón de paja todavía debe de estar por aquí...

Me despierto. Me quedé dormido en la habitación pequeña, la lamparita está encendida. Según mi reloj son las once menos cuarto, afuera, oscuridad. Hace frío. Sobre el escritorio en la máquina de escribir está la traducción interrumpida. Parece que me he tumbado un rato por la tarde.

Me levanto a duras penas, me asomo al dormitorio. Todavía está en la cama, leyendo. Aún está aquí. Aún puedo hablarle. Me mira. Me siento en el borde de su cama.

– ¿Qué? – pregunta.

– Me quedé dormido – respondo.

Retoma el libro.

Me gustaría contarle mi sueño. Mientras siga aquí.

– Esta parte es buena –dice–, te la leo.

– ¡No!...

Un momento de silencio.

– Entonces, déjame leer.

Voy a la cocina y abro una cerveza.

Sigo deambulando indeciso. En la habitación grande el gato está durmiendo en el sillón. Vuelvo a la habitación pequeña y me siento frente a la máquina. Traducción del serbio. En la mesa, diccionarios y manuales de lengua. Estoy estudiando francés.

Fordította: Brunclik Anikó, Laczkó Laura

Lektorálta: Lucila González Alfaya, Praefort Veronika

Quantas línguas

Humidade. Durmo em cima de uma saca de palha. Que grande casa. Talvez seja esta a minha casa. Talvez só por enquanto. Se calhar uma residência de artistas. Primeiro andar. Há sons vindos de baixo, será uma máquina de lavar? Lavar, é preciso lavar agora, sim, lavar tudo. Ela aproxima-se e faz um papel deslizar por debaixo da porta, e eu apanho-o. Anunciou a sua presença. É curioso que só agora se lembre de o fazer, embora me conheça há tanto tempo! Mas não entrou.

Há trabalho a fazer. Subo para a cadeira, começo a tirar tralha da prateleira de cima e a atirá-la de qualquer maneira: peças de roupa velhas, que já não uso há muito tempo, memórias turvas, sem nexos, mas divago. Manuscritos, livros que lanço estante abaixo, uma mudança. Um barracão inteiro coberto de lixo. Sento-me no meio desta desordem, surpreendido com a quantidade de camisas que costumava usar. Nem sabia que tinha camisas. Ela vem, não refere o papel, a máquina de lavar deixou de fazer barulho, chega e arruma as coisas comigo, pelo menos isso. Já não há mais roupa, apenas manuscritos e livros. Bugigangas, o que resta da nossa relação. Um dos livros já não tem capa, foi provavelmente lido em pedaços, era o nosso preferido, o preferido de ambos, do título não me lembro. Observo-a a escrever a tinta na primeira página. Radnóti: Bor. Então este volumoso livro é o diário que Radnóti escreveu em Bor. Ainda bem que ainda o temos. Ainda bem que o escreveu, e que não se perdeu. Que valioso. Outro livro sem capa, desse já nem ela se lembra do título. Pratinhos de barro. Cinzeiros, cinza de há muitos anos. Não vale a pena despejá-los, mementos. Cartazes, pinturas. Um cartaz italiano, este vamos oferecer a alguém, legenda: *Areta Caduta* - o que poderá significar? Não se consegue encontrar o dicionário de italiano. Areteu caído, no feminino? Há um triângulo vermelho no cartaz; ao lado, palavras indecifráveis, uma linha horizontal, num fundo cinzento pálido, lembrando um tapete. Continuamos a separar. Quase tudo para o lixo. Os manuscritos de todas as minhas peças de teatro. Antes, ainda abro um deles, versos nunca vistos, com as minhas correções, antes era complicado escrever à máquina. Roupa de cama suja. Lâmina de barbear. Recordo-me: ela tinha-me tirado uma fotografia depois de eu ter feito a barba com aquela lâmina. Com efeito, ela também se lembra da foto, mas não a encontramos. O que mais se verá nela, onde terá sido tirada? E a humidade, a saca de palha ainda estará aqui algures...

Acordo. Tinha adormecido no escritório, com a luz do candeeiro acesa. São onze menos um quarto no meu relógio, lá fora está escuro. Faz frio. A tradução que tinha começado a fazer está na máquina de escrever, em cima da escrivanhinha. Parece que me deixei dormir, quando ainda era de tarde.

Levanto-me, arranjo-me um pouco, entro no quarto. Ela está deitada na cama, a ler. Ainda aqui está. Ainda posso falar com ela. Agora olha para mim. Sento-me na borda da cama.

– O que se passa? – Pergunta.

– Adormeci – respondo.

Ela pega no livro.

Gostava de lhe contar o sonho que tive. Enquanto ainda aqui está.

– Esta é uma boa passagem – diz – vou ler-ta.

– Não!...

Silêncio curto.

– Então deixa-me ler.

Dirijo-me à cozinha, abro uma cerveja.

Deambulo um pouco. O gato está a dormir na poltrona da sala de estar. Volto ao escritório, sento-me à máquina de escrever. Tradução do Sérvio. Há dicionários e manuais em cima da mesa. Agora tenho estado a aprender francês.

Fordította: Gyöngyösi Júlia, Mészáros Enikő, Varga-Becsei Anikó

Lektorálta: João Silva

De linguis non est

Umidità. Dormo su un sacco di paglia. Una grande abitazione. È forse qui che mi sento a casa. Oppure per un po'. Potrebbe essere un ritiro per scrittori. Sono al piano di sopra. Suoni dabbasso. È una lavatrice? Ora si deve lavare, sì, si deve lavare tutto. Arriva, infila un foglietto sotto la porta, lo prendo. Si presenta. È strano che proprio adesso ci abbia pensato, la conosco da tanto. Ma non è entrata.

Ho da fare. Salgo su una sedia, tiro giù da sopra lo scaffale della roba, dei vestiti, sono vecchi, un tempo li ho indossati, ricordi vaghi, confusamente legati ai vestiti, ma ho fretta. Dei manoscritti, dei libri, li tiro giù, è un trasloco. L'intero stanzone è pieno di roba da buttare. Sto seduto su tutto questo, mi meraviglio di quante camicie avessi un tempo. Non sapevo di aver avuto camicie. Arriva, non dice niente del foglietto, la lavatrice non fa più rumore, arriva per la cernita: un po' d'aiuto. Almeno questo. Di panni non ce ne sono più, soltanto manoscritti e libri. Gingilli, quello che resta della nostra lunga convivenza. A uno dei libri manca la copertina, forse un tempo l'abbiamo letto e riletto, era il nostro preferito, di noi due, non so che cosa sia. Lo scrive sulla seconda di copertina, guardo. Radnóti: Bor. Quindi questo libro voluminoso è il diario di Bor di Radnóti. Meno male che c'è. Che l'ha scritto e che non è andato perduto. Che roba di valore! L'altro libro senza copertina, quello neanche lei sa che cosa sia. Boccette di ceramica. Dei posacenere con dentro cenere antica. Sarebbe un peccato buttarla via, è un ricordo. Dei poster, dei dipinti. Un poster italiano, lo regaleremo a qualcuno, c'è scritto: Areta caduta - cosa potrebbe significare? Il dizionario d'italiano non si trova. Areteo caduto, al femminile? Sul poster c'è un triangolo rosso, con accanto in più una scritta indecifrabile, una linea orizzontale su sfondo grigio chiaro, mi pare un tappeto. Facciamo una selezione. Quasi tutto da buttare. Tutti i manoscritti dei miei drammi, proprio tutti. All'ultimo momento apro una pagina a caso, strofe mai viste, con le mie correzioni fatte a mano, devono aver sbagliato la battitura. Delle lenzuola, tutte sporche. Un rasoio. Lo riconosco: l'ho usato prima che mi facesse quella foto. Di quella foto se ne ricorda anche lei, anche questo c'è stato, ma non la troviamo. Ma chissà cosa c'era, dove è stata scattata? E l'umidità, da qualche parte deve esserci anche il sacco di paglia...

Mi sveglio. Mi sono addormentato nella cameretta, la lucetta è accesa. Il mio orologio segna le undici meno un quarto, fuori è buio. Fa freddo. Sulla scrivania c'è la traduzione incominciata a macchina. Forse volevo fare solo un riposino, prima, nel pomeriggio.

Mi tiro su, entro nella camera da letto. Sta sul letto, legge. È ancora qui. Posso ancora parlarle. Mi guarda. Mi siedo sul bordo del suo letto.

– Che c'è? – mi chiede.

– Mi sono addormentato – rispondo.

Riprende il libro.

Sarebbe bello raccontarle il sogno. Finché è qui.

– Ho trovato una parte interessante – dice –, te la leggo.

– No!...

Breve silenzio.

– Allora lasciami leggere.

Me ne vado in cucina, stappo una birra.

Cincischio. In soggiorno il gatto dorme sulla poltrona. Torno in cameretta, mi siedo davanti alla macchina. Una traduzione dal serbo. Dei dizionari, delle grammatiche sul tavolo. Sto studiando francese.

Fordította: Balta Zsófia, Tekse Bernadett

Lektorálta: Lorenzo Marmioli, Sermann Eszter

Quantes llengües...

Humitat. Estic dormint en un jaç de palla. Una casa gran. Potser aquí sóc a casa. O almenys ara per ara. És possible que sigui una residència creativa. Aquest és el pis superior. Soroll des de baix, una rentadora? Cal rentar ara mateix, sí, cal rentar-ho tot. Ve, passa una nota per sota de la porta, l'agafo. S'hi presenta. És estrany que fins ara no se li hagi acudit fer-ho, tot i que fa temps que ens coneixem. Però no hi ha entrat.

Tinc feina. Damunt una cadira, estic gitant a terra les coses; roba antiga que duia antany, que evoca records nebulosos i confusos, però tinc pressa. Estic tirant manuscrits, llibres, això és un trasllat. Tot el casalot està cobert de brossa. Assegut damunt de tot això, m'estranya que abans tingués tantes camises. Ni sabia que en tenia. Ve, no diu res de la nota, la rentadora ja no fa soroll, ve a ajudar-me, així almenys és més fàcil. Ja no hi ha roba, només els manuscrits i els llibres. Bibelots, vestigis dels llargs anys de convivència. A un llibre li falta la tapa, la devem haver gastat de tant llegir fa temps, era el nostre preferit, dels dos, no sé quin pot ser. Ho posa en tinta a la portada interior, i jo mirant-m'ho. "Radnóti: Bor". Aquest llibre gruixut és per tant el diari de Radnóti escrit a Bor. Que bé que el tinguem. Que l'hagi escrit i que no s'hagi perdut. Quin valor. Un altre llibre sense tapa, d'aquest, ni ella en sap res. Terrisettes. Cendres amb cendra acumulada. Seria una pena llençar-la, és un record. Cartells, quadres. Un cartell italià, ja el regalarem a algú, hi posa: *Areta caduta* – què vol dir? No se sap on és el diccionari d'italià. Araetus caigut, en femení? Al cartell hi ha un triangle vermell, al seu costat una inscripció indesxifrable, una línia horitzontal, damunt d'un fons gris clar, sembla una catifa. Estem triant. Quasi tot a les escombraries. Els manuscrits dels meus drames, tots plegats. N'obro un al atzar versos mai vistos amb correccions a mà, potser mal teclejats. Llençols, tots bruts. Una afaitadora. La reconec: la vaig utilitzar abans que em fes aquella foto, ella també se'n recorda, sí que la vam fer, però no la trobem enlloc. Quines altres coses hi podien sortir, on la podíem haver feta? I la humitat, el jaç de palla encara és per aquí...

Em desperto. M'he quedat adormit a l'habitació petita, el llum està encara encès. Segons el meu rellotge són tres quarts d'onze, fora, fosc. Fa fred. A l'escriptori, dins de la màquina, hi ha la traducció començada. Sembla que m'he estirat una mica a la tarda.

M'aixeco lentament, trec el cap per la porta del dormitori. És al llit, llegint. Encara hi és. Encara li puc parlar. Em gira la vista. M'assec al marge del seu llit.

– Què passa? – em pregunta.

– M'he quedat adormit – li responc.

Agafa el llibre.

M'agradaria explicar-li el meu somni. Mentre hi sigui.

– Aquí hi ha una part bona – diu-, te la llegeixo.

– No!...

Un moment de silenci.

– Llavors, deixa'm llegir.

Vaig a la cuina, m'obro una cervesa.

Encara estic tentinejant. A l'habitació gran, al sofà, hi dorm el gat. Torno a l'habitació petita, m'assec davant de la màquina. Traducció del serbi. A la taula, diccionaris, manuals de llengua. De moment estic aprenent francès.

Fordította: Gál Diána, Szabó Beáta

Lektorálta: Andreea Isabella Ștefan, Berta Tibor

Zenbat hizkuntza

Hezetasuna. Lasto-zakuan lotan nago. Etxe handia. Beharbada hemen nago etxean. Edo behin-behinean. Baliteke sortzaile-etxe bat izatea. Solairu hau. Behetik hotsak, garbigailua? Garbitu behar da orain, bai, dena garbitu behar da. Badator, fitxa bat irristatu du atepetik, hartu dut. Bere burua aurkezten du. Interesgarria da orain datorkiola gogora, horratik noiztik ezagutzen dut! Baina ez da sartu.

Lana badut. Aulki baten gainera igo naiz, apalaren goiko aldetik behera jaurtitzen ditut trasteak, arropak, gauza zaharrak, janzten nituen noizbait, oroitzapenak lausoki, zalapartaka, arropekin lotuta daude, baina presaka nabil. Eskuizkribuak, liburuak bota ditut lurrera, etxe-aldaketa da. Ganbara osoa zaborrez gainezka dago. Zabor-piloan eserita nago, txundituta, zenbat alkandora nituen behin. Ez nekien alkandorak nituenik. Badator, ez du fitxari buruz hitz egin, garbigailuak jada ez du burrunba egiten, badator sailkatzera nirekin, beraz errazagoa da. Arroparik oraindik ez dago, eskuizkribuak eta liburuak bakarrik. Bitxi-bitxiak, urte askoko elkarbizitzaren hondarrak. Liburu baten azala falta da, makina bat aldiz irakurri genukeen antzina, gure gogokoena zen, biona, ez dakit zein izan daitekeen. Barruko azalean, idazten ari da tintarekin, begira nago. Radnóti: Bor. Liburu lodi hau, beraz, Radnótiren Borko egunerokoa da. Zer ondo oraindik badugula. Idatzi zuela eta ez dela galdu. Zer balioa. Estalkirik gabeko beste liburu bat, honetaz berak ere ez daki zer izan daitekeen. Buztinezko ontzitzoak. Hautsontziak, urte askoko errautsekin. Pena da botatzea, oraitzapenak dira. Posterrak, pinturak. Italiako poster bat, hau gero oparitutako diogu norbaiti, idatzirik: Areta caduta – zer esan nahiko ote du? Italiako hiztegia ezin da aurkitu. Araeteus eroria, femeninoan? Posterrean triangelu gorria, ondoan idazkera letreiaezin bat ere bai, lerro horizontal bat, oinarri gris argi baten gainean, alfonbra bat iruditzen zait. Aukeratzen ari gara. Ia dena zaborretara. Gure antzezlanen eskuizkribu guztiak, dena. Horietako bat ireki dut, inoiz ikusi gabeko bertso-lerroak, eskuz idatzi nituen zuzenketekin, makinaz idaztea txarra izan zitekeen noizbait. Oheko arropak, dena zikina. Bizar-labana. Ezagutzen dut: honekin kendu nuen bizarra, argazki hori egin zidan baino lehen. Argazkia hark ere gogoratzen du, izan zen, baina ez dugu aurkitzen. Zer gehiago ote zegoen bertan, non atera ote zuen? Eta hezetasuna, hemen dago oraindik lasto-zakua nonbait..

Esnatu naiz. Gela txikian lokartu nintzen, lanpara txikia piztuta dago. Nire erlojuan hamaikak laurden gutxi, kanpoan ilun. Hotz dago. Idazmahaian hasitako itzulpena makinan. Hala dirudi, pixka batean etzan nintzen, oraindik arratsaldean.

Nekez jaiki naiz, logelarako atea ireki dut. Ohean etzanda dago, irakurtzen ari da. Oraindik hemen dago. Oraindik hitz egin ahal diot. Niri begira dago. Bere ohe ertzean eseri naiz.

- Zer dago? – galdetu dit.
  - Lokartu egin naiz – esan diot.
- Liburua hartu du.

Ondo legoke nire ametsa kontatzea. Hemen dagoen bitartean.

– Hemen dago pasarte on bat –esan dit–, irakurriko dizut.

– Ez!...

Isiltasun txiki bat.

– Orduan utzidazu irakurtzen.

Sukaldera irten naiz, garagardo bat ireki dut.

Oraindik noraezean nabil. Gela handian, besaulkian lotan dago katua. Itzuli naiz gela txikira, eseri naiz makina aurrean. Itzulpena serbieratik. Mahai gainean hiztegiak, hizkuntza liburuak. Orain frantsesa ikasten ari naiz.

Fordította: Galkó Máté (ELTE), Molnár Sára (ELTE)

Lektorálta: Oxel Uribe-Etxebarria Lete

Történet

Nem tudom, hol történt. Talán Prágában, talán Rómában vagy másutt, nem tudom, csak arra emlékszem: mentünk az utcán, hozzá fordultam, és valamit magyarázni kezdtem. Ő hallgatott, én pedig magyaráztam. Már nem emlékszem, mit. És őrá sem emlékszem. Tudom, hogy ott ment mellettem az utcán, és ha eszembe jutna, melyik városban történt, még éppen ki tudnám számolni, melyikük volt ő. Akkor ma még azt is tudnám, milyen ruha volt rajta.

Arra pontosan emlékszem, milyen jó volt akkor, azon az utcán, amikor magyaráztam neki valamit, ami nem lehetett olyan fontos, ha ennyire kiment a fejemből. Nem csak neki nem lehetett fontos. Csak az volt fontos, hogy ott mentünk ketten az utcán. Ezt akkor nem tudtam. Ő ezt bizonyára jobban tudta nálam. Emlékszem: ment mellettem hűségesen, és hallgatta a fecsegésemet, amiből nyilván semmit sem értett.

Városrész tűnik fel előttem élesebben egy pillanatra, visszahull. Varsó? Párizs? Belgrád? London?

Kár, hogy az évet sem tudom, mert akkor is ki tudnám számolni, melyikük volt. Most úgy érzem: én mindig egyforma voltam, minden évben, nagyon sokáig, és ő se változhatott olyan sokat, ha ennyire összekeverem. Kicserélhető volt. Furcsa. Még meglepőbb, hogy mégis hol jobban, hol kevésbé szerettem annak idején.

Erről tűnődöm napok óta. Előttem a kép: az utca. A házak ugyan kivehetetlenek, de az biztos, hogy mentünk az utcán, és nyár volt. Egyre erősebb hálát érzek. Úgy tett, mintha értené, és én tovább magyarázhattam neki. Nem is ezért tartozom neki hálával, hanem mert ott ment mellettem. Sorolom magamban a városokat, és nem igaz, hogy egyedül bolyongtam bennük. Nem igaz. Rosszul tudtam eddig. Mindig ott volt velem. Egyre kevésbé értem, miért éppen engem választott, de engem választott mindig. És ha tárgyilagosan mérlegelem, mégiscsak velem volt mindig, bármerre vetődtem.

(Spiró György, *Történet*, in: *Álmodtam neked*, Budapest, Scolar Kiadó, 2000. 107.)

Historia

¿No sé dónde ocurrió? Acaso en Praga, o tal vez en Roma, o en otro lugar, no sé exactamente, solo tengo un recuerdo: íbamos por la calle, me dirigí a mi acompañante y empecé a explicarle algo. Me escuchaba en silencio, mientras yo continuaba mi relato. Pero no recuerdo de qué le hablaba. Ni siquiera recuerdo su figura. Sé que caminaba a mi lado por la calle, y si me viniera a la mente en qué ciudad estábamos, de hecho, podría decidirme por uno de los rostros. De ser así, hoy podría evocar incluso la ropa que llevaba.

Lo que sí recuerdo con exactitud es cuánto me gustó ese momento en aquella calle, mientras le explicaba algo, lo que no debía de ser tan importante si se ha borrado de mi mente por completo. Acaso no solo a la otra persona no le importaba. Lo único que tenía importancia era que íbamos por la calle ofreciéndonos compañía. Eso no lo sabía por aquel entonces. Mi pareja lo sabría mejor que yo. Recuerdo que iba a mi lado fielmente y escuchaba mi parloteo, del que es casi seguro que no entendía nada.

De repente se me aparece con nitidez la imagen de un barrio, y se desvanece. ¿Varsovia? ¿París? ¿Belgrado? ¿Londres?

Lástima que no sepa ni el año, porque entonces podría decidirme por uno de los rostros. Ahora tengo la impresión de haber sido siempre igual, cada año, durante mucho tiempo; y la otra persona tampoco cambiaría, ya que me cuesta tanto identificarla. Era reemplazable. Es raro. Lo que me sorprende aún más es que a veces le tuviera más cariño, otras veces menos.

Llevo días dándole vueltas a eso. Tengo una imagen frente a mí: la calle. Si bien las casas están borrosas, es seguro que íbamos por la calle, y era verano. La gratitud que siento crece cada vez más. Mi acompañante fingía entenderlo todo y yo podía seguir hablándole. Pero, no es por eso por lo que le debo gratitud, sino porque estaba allí a mi lado. Voy haciendo recuento de las ciudades y no es verdad que deambulara por ellas sin compañía. Hasta ahora mi recuerdo me ha engañado. Estaba siempre. Comprendo cada vez menos por qué me había elegido precisamente a mí, pero siempre me elegía a mí. Y si lo examino con objetividad, al fin y al cabo, siempre estaba conmigo allá donde me llevara mi destino.

Fordította: Brunclik Anikó, Laczkó Laura

Lektorálta: Lucila González Alfaya, Praefort Veronika

História

Não sei onde aconteceu. Talvez tenha sido em Praga, talvez em Roma ou noutro lugar, não sei, só me lembro de uma coisa: passeávamos na rua, olhei-a, e comecei a explicar-lhe algo. Ela ouvia, em silêncio, enquanto eu explicava. Já não me lembro o quê. Nem me lembro dela. Sei que passeava pela rua, a meu lado, e se me conseguisse lembrar em que lugar foi, conseguiria calcular qual teria sido ela. Desta maneira, saberia também, ainda hoje, que roupa levaria vestida.

O que me lembro, precisamente, é do quão bom havia sido aquele momento, naquela altura, naquela rua, quando lhe expliquei algo que não seria tão importante assim, uma vez que não me ficou na cabeça por muito tempo. Parece-me que não foi só para ela que não teve importância. A única coisa importante foi o facto de passearmos ambos pela rua. Naquela altura, ainda não sabia disso. Ela, por certo, sabê-lo-ia melhor que eu. Recordo: passeava a meu lado, fielmente, ouvia as minhas tagarelices. Sem compreender nada, obviamente.

Uma parte da cidade ergue-se perante mim, por um instante, para depois se desmoronar. Varsóvia? Paris? Belgrado? Londres?

É pena que não saiba nem o ano, porque, caso o soubesse, poderia calcular qual teria sido ela. Agora sinto que sempre fui o mesmo, ao longo dos anos, por muito tempo, e não creio que ela tenha mudado tanto, uma vez que ainda me é difícil distingui-la das demais. Era substituível. Curioso. E ainda é mais surpreendente que eu a tenha amado mais nuns momentos, e menos noutros.

Tenho reflectido sobre isso nos últimos dias. A imagem à minha frente: a rua. Embora as casas sejam indistinguíveis, sei que passeávamos na rua, e era Verão. Sinto que lhe estou cada vez mais agradecido. Ela fingia que compreendia, e então eu podia continuar a explicação. Não estou grato por causa disso, mas sim porque a tinha a meu lado. Ponho-me a evocar as cidades mentalmente, e agora vejo que não vagueava sozinho por elas. Agora sim. Até aqui não me tinha apercebido. Ela estava sempre comigo. Cada vez percebo menos porque me escolheu a mim, mas escolheu-me a mim sempre. Agora que considero a situação objectivamente, chego à conclusão que esteve sempre comigo, fosse onde fosse.

Fordította: Gyöngyösi Júlia, Mészáros Enikő, Varga-Becsei Anikó

Lektorálta: João Silva

Una storia

No so dove accadde. Forse a Praga, forse a Roma o altrove, non lo so, ricordo solo questo: stavamo andando per strada, mi girai e iniziai a spiegare qualcosa. Stava in silenzio, mentre io continuavo a spiegare. Ma non ricordo che cosa. Neanche ricordo chi fosse. So che mi stava camminando accanto per strada, e se mi venisse in mente in quale città accadde, forse potrei calcolare chi fosse, tra di loro. Allora adesso saprei persino che abito indossava.

Ricordo con esattezza come era bello in quel momento, in quella strada, mentre stavo spiegando qualcosa, una cosa che non poteva essere così importante se me ne sono definitivamente scordato. Non solo per lei non era importante. Soltanto l'andare in due per strada era importante. Io questo ancora non lo sapevo. Lei di sicuro lo sapeva meglio. Ricordo: mi camminava accanto fedele ascoltando le mie chiacchiere, che non capiva affatto.

C'è un quartiere che mi torna in mente per un attimo, distintamente, poi si offusca. Varsavia? Parigi? Belgrado? Londra?

Peccato che non sappia neanche l'anno, perché in quel caso potrei calcolare chi fosse, tra di loro. Ora sento: io sono sempre stato lo stesso, ogni anno, per lungo tempo, e neanche lei sarebbe potuta cambiare così tanto, se faccio confusione a tal punto. Era sostituibile. È strano. È ancora più sorprendente che, in quel tempo, a volte l'amassi di più, a volte di meno.

Sono giorni che ci rifletto. Davanti a me un'immagine: la strada. Anche se le case sono sfocate, è sicuro che stavamo andando per strada, e che era estate. Provo una gratitudine sempre più forte. Faceva finta di capire, così io potevo continuare a spiegare. Non è per questo che le devo gratitudine, ma per il fatto che mi camminasse accanto. Tra me e me faccio un elenco delle città, e non è vero che ci andassi errando da solo. Non è vero. Finora pensavo male. È sempre stata con me. Capisco sempre meno perché abbia scelto me, ma mi ha scelto ogni volta. E se giudico in modo oggettivo, in fondo mi ha sempre accompagnato, dovunque andassi vagando.

Fordította: Balta Zsófia, Tekse Bernadett

Lektorálta: Lorenzo Marmiroli, Sermann Eszter

Història

No sé on va passar. Potser a Praga, potser a Roma o en algun altre lloc, no ho sé, només recordo que anàvem pel carrer, m'hi vaig dirigir i li vaig començar a explicar alguna cosa. Estava callada i jo, explicant. Ja no recordo què explicava. Ni a qui. Sé que estava caminant al meu costat pel carrer i si se m'acudís a quina ciutat va passar això, podria calcular amb qui hi era. Llavors fins i tot ara sabria quina roba duia.

Però recordo exactament quin goig que feia aquell moment, per aquell carrer, explicant-li alguna cosa, que no havia de ser tan important si me n'he oblidat tant. No podia ser insignificant només per ella. Només era important que anàvem els dos pel carrer. En aquell moment, no ho sabia, això. Ella segurament ho sabia millor que jo. Recordo que caminava fidelment al meu costat escoltant la xerrada de la qual evidentment no entenia res.

Per un moment m'apareix una imatge més clara d'un barri, però s'esvaeix. Varsòvia? París? Belgrad? Londres?

És una pena que no sàpiga ni l'any, perquè així també podria calcular quina d'elles era. Ara sento que he estat el mateix, cada any, per molt de temps, i ella tampoc no hauria pogut canviar tant si em confonc tant. Era substituïble. És estrany. És encara més sorprenent que l'estimés ara més ara menys en aquell temps.

Ho he anat rumiant aquests dies. Veig la imatge: el carrer. Malgrat les cases són indistingibles, estic segur que anàvem pel carrer i era estiu. Cada vegada sento una gratitud més intensa. Ella fingia que ho entenia, així que jo li ho podia continuar explicant. No obstant, no li dec gratitud per això, sinó perquè caminava al meu costat. Estic enumerant les ciutats dintre meu i no és veritat que hi vagués tot sol. No és veritat. Ho havia pensat tot malament fins ara. Sempre ha estat amb mi. Cada vegada entenc menys perquè em va escollir justament a mi, però sempre em va escollir. I si ho pondero objectivament, malgrat tot, sempre va ser amb mi, on hagués vagat.

Fordította: Gál Diána, Szabó Beáta

Lektorálta: Andreea Isabella Ștefan, Berta Tibor

Istorioa

Ez dakit non gertatu zen. Beharbada Pragan, beharbada Erroman edo beste lekuren batean, ez dakit, hau bakarrik oroitzen dut: kalean gindoazen, begiratu nion, eta zerbait azaltzen hasi nintzaion. Bera isilik zegoen, ni berriz azaltzen. Jada ez dut gogoratzen zer. Eta bera ere ez dut gogoratzen. Badakit hor zihola nire ondoan kalean, eta gogoratu ahal banu zer herritan gertatu zen, kontua atera ahal banu zein zen bera. Orduan gaur jakingo nuke baita ere zer arropa zeraman.

Hori zehazki gogoratzen dut, zer ondo nengoen, kale hartan, berari zerbait azaltzen ari nintzaionean, agian hain garrantzitsua ez zena, burutik zeharo joan bazitzaidan. Ez zen berarentzat bakarrik garrantzi gabekoa. Garrantzitsua zen bakarra, han gindoazela biok kalean. Hori orduan ez nekien. Berak ziur aski hobeto zekien nik baino. Gogoratzen dut: nire ondoan zihoan fidelki, eta nire berriketa entzuten, jakina ezer ulertzen ez zuela.

Auzo bat agertzen da nire aurrean argiago momentu batez, desagertzen da. Varsovia? Paris? Belgrado? Londres?

Pena da urtea ere ez dakidala, orduan kontua atera ahalko nukeelako zein zen bera. Orain hala sentitzen dut: ni beti berdin nengoen, urte guztietan, oso luzaro, eta bera ere ez zen hainbeste aldatuko, beste norbaitekin nahastu banuen. Aldakorra zen. Arraroa da. Are harrigarriagoa batzuetan gehiago, batzuetan gutxiago maite nuela garai batean.

Honetaz pentsatzen ari naiz egunetan. Nire aurrean dago irudia: kalea. Etxeak ohartezinak izan arren, ziur kalean gindoazela, eta uda zela. Gero eta sendoago sentitzen dut esker ona. Ulertzen zuen bezala egiten zuen, eta nik berari azaltzen jarraitu nezakeen. Horregatik ere ez diot esker onik zor, nire ondoan zihoalako baizik. Hiriak zerrendatzen ari naiz neure buruan, eta ez da egia bakarrik nembilela noraezean haietan. Ez da egia. Orain arte gaizki nembilen. Beti han zegoen nirekin. Gero eta gutxiago ulertzen dut zergatik aukeratu ninduen, baina ni aukeratzen ninduen beti. Eta objektiboki neurtzen badut, azken batean nirekin zegoen beti, bizitzak edonora ninderamala ere.

Fordította: Galkó Máté (ELTE), Molnár Sára (ELTE)

Lektorálta: Oxel Uribe-Etxebarria Lete

PÁLYAMUNKÁK

MŰFORDÍTÁS

JAIME GIL DE BIEDMA

SÁBADO

El cielo que hace hoy, hermoso como el río
y rumoroso como él, despacio va
sobre las aguas que ennoblece el tiempo
y lentas como el cielo que reflejan.

Es ésta la ciudad. Somos tú y yo.
calle por calle vamos hasta el cielo.
toca – para creer – la piedra
mansa, la paciencia del pretil.

DOMINGO

No es más que este pequeño esfuerzo por vivir,
por respirar igual como respiran
esas otras parejas más allá, dejadas
bajo los suaves pinos en pendiente,

Y que parecen empañar el aire
tan quietas como el humo de la ciudad, al fondo,
entre tanto que pasan exhalándose
carretera hacia abajo los raudos autobuses.

LUNES

Pero después de todo, no sabemos
si las cosas no son mejor así,
escasas a propósito... Quizá,
quizá tienen razón los días laborables.

Tú y yo en este lugar, en esta zona
de luz apenas, entre la oficina
y la noche que viene, no sabemos.
o quizá, simplemente, estamos fatigados.

JAIME GIL DE BIEDMA

Szombat

Az égbolt ma oly szép,
oly lármás akár egy folyó, lassacskán halad
az idő nemesítette vizek felett,
melyek oly ráérősek, akár a visszatükröző égbolt.

Ez itt a város. Te és én.
Utcáról utcára haladunk az ég felé.
Hogy higgy, érintsd meg e szelíd követ,
a kőfal türelmét.

Vasárnap

Nem más, mint az életért tett kis erőfeszítés,
úgy lélegezni, mint
azok a párok ott, akik
a szelíd fenyők alatt heverésznek.

És akik békésen ragaszkodnak a levegőhöz,
mint városhoz a füst,
miközben a rohanó buszok lefelé
vezető utat sóhajtanak.

Hétfő

De mindezek után, nem tudjuk
vajon a dolgok rosszabbak-e így,
szándék híján... Talán
mégis van értelme a munkanapoknak.

Te és én itt, ezen a helyen,
félhomályban, a dolgozószoba
és a közelgő éjszaka közepette, nem tudjuk.
Vagy talán, egyszerűen csak belefáradtunk.

Brunclik Anikó fordítása

JAIME GIL DE BIEDMA

Szombat

Felettünk az égbolt ma oly szép, akár a folyó,
s éppúgy morajlik, és lassan úszik tova
az idő által nemesbé' formált vizek fölött,
mik lassúak, mint a bennük tükröződő ég maga.

És ez itt a város. S benne te és benne én.
Utcáról utcára haladunk az ég felé,
hol az szinte megérinti a jámbor követ,
hogy így higgye a korlát végtelen türelmét.

Vasárnap

Parányi erőfeszítés ez, nem több annál,
amit létünkért teszünk lélegzésünk során,
úgy, ahogy szelíd fenyők alatt hagyott párok
veszik lélegzetük ott, a hegynek oldalán.

És akik, mintha beárnyékolnák a légteret,
mint mélyben fekvő város füstje, oly mozdulatlanok,
s mindeközben áradatként zúdulnak az útra
a lefelé tartó, rohanó autóbuszok.

Hétfő

De mindezek után már nem tudjuk,
hogy nem jobbak-e így a dolgok
a maguk szándékos szűkösségében ...,
talán jobban tudják a munkás hétköznapiak.

Te meg én, itt, e alig fényben úszó térben,
irodánk, s a lassan ránk ereszkedő éjnek
közepette, választ adni erre nem tudunk,
vagy talán, egyszerűen csak fáradtak vagyunk.

Péter Ildikó fordítása

MARIA BARBAL

UNA DONA I UN HOME

Cada tarda d'estiu, quan comença la davallada del sol, els veig pujar. Sempre amb el mateix ritme lent del pas, sempre amb els mateixos colors a la roba, sempre amb aquella distància breu entre tots dos. Ell li porta una cadira de boga, rodó de cos, gairebé calb; ella, menuda i pàl·lida, l'avança dues o tres passes emparant-se en una mangala que duu a la mà dreta. Sempre propers, mai enllaçats. Caminen cap a un extrem del poble, en direcció dels horts i de les muntanyes del fons. Però no penséssiu que van gaire lluny. S'aturen lleu sota un arbre molt fullat, a l'ombra. Fa molta calor. Allí s'estan silenciosos, l'un a la vora de l'altre. Ella s'asseu a la cadira; ell, lleugerament al darrere d'ella, resta dret amb un llibre a la mà. Des d'ací no ho veig bé, però sembla un llibre de batalla, d'aquells que algú doblega en llegir-los i que presten per quinze pessetes en una botiga. Segurament són aventures de l'oest americà o, potser drames truculents d'amor i gelosia, de venjança i de mort.

Ell vesteix pantalons foscos i camisa blanca, porta un cinturó, les mànigues arremangades per damunt del colze. Ella duu bata cisada sobre vestit negre de màniga curta. La bata és de quadrets blancs i grisos. Sembla guardar un mig dol perenne. El cabell curt i arissat li blanqueja en les arrels. De la seva cara em sorprèn la gravetat continuada, el distanciament dels ulls encara que et guaiti, la blancor cerosa de la pell. Els llavis prims, fermats. Les mans quietes damunt la falda. Ell aixeca la mirada del llibre per veure passar algú i a l'acte els hi torna. Belluga una mica i, a estones, es recolza al tronc de l'arbre. És una acàcia alegre; els pardals s'hi acosten molts camins en un breu aterratge i després reprenen el vol. Des del balcó semblen papallones.

No sé com es diuen. Tampoc no sé si són marit i muller o bé germans o amics! Físicament són molt diferents i m'inclino a pensar que formen una parella. Ella sembla malalta, fins i tot un xic decrepita, envellida.

M'aturo a imaginar quina història pot haver acostat aquests insòlits estadants de la tarda. Potser un gran amor fa que l'home tingui cura d'ella, ara que ja no sap somriure ni, segurament, besar. O potser només és pietat, o encara, el costum, que solda les vides en una indiferència emboirada. Tal vegada tingueren un sol fill i va morir. Hauria estat bo que no se'n fessin cap retret l'un a l'altra.

Una mica més enllà de l'arbre, la canalla s'embala amb la bicicleta i unes nenes empaiten llagostos innocents. El sol il·lumina amb delectació la suavitat de la serra, els horts guarnits i els seus entretinguts conreadors i, a més distància, les cases del poble. Tan acostades, que semblen una sola casa gegant.

De la tarda d'estiu no hi ha res que em compregui tant com l'estranya parella. Tan a prop, que poden sentir-se respirar; tan lluny les mirades, que no poden encreuar-se.

MARIA BARBAL

EGY NŐ ÉS EGY FÉRFI

Minden nyári estén, amikor alkonyodni kezd, látom, ahogy felfelé mennek. Mindig ugyanazokkal a komótos lépésekkel, mindig ugyanolyan színű ruhákban, mindig ugyanolyan közel egymáshoz.

A férfi gyékényszéket cipel. Erősen kopaszodó, köpcös testalkatú. A nő apró termetű, sápadt. Két-három lépéssel a férfi előtt jár, jobb kezében sétatbot, arra támaszkodik. Mindig egymáshoz közel, mégsem egymásba karolva sétálnak. A falu széle felé tartanak, a gyümölcsösök felé, amelyeket hátulról hegyek öveznek. De ne gondoljátok, hogy olyan nagyon messzire mennek. Egyszer csak megállnak egy dús lombú fa árnyékában. Nagyon meleg van. Ott állnak szótlánul egymás mellett. A nő leül a székre. A férfi megáll valamivel mögötte, kezében könyv. Innen nem látom tisztán, de háborús könyvnek tűnik, az a fajta, amelyet az ember félbehajt olvasás közben, és ami 15 pezetáért kapható a boltokban. Bizonyára vadnyugati kalandokról, vagy talán hátborzongató, szerelemmel, féltékenységgel, bosszúval és halállal teli drámákról szól.

A férfin fehér ing és sötét nadrág van övvel, az ingujja könyékig feltűrve. A nő egy karcsúsított köntöst visel rövid ujjú fekete ruhája fölött. A köntös fehér-szürke kockás. Olyan, mintha soha véget nem érő félgyszba borult volna. Rövid göndör haja a tövénél őszül. Meglep arca végtelen komolysága, bőre viaszos fehérsége, tekintete, mely akkor is hideg, amikor téged figyel. Vékony ajkát összeszorítja. Kezei a szoknyáján nyugszanak. A férfi felpillant a könyvből, hogy megnézzze, ki halad el előttük, majd folytatja az olvasást. Meg-meginog, és időnként a fa törzsének támaszkodik. Ez egy vidám akác. A verebek a rövid landolások közben le-leszállnak az akácra, majd újból felszállnak. Az erkélyről nézve pillangókra hasonlítanak.

Nem tudom, hogy hívják őket. Azt sem tudom, hogy férj és feleség, netán testvérek vagy barátok. Külsőleg nagyon különböznek, ezért inkább afelé hajlok, hogy egy párt alkothassanak. A nő betegnek, sőt, kissé rokkantnak és öregnek tűnik.

Egy pillanatra elmélázok, mi lehet a története ennek a két különös esti alaknak. Lehet, hogy a férfi a szerelemtől vezérelve ápolja a nőt még most is, hogy az már se mosolyogni, de valószínűleg csókolózni sem tud. Vagy talán csak könyörületből van vele. Vagy megszokásból, ami ködös közömbösséggel vonja be az életüket. Talán volt egy fiuk és meghalt. Jó lett volna, ha egyáltalán nem tesznek emiatt egymásnak szemrehányást.

A fától kicsit távolabb, a srácok a biciklijükön száguldoznak, és néhány kislány ártatlan szöcskéket üldöz. A nap élvezettel ragyogja be a lágy hegyeket, a bájos gyümölcsösöket, a vidám gazdákat, és a távolban a falu házeit. Úgy néznek ki, mint egyetlen hatalmas ház, olyan szorosan sorakoznak egymás mellett.

Ami leginkább megragad ebben a nyári alkonyatban az ez a furcsa pár. Olyan közel állnak egymáshoz, hogy egymás lélegzetét is hallhatják, tekintetük mégis oly távoli, hogy sohasem keresztezhetik egymást.

Fordította: Gál Diána

Lektorálta: Berta Tibor

ANTONIA BUENO

ÁTMENET*

(A legmélyebb sötétségben csendül fel Mozart Requiemje, amely úgy tölti meg a csendet, akár egy megállíthatatlan, fagyos tengeráramlat. A telefon éles hangja a víz felszínén sodródó hajótöröttként, kitarató csörgésével figyelmezteti a parton sétálókat. A hétköznapok bizonyosságának fénye ragyogja be a teret. Középen egy kácsi és puha ágy, melyen a NŐ alszik. Kemény küzdelem árán a fény ezen a reggelen is győzelmet aratott a sötétség felett. A NŐ búcsút int álmainak, majd felveszi a telefont.)

FÉRFIHANG: Ott vagy?

NŐ: Persze, hol lennék?

FÉRFIHANG: De hát... nem olvastad az újságot?

NŐ: Tudod, hogy nincs időm ilyesmikre.

FÉRFIHANG: Sajnálom, hogy így, ilyen hirtelen kell közölnöm veled. Cristina... te meghaltál.

NŐ: Ugyan már, Víctor, ne nevetess. Nem illik ilyenekkel tréfálgozni, pláne így hajnalban.

FÉRFIHANG: Cristina, kedvesem... Még hogy hajnal? Déli tizenkét óra van, verőfényes májusi nap, és te már nem lehetsz ott... mert tegnap meghaltál.

NŐ: Nézd, Víctor, le kell tennem. Sok dolgom van, nincs időm a hülyeségeidre.

FÉRFIHANG: Ahogy gondolod. Hamarosan találkozunk... Akarom mondani, nemsokára meglátogatlak.

NŐ: Rendben, és hozz néhány krizantémot is! Inkább rózsát, tudod, hogy az a kedvencem. Ó, és hozz egy újságot is, tudni szeretném... hogy történt.

FÉRFIHANG: Rendben, Cristina. Cristina... szeretlek. Csak most tudom elmondani. Mindig is szerettelek, és mindig is szeretni foglak. Jobban bármi másnál ezen a világon. És azt hiszem, nem leszek képes elviselni a hiányodat.

NŐ: Ugyan, Víctor, ne legyél ilyen drámai! Ez már tényleg címlapsztori! Ja, és hozz néhány sütit is! Meghívlak egy kávéra. Egy jó erős kávéra, ahogy szeretem. Amiről azt mondod, képes felébreszteni egy halottat is.

FÉRFIHANG: Cristina, ne beszélj már így... Fáj hallanom.

NŐ: Várlak. Addig lezuhanyozom és elkészítem a kávémat.

FÉRFIHANG: Hamarosan találkozunk. *(A nő leteszi a telefont.)* Szerelmem.

(Újra a Requiem tölti be a szobát. CRISTINA dúdol és táncol. Egy papucsot a magasban tartva, mesterkéltséggel szónokiassággal.)

---

* Az eredeti szöveget terjedelmi okok miatt nem közöljük. Elérhető az alábbi linken: <http://www.cervantesvirtual.com/obra/transito--0/> (2019. január 7.).

CRISTINA:

Mennyire gyenge lettél!
Kérem a töröket! Az alvó vagy a holt
csak kép, semmi más, gyermeki szem fél
a festett ördögtől. Ha vérzik még,
az ő vérével kenem be a két őrt,
ez lesz ellenük a koronatanú.⁴

(Az ágyhoz megy, amelyen feküdt és dübödten lecsapja a papucsot, büntetlenül meggyilkolva vele az alvó párnát.)

A kezem olyan színű, mint a tiéd,
de szégyellném, ha a szívem ijedten
sápadozna.

(Az ajtócsengő fülsértő hangja szakítja meg.)

Kopogást hallok
a déli kapun. Nem kell sok víz, hogy lemossuk a tettet.
Hallgasd csak!

(A csengő kitartóan sikít.)

Vegyél hálóruhát, nehogy
azt higgyék, fent voltunk egész éjjel.

(Felvesz egy hálóköntöst, majd kinyitja az ajtót. A küszöbön egy tagbaszakadt, régimódi alak jelenik meg. Ő MACDUFF, skót nemes.)

MACDUFF:

Hogy van ez barátom, olyan késő volt,
mikor ágyba mentél, hogy most
korán van a késői kelés?⁵

CRISTINA: Én...

MACDUFF: Gyerünk, válaszolj!

CRISTINA: Ez nem az én szövegem.

---

⁴ William Shakespeare, *Macbeth*. Kállay Géza fordítása. Budapest, Liget Műhely Alapítvány, 2014. 60.

⁵ Uo. 62.

MACDUFF: Már nem az vagy, akinek gondolod magadat. Sokadjára fordult Fortuna kereke, a Macbeth-birtok kedves kapusa. Későre jár, a harmadik jelenetet pedig folytatni kell.

(CRISTINA *igyekszik a régimódi szavakat feleleveníteni.*)

CRISTINA: Parancsára, uram, a második kakasszóig mulattunk, és az ital, uram, három dolgot is felpiszkál.⁶

(*Egyre gyorsabban ejti ki a szavakat.*)

MACDUFF: Na, mi az a három, amit az ital különösen felpiszkál?⁷

(*A szóképek szíjporkázó áradata megrészegeti a nőt.*)

CRISTINA: Az az igazság, uram, hogy az orrpirosítást, az alvást és vizelést.⁸

(*Nevetésüket hirtelen a csengő szakítja meg, amely CRISTINÁT ismét a hétköznapi állapotába rántja vissza. Most VÍCTOR alakja tűnik fel, kezében újság és egy csokor virág.*)

MACDUFF: Szép napot, nemes uram!

VÍCTOR: Szép napot, mindnyájuknak!

(*CRISTINA megszagolja a rózsákat, majd hanyagul MACDUFF kezébe hajítja a csokrot, megragadja a napilapot és buzgón lapozni kezd.*)

CRISTINA: Lehetetlen!... Hihetetlen!... Soha nem gondoltam volna! „Cristina Arteaga színésznő a tegnapi nap folyamán elhunyt.” Hiszen, valójában... Micsoda szégyen! Még csak nem is a címlapon! Egy aprócska, eldugott hasáb a legfrissebb bemutatók kritikái és a san isidrói bikafuttatás hírei között...

MACDUFF: Elnézést... Folytathatjuk?

CRISTINA: Nem, uram. Fogja be! Elegendem van ebből az ostobaságból.

MACDUFF: De, az előadás...

CRISTINA: Magasról teszek az előadásra, ha nem én vagyok Lady Macbeth. (*Élvezettel visszatér az újsághoz, megvető pillantással fogyasztja.*) ... Ha a szerepem a színházi rovatban csupán néhány, kapkodva lefirkantott sorra korlátozódik.

VÍCTOR: Cristina...

---

⁶ Uo.

⁷ Uo.

⁸ Uo.

CRISTINA: Nézd, Víctor, ez egy figyelmeztetés. Tudod, hogy nem szeretem az improvizációt. A színháznak és az életnek is jól szervezettnek kell lennie. Mert, nézzük csak, mihez kezdjek most? Mire alapozzak? Mire támaszkodjak?

MACDUFF: Elnézést, hölgyem. Talán, ha tovább olvasná... hm... a gyászhirdetést... találna támpontot, késztetést, amely a személyiségéhez közelebb vihetné, amely másrésztől nagy jelentőséggel bír számomra és a jelenlévő úr számára is, akiknek, persze... hm... senki nem osztott lapot... hm.

(CRISTINA tekintetével villámokat szór, majd folytatja az olvasást.)

CRISTINA: „A halál oka nem ismert...” Ez aztán nagy segítség! „A szeretett...” Na, ez egy kicsit legalább már jobban hangzik! „és gyászolt” Csakhogy! „színésznőt ágyában holtan találták, erőszakos bűncselekményre utaló jelek nincsenek, így idegenkezűség nem feltételezhető. Az elhunyt egyedül élt...” *(Szemei elvesznek az újság sorai között, hogy a gyermekkor rég elfeledett, távoli és törékeny területén tűnjének fel.)* Mindig a félelem. Minden éjjel ugyanazon rémálmok vég nélküli szorítása. Minden éjjel anyámat keresem, vigasztalhatatlanul hívom őt... De anya sosem jön el, sosem jön vissza hozzám, nem lép mosolyogva az ágyam végéhez, hogy megöleljen és átvigyen a nagy és illatos ágyába, távol a borzalmaktól. *(Egy szomorú mosoly visszarántja a jelenbe. Folytatja az olvasást.)* „Megházasodott. Jóllehet mindenekelőtt lélegzetelállító szépségéről és nagyszámú rajongóiról volt híres, akik minden este tapsolták és éltették...” *(Újra a szomorú emléke.)* Minden éjjel... milyen néma a telefon, csókok és simogatások iszonyú hiánya... Micsoda társas magány! *(Visszatér a gyászhírekhez.)* „Teste a városi ravatalozóban nyugszik, ahonnan holnap indul utolsó útjára.” Tessék? Víctor, mondd, hogy nem igaz! Hisz megegyeztünk, hogy ha egyszer... hogy a hamvaimat a görög Delphoi szent dombján, a gyönyörű ciprusfák alatt szórják majd szét, amelyek máig őrizik az én Médeám visszhangját. Víctor, ezt soha nem bocsátom meg neked!

VÍCTOR: De drágám, ezek a dolgok végül nem olyan egyszerűek, amilyenek te hisze... hitted.

MACDUFF: Elnézést, rendező úr. Én mondom, nekem itt nincs sok keresnivalóm, valójában semmi keresnivalóm sincs. Nevetségesnek érzem magam ebben a harisnyában ilyen abszurd és fejetlen bonyodalom kellős közepén... Ráadásul, ekkora zűrzavarban ez még csak nem is számít próbának, nem kapok érte egy fillért sem, még társadalombiztosítást sem fizetnek, ami igazán...

VÍCTOR: Most már elég! Fogja, tessék, és tűnjön innen. Keressen egy másik előadást, ahol több látnivaló van.

(MACDUFF elveszi a pénzt és elküszön.)

MACDUFF: Mit is mondhatnék önöknek? Részvétem... végezetül, szép napot kívánok, és ahogyan azt illik: Egy kalappal ehhez a furcsa, merész, modern darabhoz! Érezzék jól magukat!

(Egy nevetséges meghajlással eltűnik.)

VÍCTOR: Végre, kettesben! Nézd, Cristina, egyáltalán nem tetszett az alakításod Lady Macbethként, számomra teljesen hisztérikus és ódivatú voltál. Cristina, Cristina, már fél lábbal a harmadik évezredben vagyunk... sokkal életszerűbb ritmus kell.

CRISTINA: Életszerűbb? *(Hangosan nevetve.)* De kedves, imádott Víctorem! Én halott vagyok! Emlékszel? Te vagy a híres dramaturgom és rendezőm, aki megölt engem még azelőtt, hogy az első felvonás elkezdődött volna. Elismerem, ügyes, bár kockázatos ötlet. Tehát azt szeretnéd, hogy egy halott életszerű színészi játékot nyújtson! Bátor paradoxon. Engedd meg, halálra nevetem magam. Ráadásul a delphoi cipruserdőkről szóló monológod az egyik legízléstelenebb dolog, amit el lehet képzelni. *(Színpadiasan szaval.)* A gyönyörű ciprusfák, amelyek máig őrzik az én Médeám visszhangját.

VÍCTOR: Rendben. Úgy vélem, a kísérletem kissé túllőtt a célon. Bocsáss meg, többé nem fordul elő.

CRISTINA: Nem fogsz újra... megölni? Köszönöm, ez nagyon lovagias a részedről. Emlékeztess, hogy hálám jeléül ajándékot küldjek a pokolból! *(VÍCTOR szégyenkezve lehajtja a fejét. CRISTINA kedvesen megsimogatja.)* De kedvesem, nem is ez bánt engem. Tudod, hogy mindig is lenyűgöztek a haláljelenetek. *(Ismét szaval, most még líraibb tónussal Ophelia egyik monológját.)*

Hószín volt a szemfedő –

sok kis virág rajta;

díszes volt a temető,

gyászének nem siratta.⁹

VÍCTOR: Cristina, szerelmem, bocsáss meg!

CRISTINA: *(Szavalva folytatja.)*

Krisztusom és Máriám,

gyalázat és szégyen:

a legény, ha léket lát,

be is tömi szépen.

Szól a lány: „Míg meg nem kaptál, el

akartál venni! [...]

A fiú fölkel, ruhát vett,

rést nyitott ajtaján;

---

⁹ William Shakespeare, *Hamlet dán herceg tragédiája*. Nádasdy Ádám fordítása. In: *Színház. A Magyar Színházi Társaság Folyóirata*, 1999. 10. szám. 25.

a lány bement, a lány kijött,
de már nem volt leány.”¹⁰

(Ismét VÍCTORHOZ fordul.) Kedvesem! Mit bánom én, ha a színpadon halok meg. Sőt!
Csak az zavar, hogy már az előadás előtt megölsz.

VÍCTOR: Teljesen nevetségesnek érzem magam. Hogyan tudnám helyre hozni ezt a
megbocsáthatatlan hibát?

CRISTINA: Törd meg a varázslatot... *(A hálóköntösből kibújva visszafekszik ugyanabba a
pozícióba, amelyből felkelt.)* Tépd darabokra a szövegekönyvet! Semmisítsd meg az
imádott szöveget, és én visszatérek az örökké kegyetlen és monoton életbe.
Unalmasan szeretjük és utáljuk majd egymást most és mindörökké.

VÍCTOR: *(Elragadtatással.)* Ámen.

(Fékezhetetlen nevetéssel egy ölelésben olvadnak össze.)

CRISTINA: Ámen.

*(A színpad sötétbe borul, újra megszólal a Requiem, álomba ringatva a két szerelmes
meghittségét.)*

A FÉRFI SUTTOGVA: Hát, szerintem nem is volt olyan rossz. Végző soron, egy
kísérlet...

A NŐ SUTTOGVA: Fog be, és csókolj meg... és ölelj, most és mindörökké.

MINDKETTEN SUTTOGVA: Ámen.

(Boldogan nevetnek, elmerülve a szerelem múlandóságában.)

A FÉRFI SUTTOGVA: Cristina! ... Cristina? Cristina! Ó, Istenem! Válaszolj, mondj
valamit! Ne viccelődj, a fenébe! Cristina... Cristina!

*(A Requiem egyre hangosabb, betölti a sötét színt. A színpad hirtelen fényt kap. Az ágyon
ugyanaz a Cristina fekszik, aki az elején. A telefon újra megszólal. A keze ismét a telefonért nyúl.
És mint egy ismétlődő rémálomban, egy visszatérő álomban, újfent kezdetét veszi a kétség, a már
álmodott álom, egy újabb rémkép kezdete.)*

Fordította: Bencze Adrienn

Lektorálta: Katona Eszter

---

¹⁰ Uo.

ANTONIO MACHADO

Todo pasa todo queda

(XLIV)

Todo pasa y todo queda,
pero lo nuestro es pasar,
pasar haciendo caminos,
caminos sobre la mar.

(I)

Nunca perseguí la gloria,
ni dejar en la memoria
de los hombres mi canción;
yo amo los mundos sutiles,
ingrávidos y gentiles,
como pompas de jabón.

Me gusta verlos pintarse
de sol y grana, volar
bajo el cielo azul, temblar
súbitamente y quebrarse.

(XXIX)

Caminante, son tus huellas
el camino y nada más;
caminante, no hay camino,
se hace camino al andar.

Al andar se hace camino
y al volver la vista atrás
se ve la senda que nunca
se ha de volver a pisar.

Caminante no hay camino
sino estelas en la mar.

Hace algún tiempo en ese lugar
donde hoy los bosques se visten de espinos
se oyó la voz de un poeta gritar
“Caminante no hay camino,
se hace camino al andar.”

Golpe a golpe, verso a verso.

ANTONIO MACHADO

Minden elmúlik, minden marad

(XLIV)

Minden elmúlik és minden marad,
de a mi sorsunk az, hogy elmenjünk,
hogy elmenjünk utakat bejárva,
utakat a tengeren keresztül.

(I)

Sosem hajszoltam a dicsőséget,
és nem is hagytam meg az énekemet
az emberek emlékezetében;
mert azokat a világokat szeretem, melyek légiesek,
könnyedek és kecsesek,
mint a szappanbuborékok röptükben.

Szeretem őket nézni, melyeket megfestenek
a nap és a homokszemcsék, s repülnek
a kék égen, megremegnek
és eltűnnek rögvest.

(XXIX)

Vándor, csak a te lépteid alkotják
az utat, semmi más;
vándor, nincs út,
az út maga a vándorlás.

Az út maga a vándorlás
amire visszapillantva
látszódik az ösvény,
melyre már nem lehet visszatérni.

Vándor, nincs út
csupán hullámok a tenger felszínén.

Egykor ezen a helyen,
melynek most tövises erdő ad borút
egy költő kiáltása zengett:
„Vándor, nincs út,
az út maga a vándorlás.”

Csapásról csapásra, sorról sorra.

Murió el poeta lejos del hogar.
Recubre el polvo de un país vecino.
Al alejarse le vieron llorar.
“Caminante no hay camino,
se hace camino al andar...”

Golpe a golpe, verso a verso.

Cuando el jilguero no puede cantar.
Cuando el poeta es un peregrino,
cuando de nada nos sirve rezar:
“Caminante no hay camino,
se hace camino al andar...”

Golpe a golpe, verso a verso.
golpe a golpe, verso a verso.
golpe a golpe, verso a verso.

Az a költő meghalt távol otthonától.
S egy szomszédos ország hantja fedi őt.
Ki egykor sírva búcsúzott hazájától.
„Vándor, nincs út,
az út maga a vándorlás...”

Csapásról csapásra, sorról sorra.

Amikor a madár nem tud dalolni.
Amikor a költő élete zarándokút,
amikor az ima sem tud segíteni:
„Vándor, nincs út,
az út maga a vándorlás.”

Csapásról csapásra, sorról sorra.
Csapásról csapásra, sorról sorra.
Csapásról csapásra, sorról sorra.

Szűcs Vanda és Vugernicsek Zsolt fordítása

MANUEL MACHADO

La canción del presente

No sé odiar, ni amar tampoco.
Y en mi vida inconsecuente,
amo, a veces, como un loco
u odio de un modo insolente.
Pero siempre dura poco
lo que quiero y lo que no...
¡Qué sé yo!
Ni me importa...
Alegre es la vida. Y corta,
pasajera.
Y es absurdo,
y es antipático y zurdo
complicarla
con un ansia de verdad
duradera
y expectante.
¿Luego?... ¡Ya!
La verdad será cualquiera.
Lo precioso es el instante
que se va.

MANUEL MACHADO

A jelen dala

Nem tudok gyűlölni sem, szeretni sem.
De az ésszerűtlen életben
néha szeretek, s esztelen
vagy kegyetlen vagyok gyűlöletben.
De mindig elégtelen,
hogy szeretek és az is, hogy nem...
Fogalmam sincsen!
Nem is törődöm vele...
Vidám az élet. De röpké,
rövidke.
És lehetetlen,
esztelen és kellemetlen
bonyolítani
egy igazságvággyal, mely
tartós
és sóvárgó.
Később? Ugyan!
Az igazság lehet bármilyen.
Az értékes a pillanat,
mely elillan.

Vugernicsek Zsolt fordítása

PÁLYAMUNKÁK

SAJÁT ALKOTÁS

KEVEI LILI

EL OTRO

Era un día de invierno. Las calles estaban heladas y yo daba mi paseo diario cruzando el parque, pensando en cómo era posible sobrevivir a diez grados bajo cero. Me parecía imposible acostumbrarme a esas temperaturas extremas a pesar de haber vivido 45 años en Hungría. Eran las ocho de la mañana. Por las calles apenas había gente, solamente una pareja joven con su perro. Me preguntaba por qué no estarían trabajando, pero reprimí mis pensamientos críticos y me limité a ver lo bonito del día. Como era enero, la luz pálida del sol apenas iluminaba el paseo principal del parque y los árboles proyectaban una sombra aciaga sobre la nieve blanca y restallante. Las cosas cambiaron mucho desde aquel día que marcó la historia de mi país natal – 11 de septiembre de 1973 – una fecha que jamás olvidaré. Este año hará cuarenta y cinco años que ocurrió todo. La primera semana después del golpe de estado era como si le hubieran dado la vuelta al mundo, la gente dejaba atrás sus pueblos y ciudades para hacer borrón y cuenta nueva antes de la consolidación del nuevo sistema político. Migraban tanto dentro del país como a través de las fronteras. La mayoría de la gente huía a otros países latinoamericanos, como Argentina y Bolivia, pero muchos fueron a los Estados Unidos, a Canadá, a Europa y algunos se establecieron en Sudáfrica. Yo me decidí por Hungría, debido a que aquí seguían en la era soviética y en este país nos acogieron como hermanos, camaradas, héroes fracasados, y no como refugiados. Todo el mundo escuchaba boquiabierto nuestras historias sobre todo lo que había sucedido en Chile y las asociaciones sindicales nos aceptaron al momento. Obviamente no sabíamos húngaro y ellos tampoco hablaban español, pero con la ayuda de una camarada que había vivido años en Cuba nos hicimos entender.

Recientemente hablé con algunos de mis amigos con los que vine, que se establecieron en Suecia y, para ser franco, tras contar cada uno su historia, pronto se nos acabaron las palabras. Quizá fueron los años que crearon un abismo inabarcable entre nosotros lo que hizo que nos separáramos con un sentimiento extraño, prometiéndonos falsamente que nos volveríamos a ver. Ellos se adaptaron, tuvieron familia, trabajo, aprendieron el idioma y perdieron los rasgos que les hicieron ser mis amigos. Yo también aprendí el húngaro, pero con las mujeres nunca tuve suerte. La única con la que me tocó un pedacito de felicidad, Juliska, murió de cáncer hace unos 35 años. Era horrible ver cómo su cuerpo frágil se desgastaba luchando contra esa enfermedad del demonio. Estaba embarazada, pero tuvo un aborto natural por los tratamientos de su dolencia, y al final me quedé solo... la vida me los quitó... Tras haber pasado por todo esto tuve una etapa bastante oscura en mi vida, cuestionando la existencia de la justicia y la importancia de luchar y tomar decisiones. Finalmente conseguí superarla gracias a las nuevas esperanzas que brotaron en el horizonte tras la caída del telón de acero y el cambio del régimen.

Me di cuenta de que había pasado una hora fuera, en el frío terrible, sumergido en mis pensamientos. No era el momento para caer enfermo, puesto que tenía muchos planes para el resto de la semana. Iba a ir a la biblioteca para seguir leyendo poemas de

Neruda, que para mí, de joven, había sido uno de los intelectuales de referencia. Sin embargo, últimamente ya no conseguía identificarme con él y quería ver si la lectura podía reanimar aquellas sensaciones desvanecidas. Previamente también quería pasar por el mercado para comprar carne y otros ingredientes para poder preparar una cazuela de las buenas. Me puse en pie y empecé a caminar cruzando el puente. Ya era de día, pero todo seguía a medialuz – una nube se quedó atascada en el valle del río y apenas se veía la superficie del agua. Y allí estaba, contemplando los rayos débiles del sol que empezaban a iluminar la orilla, cuando de repente se me resbalaron los pies bajando las escaleras heladas. Sentí un golpe inmenso en el cráneo y la oscuridad invadió mi mente.

Cuando recuperé la conciencia estaba bajo un techo blanco con el guarnecido desmoronado, en una cama realmente incómoda y rodeada por luz fría. No era capaz de recordar lo que me había pasado ni cuánto tiempo llevaba allí tumbado. Intenté levantarme de la cama, pero me dolía demasiado la cabeza y tenía la mente bastante confusa. Una enfermera se acercó a mí cuando me vio con intenciones de abandonar mi puesto y me preguntó cómo me sentía, y después me informó de que todos los médicos estaban operando, y tenía que esperar a que viniera uno a examinarme. Volví a caer en un sueño profundo lleno de pesadillas sobre mi mujer, mi hijo muerto y una revolución que todavía no había ocurrido.

Me desperté de nuevo y al poco llegó un médico con aspecto medio oriental, barbudo y escandalosamente joven.

– ¡Buenos días, Señor Manolo! ¿Cómo está? – preguntó el doctor con una sonrisa amable y triste a la vez. Me sorprendió que apenas tuviera acento hablando húngaro. Yo nunca logré liberarme de mi tono español.

– Bien, gracias.– respondí.

Me examinó y me dijo que tenía que quedarme en el hospital como mínimo una semana, para que pudieran asegurarse de mi recuperación tras la contusión cerebral que había sufrido. No quería, porque nunca me gustó estar en el hospital, y además la mano en la que introdujeron la aguja del gotero me causaba una sensación tremendamente desagradable.

Miré a mi alrededor. Estaba en una sala de seis camas, todas ocupadas por personas de todas las edades, que sufrían por diferentes indisposiciones. Una chica joven estaba quejándose por teléfono a su novio del horrible desayuno que le habían dado por la mañana, y no parecía entender que esos aparatos cursis permiten comunicarnos con cualquier persona sin la necesidad de gritar como si estuviéramos hablando con alguien que está al otro lado del río. Ya estaba a punto de hartarme cuando de repente apareció un enfermero joven y guapo. Su cara me parecía familiar, pero no tenía ni idea de por qué. Era alto, moreno, sus ojos negros reflejaban una inteligencia singular y una fuerza extraordinaria. No se preocupó de los otros pacientes de la sala, clavando sus ojos directamente en mí, con una mirada que penetraba hasta lo más profundo de mi alma. Se acercó y sin preguntar se sentó al borde de mi cama, con tanta ligereza que apenas se notaba la deformación del colchón.

– ¡Buenos días! ¿Se encuentra bien?– preguntó, pero se notaba que no era mi estado físico lo que realmente le interesaba.

– ¿Quién es usted?– pregunté perturbado.
– ¿Tiene usted algún problema con mi compañero iraní?
– ¿A qué viene esa pregunta?
– Acabo de oír que le molestaba la procedencia del doctor Arian.
– ¿Lo dije en voz alta?
– No se preocupe señor Manolo, sufrió un golpe tan fuerte que hace unos días no pensaba que podríamos conocernos algún día.

– ¿Hace unos días?
– Sí, hoy es su tercer día en el hospital.

No quería dejar sin respuesta su pregunta principal, así que decidí contarle un poco de mi pasado para que entendiera mis razones.

– Mire joven, cuando llegué a este país todo era distinto. Los años del socialismo pasaron en relativa prosperidad, porque tenía un buen trabajo en una fábrica y había grandes eventos para todo el pueblo. En aquel entonces no me podía imaginar mejor modo de vida, a pesar de que mis primeras impresiones de la gente fueran muy diversas, me sentía afortunado por poder vivir en un sistema político que en mi país no pudo echar raíces. Sin embargo, con el paso de los años los sentimientos revolucionarios empiezan a desvanecerse. “Quien de joven no es comunista, es que no tiene corazón. Quien de viejo es comunista, es que no tiene cabeza.” No sé quién dijo esta frase, pero no puedo estar más de acuerdo.

– Sigo sin comprender qué le pudo pasar en la vida para que se convirtiera en el típico jubilado que pasa el día entero quejándose de los jóvenes.

– Si hubiera vivido todo lo que he vivido yo, lo comprendería. Podría tener un poquito más de respeto hacia los mayores que construyeron el mundo en el que están viviendo ustedes – respondí indignado.

Me inquietaba la presencia del joven, pero transmitía tanta madurez y tranquilidad que me impidió mandarle a la punta del cerro.

– Me parece que el mundo lleva un rumbo equivocado. Aquí en Hungría todavía no hemos perdido la cabeza por completo, pero tengo miedo de que falte muy poco para que pase lo mismo que en Suecia. Hace unos años fui a visitar a mis amigos en Gotemburgo y parecían haber salido de un anuncio de Benetton. Había hasta mujeres con velo. Si fueran feministas de verdad, no permitirían el uso de una prenda que representa la inferioridad de la mujer. Por eso me molesta ver iraníes aquí.

– Entiendo lo que dice, pero no será un trozo de tela lo que haga imposible cumplir las reivindicaciones de las mujeres que quieren tener igualdad. Además, es un asunto privado de cada individuo, con lo cual no se le puede prohibir a nadie seguir las reglas escritas en su libro sagrado, porque es una limitación de la libertad igual a lo que usted había comentado.

– Creo que este liberalismo extremo es puro postureo que se alimenta del ego y su único propósito es generar likes en Facebook. “*Donde fueres, haz lo que vieres*” es una frase que ha sobrevivido siglos y será por algo. Los que vengan a Hungría tienen que respetar nuestras leyes.

– No me puedo identificar por completo con tal dicho, porque cumpliéndola se pierde la diversidad cultural. Todas transmiten diferentes valores de los que cada uno

puede aprovechar diferentes elementos para su bien. ¿Y aparte de esto, cree usted que los extranjeros se van a adaptar solamente a los aspectos positivos de la conducta húngara?

– ¿De qué sirvió la colonización europea a mi patria más amplia? Los europeos trajeron consigo la pólvora, enfermedades y la inquisición, destruyendo culturas milenarias con conocimientos de astrología, de matemáticas y de medicina. Pero claro, no puedo esperar que conozca esos hechos históricos, porque usted pasó toda su vida en un país del primer mundo.

– Sé mucho más de lo que piensa. Soy de Chile como usted.

– ¿Cómo? – le pregunté asombrado.

– Sí, de Valparaíso.

– Caramba, yo nací allí. “AMO, Valparaíso, cuanto encierras, y cuanto irradias, novia del océano, hasta más lejos de tu nimbo sordo...”

– “...Amo la luz violeta con que acudes al marinero en la noche del mar, y entonces eres –rosa de azahares– luminosa y desnuda, fuego y niebla.”

– Neruda.

– Sí, Neruda.

– Vaya coincidencia, el mundo es un pañuelo – dije con el mismo asombro, sin embargo, él no parecía tan sorprendido y decidió volver a sus argumentos:

– Pero volviendo al tema anterior... la llegada de los europeos a nuestro continente tiene más ventajas de lo que pensaríamos. Sin ella no tendríamos la posibilidad de vivir en un continente relativamente uniforme en el ámbito cultural gracias a la religión cristiana, y además tampoco tenemos problema a la hora de comunicarnos con personas de otras naciones vecinas de habla hispana.

Tengo que admitir que el descubrimiento de nuestra procedencia común me dejó sin ganas de seguir con mis argumentos. Además, este debate acabó quitándome las pocas energías que me quedaban en aquel estado.

– Sabe, doctor, me ha cansado mucho esta charla – dije. Creo que debería descansar un rato.

– Claro, ahora le aviso al doctor Arian para que venga a echarle un vistazo a sus valores.

– Creo que no hay ningún problema con mis valores.

– Ya – dijo con una sonrisa sutil.

– ¿No puede ser usted mi médico? – pregunté con la esperanza de recibir una respuesta afirmativa.

– Créame señor Contreras, tiene mucha suerte con el doctor Arian.

– Me cuesta creerlo. Parece tan joven que no me fío de su experiencia profesional.

– Debería, porque fue justamente la operación del doctor Arian lo que le salvó la vida.

– ¿Me operó él? ¿Y por qué no me lo dijo cuando me desperté?

– Últimamente está un poco distraído desde que murió su esposa, a causa de una enfermedad desconocida. Tiene dos hijos y aparte de trabajar en el hospital público tiene un consultorio privado para poder llegar a fin de mes.

– Cada uno tiene sus problemas.

– Sin duda, aunque sabe, señor Contreras, ustedes dos tienen una historia muy parecida. Él llegó a Hungría de joven, cuando sus padres tuvieron que huir de su país por motivos políticos.

– Como yo.

– Sí, como usted.

No aguanté más despierto, mi cerebro estaba agotado por la cantidad de información que tuvo que procesar y caí en un sueño profundo.

De repente me encontré jugando al fútbol en la cancha con mis amigos de la infancia. Éramos felices y salvajes como suelen ser los niños de 7 años. Apareció un grupo de niñas persiguiendo un gato blanco y precioso que corría mucho más rápido que las nenas, pudiendo esconderse en un arbusto. Cuando llegaron más cerca paramos el juego. La niña que parecía ser la líder del grupo se me acercó con pasos finos, pero seguros. Era pelirroja, de ojos verdes y tenía pecas que le daban color a su piel pálida. Tenía una belleza singular. Cuando se paró delante de mí sentí que olía a frutilla.

– ¿Viste mi gatito?

Su voz sonaba tan dulce preocupándose por su gato perdido... Le señalé el arbusto en el que se había escondido su mascota.

– ¡Gracias!– exclamó alegremente y me dio un besito ligero en la mejilla.

Me sonrojé, pero ella ya se había dado la vuelta y salió corriendo en la dirección indicada. Ella fue mi primer amor. No nos volvimos a ver en la vida, pero jamás la voy a olvidar.

La segunda parte de mi sueño fue en la escuela secundaria. En clase de historia estudiábamos sobre la independencia de los países latinoamericanos y sus antecedentes. Después de las clases, siempre acompañaba al profesor hasta su despacho preguntándole detalles sobre la materia actual. Tenía una curiosidad inagotable en historia, porque siempre estaba convencido de que nuestro pasado nos influiría toda la vida. El profesor era un señor de sesenta años, pero seguía dando clases porque le encantaba su oficio. Era el hombre más culto que conocí en mi vida. Antes de ser profesor era un militar que luchaba por la igualdad y la justicia, o al menos fue lo que nos dijo. Para mí fueron suficientes razones para que quisiera ser como él. Fue él quien me enseñó por primera vez los poemas de Pablo Neruda y me explicó la importancia de disminuir la desigualdad entre las clases sociales para tener una sociedad más equilibrada y libre. Según un compañero mío, murió catorce años después, el día del golpe de estado, en Santiago, protestando contra el establecimiento de la dictadura de Pinochet.

Después vino otra escena, de un período más tardío de mi vida. Estábamos en el avión con otros chilenos, los adultos preocupados, sumergidos en sus pensamientos, y los hijos quejándose de lo aburrido que les resultaba el viaje sin fin. Llevábamos mucho equipaje, en las maletas se escondía la vida entera de cada uno. Estábamos pensando qué hacer tras llegar. Había familias que todavía no tenían planes sobre a dónde ir; a ellos les explicábamos las ventajas e inconvenientes de cada país de destino. Cuando el avión aterrizó, desembarcamos y salimos a la sala principal del aeropuerto. Nos paramos en el medio mirándonos el uno al otro con un poco de miedo e incertidumbre, que protagonizan el reto de buscarse la vida en un continente absolutamente

desconocido. Las familias que tenían algo planificado empezaron a salir diciendo adiós, otros se estaban despidiendo de los parientes, amigos y vecinos. Yo me quedé observando las reacciones de la gente, los gestos, los sentimientos que reflejaba la cara de cada uno. Para mí también llegó la hora de salir y buscar un tren o autobús que me llevara hasta Hungría. Me despedí de mis amigos que iban a Suecia y a Reino Unido y partí. Era finales de septiembre y las hojas de los árboles ya se estaban volviendo amarillentas y el céfiro tibio me acarició la mejilla. Llegué a la estación con la ayuda de un mapa que había comprado en un mercadillo en Chile. Me subí al tren, me senté y me salieron las lágrimas sin poder controlarlas. No sabía qué me iba a ocurrir, tampoco si sería capaz de superar todos los obstáculos que me pondría la vida. Me sentía completamente vacío por el agotamiento y por los sentimientos revueltos. No quería nada más que un lugar fijo donde pudiera pasar el resto de mi vida. Llegando a las capas más profundas de la desesperación, me quedé dormido, supongo que mi cerebro quería protegerse de esa manera de la quiebra mental....

– ¿Está bien, señor Manolo? – preguntó de repente una voz tranquila.

Estaba de nuevo en el hospital, recién despertado de mi pesadilla. Sudaba y resollaba como si hubiera corrido el maratón. El doctor Arian estaba al lado de mi cama mirándome con desasosiego.

– Sí – respondí, ya un poco más tranquilo – tuve un delirio, pero ya estoy mejor, no se preocupe.

De repente me acordé del joven enfermero, porque quería seguir charlando con él. “¿Cuánto tiempo habré pasado durmiendo?” pensé. Me asomé a la ventana para orientarme un poco en el tiempo y en el espacio. Por la cantidad de gente en la calle llegué a la conclusión de que serían las siete y media de la mañana, pero con el propósito de asegurarme le pregunté al doctor, quien me verificó que eran las ocho. Dormí doce horas seguidas, hecho que nunca me había pasado antes. Sin embargo, no tenía tiempo para pensar más en los cómo y porqués. Tenía que hablar con el chileno.

– ¡Doctor! ¿Podría avisar a ese enfermero joven con el que estuve hablando ayer toda la tarde?

– ¿Cómo se llama? – preguntó servicialmente.

Solo entonces me di cuenta de que ni siquiera le había preguntado su nombre.

– La verdad es que no lo sé. Es de Chile como yo. Es joven. Tendrá como treinta años. Es alto, fuerte, moreno, y tiene los ojos negros con un brillo travieso. Tiene el cabello extraordinariamente denso, liso y negro. Lo que le demarca la cara es su nariz aguileña que, junto a su piel curtida, le proporciona un aspecto poco común en Hungría. ¿Le suena?

– En este hospital no trabaja nadie con estas características, pero me parece que la descripción corresponde al chico de la foto en su mesita de noche.

No me había fijado en aquella foto. No sé cómo pudo llegar allí, pero efectivamente, uno de los chicos era el enfermero con el que había estado hablando el día anterior. La agarré, le di la vuelta y miré por si había algo escrito en el reverso.

***

Querido Manolo:

Te mando esa foto para recordarte los buenos momentos que pasamos de jóvenes. Aunque nuestras vidas nos llevaron por distintos caminos y nos alejamos tanto en el espacio como en nuestras creencias, quiero que sepas que el rencor con el que nos separamos la última vez, no pone en duda la amistad que siento por ti.

Por cierto, estamos planificando una ruta por Europa y pensábamos pasar por Hungría también para visitarte. ¿Qué dices?

Espero que te recuperes pronto. En espera de tu respuesta, te manda saludos desde Suecia tu amigo: Pedro.

Mentorálta: Máté Soma

Lektorálta: Lucila González Alfaya

SZABÓ BEÁTA

**LA CARTA DE AMOR MÁS CURSI DE MI VIDA,
QUE JAMÁS PENSÉ QUE UN DÍA ESCRIBIRÍA**

Te quiero dar las gracias por entrar en mi vida. Por no dejar que lo nuestro se quede solo en un momento hermoso y fugaz compartido con un desconocido. Una de esas miradas o sonrisas que compartes con alguien que probablemente no volverás a ver nunca, pero aun así te alegran el día y las recuerdas con cariño por unas cuantas horas. Lo nuestro llegó a ser mucho más. Aunque en aquel momento no nos lo pudiéramos imaginar.

Aquella noche empezó algo que cambió mi vida por completo. Que me cambió a mí por completo. Poco a poco me ibas dejando ver que detrás de la máscara de payaso hay una persona maravillosa, pero frágil. Y poco a poco tú también fuiste abriendo en mí puertas que estaban cerradas, y con llave. Viste en mí algo que yo todavía no podía ver. Es a tu lado donde me he convertido en una mujer fuerte e independiente que no necesita a nadie para sobrevivir. Y es con tu ayuda como hice las paces conmigo misma. Soy la persona que soy en gran parte gracias a ti. Y la verdad es que el camino hasta aquí no ha sido fácil. Para nada. Ha estado lleno de sufrimiento y de lágrimas. Intenté superarte, intenté olvidarte, incluso intenté odiarte. Y tú también a mí, lo sé. Pero resultó imposible.

Y al final, un año y medio más tarde, pude oír lo que tanto había ansiado... que me querías. Y es que en el fondo sentía que tarde o temprano me lo dirías. Un día... Por eso no podía olvidarte. Porque creía en nosotros. No sé cuándo te diste cuenta de que te habías enamorado, pero creo que yo lo sabía incluso antes que tú mismo... ¿Te acuerdas de nuestra primera despedida? La primera de las muchas, que lamentablemente siguen siendo parte esencial de nuestra vida. Fue un momento muy duro, pero puro y honesto. Pues yo lo veía en tus ojos. Veía que era muy importante para ti y que lo que teníamos era algo especial. Pero no me dijiste nada, claro. ¿Para qué? Pensabas que jamás me volverías a ver. Pues en ese momento triste de la despedida ya sabía que eras tú. Eras la persona que necesitaba. Y también sabía que, aunque tenía que irme, volvería.

Llevo ya muchas idas y vueltas, y sigo enamorándome de ti de nuevo cada vez que te veo. Sigo sintiendo lo mismo que la primera vez: las mariposas y una vergüenza tremenda. Me pongo tan nerviosa como si tuviera que volver a enamorarte una y otra vez. Ya ves, algo de encanto sí que tienen los amores a distancia.

Aún nos quedan algunas despedidas... Muchas, pero cada vez menos. Porque llegará el momento de coger un billete solo de ida.

Y ese día empezará algo nuevo.

Lektorálta: Lucila González Alfaya

PÁLYAMUNKÁK

TANULMÁNY

VARGA TÍMEA

LA MAGIA DE LOS PUEBLOS MÁGICOS DE MÉXICO

“Lo real maravilloso [...] es patrimonio de la América entera” (Carpentier, 2010: 24), dice el escritor cubano Alejo Carpentier en el prólogo de su obra *El Reino de este Mundo*. Las líneas de este prólogo resumen la visión propia de Carpentier sobre América Latina y su idea única de llamar a la peculiaridad extraordinaria de esa tierra *lo real maravilloso*. Esto significa que allí lo mágico está presente en la realidad y consiste en creer en poderes mitológicos y en el poder de la naturaleza, creer en hechos extraordinarios y creer en la magia porque, como sigue Carpentier, “la sensación de lo real maravilloso presupone una fe. Los que no creen en santos no pueden curarse con milagros de santos” (Carpentier, 2010: 23). Ver solo de manera realista esas tierras ya no es suficiente, puesto que el realismo es incapaz de reflejar la riquísima complejidad del continente; complejidad natural, racial, cultural e histórica. El escritor intenta mostrarnos que en América Latina aún existen los hechos extraordinarios y lo mágico en la vida cotidiana gracias a la fe de su gente. Esto es también válido para México, un país multicolor en todos los niveles. Allí uno puede encontrar lo mágico, lo maravilloso en cada paso que da, en su naturaleza, en sus costumbres, en sus fiestas, en su gastronomía, en su historia y en su gente. Esto fue lo que dio paso a la creación –por parte del gobierno mexicano– de los llamados *pueblos mágicos*, que verdaderamente llevan algo mágico en ellos mismos.

Por la existencia de esta singularidad en diferentes lugares de México, en 2001, la Secretaría de Turismo del Gobierno de México estableció el Programa de Pueblos Mágicos: “en el 2001 nace el Programa Pueblos Mágicos, como una estrategia para el desarrollo turístico, orientada a estructurar una oferta turística complementaria y diversificada hacia el interior del país, basada fundamentalmente en los atributos históricos y culturales de localidades singulares” (González, 2014). Según la Secretaría de Turismo, el motivo principal para crear este programa fue el hecho de que “en nuestro país existe un conjunto de pueblos y localidades con un alto potencial turístico que puede ser aprovechado” (González, 2014). Y no solamente los turistas sacan provecho de la visita a estos municipios y de la experiencia que estos ofrecen, sino que también es beneficioso para las localidades que están incluidas en el programa porque el crecimiento del turismo “contribuye a elevar los niveles de bienestar de la población receptora, mantener y acrecentar el empleo, fomentar y hacer rentable la inversión, así como fortalecer y optimizar el aprovechamiento racional de los recursos y atractivos naturales y culturales” (González, 2014). Hasta 2015, México contaba con 111 pueblos mágicos a lo largo de su país y, en 2018, otros 10 municipios han sido añadidos a la lista, así, en total, al fin de este año, 121 pueblos tienen este título. A continuación, vamos a recorrer algunos de ellos, echando un vistazo a estas herencias de México.

Los pueblos mágicos se pueden destacar por varias razones. En las líneas siguientes vamos a ver unos pueblos sobresalientes por su historia, sus leyendas, sus tradiciones, su gastronomía o por su paisaje.

Primero, vamos a retroceder en el tiempo y visitar unos pueblos que revelan su pasado histórico. Palenque es una ciudad misteriosa en el estado de Chiapas, en el sur de México. Es conocida por haber sido construida por los Mayas en la época precolombina. El camino hasta sus edificios fascinantes está lleno de cascadas y ríos magníficos. Entre los árboles de la selva de Chiapas se esconden los fabulosos templos, pirámides y escaleras de la antigua ciudad. La zona arqueológica se compone de varios templos, plazas y diferentes edificios que funcionaban como centros administrativos, económicos y religiosos. El monumento más emblemático de la ciudad es el Templo de las Inscripciones, donde se encuentra la tumba de Pakal, un gobernante importante del territorio en la época palencana. En su sepulcro podemos ver una amplia gama de joyas, tesoros y reliquias que evocan la época de los mayas (*Arqueología mexicana*, 2018). Además, es un lugar espiritual, muchos creen que la zona tiene un buen efecto en las personas. Las ruinas de Palenque son parte del Patrimonio de la Humanidad desde 1987. Al conjunto de las columnas, las bóvedas y los muros gigantes, todos originalmente rojos, que llenan al visitante con su espíritu maya, le otorgaron con razón el título de Pueblo Mágico (*Visitmexico.com*, 2018; *Palenque, Chiapas #6* 2017).

De Palenque, nos dirigimos hacia el sureste del país. Aquí encontramos el pueblo mágico de Tzintzuntzan, en el estado de Michoacán. La pequeña ciudad, en las orillas del Lago de Pátzcuaro, era una capital precolombina importante y hasta el día de hoy es un centro fundamental en la preservación de las culturas antiguas. Es especialmente significativa por sus ruinas de la cultura Yácata, con sus cinco pirámides redondas, que muestran la grandeza anterior del pueblo. Durante la Conquista, la ciudad cayó en manos de los españoles y poco después se estableció un convento franciscano en este lugar, reemplazando la cultura indígena con el Cristianismo. La gente de este lugar extraordinario conserva tanto su lengua y costumbres indígenas como su propia danza, llamada *paloteros*, y el ritual de velación el Día de Muertos hasta en el siglo XXI (*México desconocido*, 2014). Así, los visitantes pueden conocer un pueblo histórica y tradicionalmente valioso.

Dejando Tzintzuntzan atrás, viajaremos hasta la frontera estadounidense, donde encontramos el pueblo de Guerrero, en Coahuila. Es un lugar mágico por ser “el emblema del proceso de evangelización de los franciscanos” (*México desconocido*, 2016); aquí fueron fundadas las misiones de San Juan Bautista, San Francisco Solano y San Bernardo (González, s. a.). Destaca por su fascinante arquitectura cristiana y los restos de las iglesias que quedan del tiempo de las misiones y también por su rica fauna encontrada en los parques ecológicos y en los ranchos de los alrededores (*México desconocido*, 2016). Al caminar entre las cruces y los gruesos muros de piedra de los monasterios, los visitantes de este lugar realmente pueden sentir la llegada de los conquistadores españoles que

dieron una nueva cara a las tierras mexicanas, un suceso que significó un gran cambio en la historia.

Nuestras siguientes paradas son varios municipios notables por la magia de sus leyendas. En el pasado del pueblo de Tlalpujahua se esconden varios acontecimientos extraordinarios que atraen a muchos visitantes curiosos. Es un pueblo en el estado de Michoacán, en el centro del país, que fue fundado en la época precolombina, tierra de conflictos bélicos constantes en aquel entonces por haber estado en la frontera de dos imperios grandes, el tarasco y el azteca (*Tlalpujahua.com*). A pesar de las guerras indígenas y la toma del pueblo por los españoles, Tlalpujahua mantuvo sus costumbres y siguió desarrollándose. En la segunda mitad del siglo XVI se convirtió en un municipio de minería; trabajar en sus minas era la principal manera de sostenimiento de su gente. Una inundación en 1937 destruyó gran parte del pueblo y, como consecuencia, las empresas mineras cerraron las puertas de las minas. La mayoría de los habitantes tuvo que abandonar el pueblo por la necesidad de buscar un nuevo trabajo y Tlalpujahua se convirtió en una aldea fantasma. Sin embargo, las personas regresaron a su tierra natal e intentaron hacer florecer el lugar de nuevo. El personaje clave de la revivificación del pueblo fue don Joaquín Muñoz, que estableció la empresa Adornos Navideños y dio empleo a una multitud de personas. Hoy en día el pueblo florece más que nunca y es un punto atractivo no solo por sus artículos navideños mundialmente conocidos, sino también por sus objetos caseros de vidrio soplado, talleres de cerámica y por sus callecitas empedradas con casas de colores entre las que encontramos el Santuario de Nuestra Señora del Carmen o el Convento de San Francisco. Este pueblo mágico con razón merece llevar el nombre de “el pueblo que se negó a morir” (*Tlalpujahua.com; México desconocido*, 2010).

Igualmente en el centro del país, en el estado de Zacatecas se encuentra el pueblo mágico de Sombrerete. Fundado en la época colonial, sus edificios y calles preservan la atmósfera de América Latina de los siglos XVI–XVII. Se cree que cuando llegaron los colonizadores españoles a las tierras de Zacatecas, al ver el paisaje desde la cima de una colina gritaron que se veía como sus sombreros. De aquí viene el nombre del pueblo, Sombrerete. Aparte de la leyenda de su fundación, el pueblecito puede alardear de un Museo Municipal, donde guardan la máquina que preparó las botas de Pancho Villa, templos, dos conventos antiguos, lugares arqueológicos con pinturas rupestres, cerámicas finamente elaboradas y su propio plato, llamado *brijitas*.

Para conocer las tradiciones regionales tan ricamente presentes en México, una excelente opción será visitar el pueblo mágico de Zacatlán de las Manzanas, en Puebla. Ubicado en las alturas de las montañas de la Sierra Norte, este municipio lo tiene todo. Como muestra su nombre, sus tierras son muy abundantes en manzanas y su tradición más famosa se debe a la sobreproducción de la fruta. Los habitantes del pueblo querían hacer uso de cada manzana, así que empezaron a producir sidras y licores de manzana que rápidamente otorgaron fama nacional y luego internacional al lugar. Las famosas manzanas incluso tienen una celebración, la Feria de la Manzana, que se festeja en agosto

con música, baile y comida tradicional de la localidad. La Panadería Vázquez también es de gran importancia, donde preparan el Pan de Queso, una comida local. Además, Zacatlán posee numerosos templos franciscanos entre sus casas coloridas y bosques con cascadas hermosas en sus alrededores (*Zacatlan Pueblo Mágico*).

Jerez, en el estado de Zacatecas, es una aldea que cuenta con muchas atracciones para los visitantes, principalmente por sus costumbres. Destacan sus tradiciones de música con melodías precolombinas y coloniales mezcladas y sus prendas de artesanía elaboradas con la técnica de talabartería (bordados en piel). Asimismo, tiene un mercado de artesanía donde se venden productos de cerámica, madera, tejidos y comida de sabor casero (*México desconocido*, 2010). Aquí se celebra el Sábado de Gloria, la feria más antigua del estado de Zacatecas. Fielmente a la tradición, la gente se viste en traje de charro (el vestido típico mexicano), montan caballos en las calles, toman licores locales y tocan música mexicana todo el día. Parte de la tradición es colgar una muñeca de papel en la fachada de las casas que representa a Judas, y luego explotarla para que la pólvora dentro cubra las calles (*Ferijerez.com*, 2018). Definitivamente, es un pueblo fascinante por su atmósfera alegre y viva y sus tradiciones multicolor.

Una de las peculiaridades más destacadas de México es su gastronomía; en todo el mundo se sabe qué es el taco, el burrito o el guacamole, pero la cocina mexicana es mucho más variada y en ciertos pueblos mágicos la gente local presenta a los visitantes un mundo de nuevos sabores.

En el estado de Sinaloa, en el noroeste del país, ya se huele de lejos la famosa cocina del pueblito llamado Mocorito. Los viajeros lo visitan principalmente por su rica gastronomía local, ya que la aldea es la casa del chilorio, un plato mexicano de carne de puerco frita en salsa de chile, relleno perfecto para los tacos, cuyo olor picante flota entre las palmeras del pueblo. Aparte del chilorio, Mocorito cuenta con muchas otras delicias, así como el dulce de leche llamado jamoncillo, la machaca, la paloma empalizada y diferentes tipos de chorizo. Todos los alimentos preparados aquí son mundialmente reconocidos por su alta calidad. Quien visita este pueblo de platos mágicos, seguramente no se quedará con hambre. La gente del pueblo también se involucra en la molienda de las cañas de azúcar y organiza varias jornadas gastronómicas con la posibilidad de degustar los platos. El otro orgullo del municipio es el Mural Mocorito que, con una extensión de 97 metros cuadrados, nos muestra a través de imágenes hechas de miles de mosaicos coloridos la historia y las tradiciones del lugar, como, por ejemplo, la Conquista, la Revolución Mexicana, las fiestas patronales o la tambora sinaloense.

El pueblo de Tula en el estado de Tamaulipas, en el noreste del país, es otro sitio perfecto para disfrutar los placeres culinarios. En las bodegas venden tamales de elote y atole de maíz, pero su plato más típico es la enchilada tulteca, que es de chorizo y papas. Otra curiosidad gastronómica son sus nieves (helados) de sabores extraordinarios, por ejemplo, de cactus. Visto que es uno de los primeros municipios fundados en el estado, también está lleno de herencias históricas, como la zona arqueológica de Tammapul y numerosas capillas e iglesias. También es un pueblo rico en tradiciones locales; de aquí

procede el baile “de a pie y de a caballo” y la cuera tulteca, una famosa prenda de vestir, usada por personajes revolucionarios en el pasado.

¿Cuál es una de las primeras palabras que viene a la mente de un extranjero cuando piensa en México? Pues, el pueblito que otorgó fama mundial a este país latino es Tequila. A unos 50 kilómetros de la segunda ciudad más grande de México, Guadalajara, en el estado de Jalisco, se halla el municipio donde se origina la popular bebida alcohólica con el mismo nombre. La especialidad gastronómica le valió el estatus Patrimonio Mundial de la UNESCO al pueblo en 2006. Los visitantes pueden subir a un tren llamado Tequila Express en Guadalajara que les lleva hasta el pueblo. Es un viaje memorable y divertido a través de las plantaciones de agave, planta de la que se produce el tequila. La aventura continúa al llegar; degustaciones de cócteles con tequila y un vistazo al proceso de la producción de la bebida emblema de México. También se puede visitar el Museo Nacional del Tequila y pasar un día muy mexicano en la aldea.

Después de que haya disfrutado el estómago, es hora de que disfruten los ojos y el alma. Los paisajes mexicanos nos dejan sin palabras ante la belleza de la naturaleza.

El pequeño municipio de Nombre de Dios, en el estado de Durango, nos lleva a otro mundo, a un mundo de lo más profundo de nuestra imaginación. Como dice el proverbio, “cuando Dios se encontraba repartiendo riquezas por el mundo, se le cayó la canasta en una calle de Nombre de Dios y las dejó regadas allí” (*México desconocido*, 2018). De acuerdo con el dicho, el pueblito merece llevar el nombre de Dios porque aquí se encuentra una de las riquezas naturales más impresionantes del mundo. Al entrar entre los árboles míticos, los ríos profundos, los riachuelos tortuosos, las aguas transparentes y las cascadas abundantes uno se siente como si estuviera en un cuento de hadas. Hasta que estemos aquí, nos podremos huir de la rapidez de las ciudades y parar un instante entre las raíces sinuosas de los árboles sabinos bañadas por el Río Mezquital. Es un lugar perfecto para contemplar la belleza de la naturaleza y, además, el pueblo también fue el lugar de la primera misa católica en la antigua zona de Nueva Vizcaya y guarda numerosas iglesias del período colonial (*México desconocido*, 2018).

La pequeña ciudad de Isla Mujeres, en el estado de Quintana Roo, a tiro de piedra de Cancún, es un paraíso terrenal. El islote, rodeado por el Mar Caribeño, luce los tesoros naturales más magníficos; el agua de sus playas deslumbra en una docena de tonos distintos de azul y es tan claro que cuando uno está nadando en ella, le da la impresión como si flotara en el aire. Su flora y fauna submarina es muy rica y particular; allí viven numerosos tipos de corales, esponjas, caracoles, pulpos y calamares, además, varias tortugas marinas, delfines y ballenas. Entre las actividades que ofrece el municipio se encuentran la natación con delfines o tiburones ballena, el buceo o el remo en kayak. Pero la atracción más destacada es su museo submarino, que exhibe más de 500 esculturas contemporáneas bajo las olas del Mar Caribe, que se pueden contemplar buceando o desde un barco submarino (*Musa México*, 2016). En contraste con la grandeza del mar que lo rodea, Isla Mujeres es un pueblo pequeño y tranquilo, perfecto para relajarse (*México desconocido*, 2017).

El Programa de Pueblos Mágicos da a las personas la oportunidad de conocer la magia de las tierras mexicanas escondidas en los pueblos pequeños del campo. Al descubrir estos sitios, uno puede obtener una visión más profunda de la historia, de las costumbres, de la gastronomía o de la naturaleza del país y ver lo mágico en cada uno de los momentos pasados aquí. En una frase: contemplar lo que hace mexicano a México.

Lektorálta: Lucila González Alfaya

Bibliografía

- CARPENTIER, Alejo. (2010). *El reino de este mundo*. Ciudad de México, Fundación Alejo Carpentier, Editorial Lectorum.
- FISHER, John, JACKOBS, Daniel, Keeling, Stephen, O'Neill, Zora (2013). *The rough guide to Mexico*. 9th ed. roughguides.com.
- GONZÁLEZ, Alcides (s. a.). *Guerrero, Coahuila - Pueblo Mágico: Guía Definitiva - Tips Para Tu Viaje*. Tips Para Tu Viaje. Disponible en: <https://tipsparatuviaje.com/guerrero-coahuila/> [Accedido 5 Nov. 2018].
- GONZÁLEZ, Carlos Manuel Joaquín (2014). *Acuerdo por el que se establecen los lineamientos generales para la incorporación y permanencia al Programa Pueblos Mágicos*. Disponible en: https://www.gob.mx/cms/uploads/attachment/file/273028/Acuerdo_Lineamientos_Generales_Pueblos_Magicos_DOF_260914.pdf [Accedido 27 Oct. 2018].

Páginas web:

- Arqueología mexicana* (2018). *La arquitectura y la traza urbana de Palenque*. Disponible en: <https://arqueologiamexicana.mx/mexico-antiguo/la-arquitectura-y-la-traza-urbana-de-palenque> [28/11/2018].
- Feriajerez.com* (2018). *Sábado de Gloria – Feria de Jerez, Zacatecas*. Disponible en: <http://feriajerez.com/sabado-de-gloria/> [20/11/2018].
- México desconocido* (2016). *Guerrero, Pueblo Mágico en el Estado de Coahuila | México Desconocido*. Disponible en: <https://www.mexicodesconocido.com.mx/guerrero-pueblo-magico-en-el-estado-de-coahuila.html> [2/11/2018].
- México desconocido* (2017). *Isla Mujeres, la isla que es pueblo mágico I México Desconocido*. Disponible en: <https://www.mexicodesconocido.com.mx/isla-mujeres-el-pueblo-magico-de-quintana-roo.html> [01/11/2018].
- México desconocido* (2010). *Jerez | México Desconocido*. Disponible en: <https://www.mexicodesconocido.com.mx/jerez-pueblos-magicos-de-mexico.html> [29/11/2018].

- México desconocido* (2018). *Nombre de Dios, una maravilla natural de Durango I México Desconocido*. Disponible en: <https://www.mexicodesconocido.com.mx/nombre-de-dios-durango.html> [30/11/2018].
- México desconocido* (2010). *Tlalpujahuá, bogar de esferas y arte plumario I México Desconocido*. Disponible en: <https://www.mexicodesconocido.com.mx/tlalpujahuá-pueblos-magicos-de-mexico.html> [25/11/2018].
- México desconocido* (2014). *Tzintzuntzan, un lugar para comprar artesanías increíbles | México Desconocido*. Disponible en: <https://www.mexicodesconocido.com.mx/tzintzuntzan-michoacan-pueblos-magicos-mexico.html> [30/10/2018].
- Musa México* (2016). *MUSA*. Disponible en: <http://musamexico.org/es/> [27/11/2018].
- Palenque, Chiapas #6* (2017). Disponible en: <https://www.youtube.com/watch?v=gENpKIHw51w> [28/10/2018].
- Tlalpujahuá.com* (s. a.). *Tlalpujahuá*. Disponible en: <http://www.tlalpujahuá.com/historiadetlalpujahuá.html> [8/11/2018].
- Visitmexico.com* (2018). *Palenque – Visit México*. Disponible en: <https://www.visitmexico.com/es/destinos-principales/chiapas/palenque> [28/10/2018].
- Zacatlan Pueblo Mágico*. *Pueblosmexico.com.mx*. Disponible en: http://www.pueblosmexico.com.mx/pueblo_mexico_ficha.php?id_rubrique=301 [12/11/2018].